

ການກໍ່ໃຫ້ເກີດອັນຕະລາຍຢ່າງລະເລີຍ

ປະເມີນຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ການຜັງຂອງເຂື່ອນເຊປຽນ-ເຊນ້ານ້ອຍ

ບົດລາຍງານສະບັບນີ້ແມ່ນອຸທິດໃຫ້ແກ່ຜູ້ທີ່ເສຍຊີວິດຢູ່ໃນໂສກນາດຕະກຳເຂື່ອນເຊປຽນ-ເຊນ້ານ້ອຍ, ຄົນທີ່ເຂົາເຈົ້າຮັກ ແລະ ໃຫ້ກັບຜູ້ອື່ນໆອີກຫຼວງຫຼາຍ ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບດ້ານລົບອັນເນື່ອງຈາກໂຄງການດັ່ງກ່າວ ໂດຍສ່ວນໃຫຍ່ບໍ່ໄດ້ຖືກຮັບຮູ້ ຫຼື ໄດ້ຮັບການແກ້ໄຂ.

ເຈົ້າຂອງຜົນງານ : *Inclusive Development International ແລະ International Rivers.*

ສະແດງຄວາມຂອບໃຈ:

ພວກຂ້າພະເຈົ້າຂໍສະແດງຄວາມຂອບໃຈມາຍັງສະມາຊິກຊຸມຊົນທີ່ໄດ້ເສຍສະຫລະເວລາ ສະແດງຄວາມຮູ້ສຶກສິ້ນຫວັງກໍ່ຄືມຸມມອງ ແລະ ຄວາມມຸ່ງຫວັງຂອງເຂົາເຈົ້າຕໍ່ກັບນັກຄົ້ນຄວ້າທີ່ລົງໄປຢຽມຢາມ ໃນຂະນະທີ່ເຂົາເຈົ້າກຳລັງດົ້ນຮົນເພື່ອຝຶນຝຸດຄືນຈາກການສູນເສຍອັນໃຫຍ່ຫລວງ ແລະ ຮຽກຮ້ອງສິດຂອງຕົນໃນການໃຫ້ໄດ້ຮັບອານາຄົດທີ່ໝັ້ນຄົງ ແລະ ມີກຽດ. ພວກຂ້າພະເຈົ້າ ຂໍສະແດງຄວາມຂອບໃຈເຊັ່ນກັນ ຕໍ່ການເອື້ອເພື່ອປະກອບສ່ວນ ແລະ ປະກອບຄຳເຫັນໃສ່ບົດລາຍງານສະບັບນີ້ ຂອງບັນດາບຸກຄົນ ແລະ ການຈັດຕັ້ງລວມທັງ *Mekong Watch, Lao Dam Investment Monitor, Ian G. Baird, ແລະ Bruce Shoemaker.*

ເນື້ອໃນໂດຍສັງເຂບ

ເຊປຽນ-ເຊນ້ານ້ອຍ ແມ່ນໂຄງການໄຟຟ້ານໍ້າຕົກຂະໜາດ 410 mw ທີ່ຢູ່ໃນການກໍ່ສ້າງຢູ່ເຂດອ່າງແມ່ນໍ້າ ເຊກອງຢູ່ ພາກໃຕ້ຂອງລາວ. ໃນວັນທີ່ 23 ກໍລະກົດ 2018 ໜຶ່ງໃນອ່າງເສີມຂອງເຂື່ອນດັ່ງກ່າວໄດ້ຝັງລົງ ໄດ້ປ່ອຍນໍ້າຂະ ໜາດມະຮົມາຊຶ່ງໄດ້ຂ້າຊີວິດຢ່າງໜ້ອຍ 71 ສິບ ແລະ ໄດ້ຖ້ວມບ້ານເຮືອນປະຊາຊົນ ແລະ ໄຮ່ນາ ນັບເປັນພັນ. ນໍ້າ ທີ່ໄດ້ລ້ງຖ້ວມໄປຮອດພາກເໜືອຂອງກຳປູເຈຍ, ໄດ້ທຳລາຍພືດພັນ ແລະ ຊັບສິນໃນວົງກວ້າງກວ່າ 80 Km.

ໜຶ່ງປີຕໍ່ມາຊາວບ້ານຢູ່ລາວເກືອບ 5,000 ຄົນແມ່ນບໍ່ມີທີ່ຢູ່ອາໄສອັນແນ່ນອນ ແລະ ຍັງອາໄສຢູ່ໃນທີ່ຝັກຝັງຊົ່ວຄາວ ອາໄສຢູ່ກິນແບບໄປວັນໆ ອາໄສການບໍລິຈາກ. ພາຍຫລັງທີ່ໄດ້ລອດພົ້ນຈາກການສູນເສຍເຮືອນຊານ, ຜູ້ທີ່ເຂົາເຈົ້າ ຮັກ ແລະ ໄຮ່ນາຂອງຕົນ, ເຂົາເຈົ້າຍັງຕ້ອງບອບຊ້ຳ ຈາກການຖືກປະຕິເສດ ອາຫານ, ທີ່ຢູ່ອາໄສ, ແລະ ກຽດສັກສີທີ່ ເໝາະສົມຢູ່ໃນທີ່ຝັກຝັງຊົ່ວຄາວດັ່ງກ່າວ. ສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນບໍ່ສາມາດທີ່ຈະກັບເຮືອນຂອງຕົນເອງ ແລະ ອານາຄົດ ຂອງເຂົາເຈົ້າກໍຍັງຂາດຄວາມແນ່ນອນຫລາຍ. ຫລາຍພັນຄົນຍັງທົນທຸກທໍລະມານຕໍ່ກັບການສູນເສຍຊັບສິນ ແລະ ຍັງບໍ່ໄດ້ຮັບການຊົດເຊີຍ.

ຮອດປັດຈຸບັນຍັງບໍ່ມີຜູ້ໃດຖືກກຳນົດໃຫ້ຮັບຜິດຊອບຕໍ່ໄພພິບັດດັ່ງກ່າວ. ເຖິງວ່າຈະມີຫລັກຖານທີ່ພິສູດໄດ້ວ່າ ຜູ້ ພັດທະນາຫລັກຂອງເຄື່ອນໄຟຟ້າດັ່ງກ່າວ ແລະ ຜູ້ກໍ່ສ້າງກໍຄື ບໍລິສັດເກົາຫຼີ SK Engineering & Construction ອາດເປັນຜູ້ທີ່ເຮັດໃຫ້ເຂື່ອນດັ່ງກ່າວຝັງດ້ວຍການລັດຂັ້ນຕອນ ເພື່ອສ້າງກຳໄລສູງສຸດ. ການສືບສວນ-ສອບສວນ ເອກະລາດຊຶ່ງມອບໝາຍໂດຍລັດຖະບານຂອງລາວໄດ້ກຳນົດອອກມາວ່າ ເປັນເຫດສຸດວິໄສ ຫຼື ເປັນເຫດການທີ່ບໍ່ ຄາດຄິດໄດ້ເຊັ່ນ: ເປັນໄພພິບັດທາງທຳມະຊາດອັນເປັນສາເຫດຂອງການຝັງຂອງເຂື່ອນດັ່ງກ່າວ. ສື່ຂອງເກົາຫຼີ ໄດ້ ລາຍງານວ່າ ບໍລິສັດ SK Engineering & Construction ໄດ້ດັດແປງແບບຂອງໂຄງການຢ່າງຫລວງ ຫລາຍລວມທັງການຫຼຸດລວງສູງຄູຂອງອ່າງເກັບນໍ້າທີ່ຝັງນັ້ນລົງເພື່ອປະຢັດຕົ້ນທຶນ. ນັກຄົ້ນຄວ້າຂອງມະຫາວິ ທະຍາ ໄລ Stanford ໄດ້ພົບວ່າ ເຂື່ອນທີ່ຝັງດັ່ງກ່າວ ແມ່ນສ້າງຂຶ້ນຢູ່ຈຸດທີ່ເປັນຫລຸມຍຸບ. ບໍລິສັດດັ່ງກ່າວໄດ້ປະຕິເສດ ຄວາມຮັບຜິດຊອບ.

ເຖິງຈະມີຄວາມຊັດເຈນວ່າ ເປັນຄວາມບົກຜ່ອງ ຂອງບໍລິສັດ SK Engineering & Construction, ບໍລິສັດ ເກົາຫຼີບໍ່ໄດ້ພັດທະນາ ແລະ ສະໜອງທຶນໃຫ້ແກ່ໂຄງການມູນຄ່າ 1,02 ຕື້ໂດລານີ້ ພຽງຜູ້ດຽວ. ຍັງມີອີກ 3 ບໍລິສັດ ທີ່ຮ່ວມກັບບໍລິສັດດັ່ງກ່າວຢູ່ໃນພາກເອກະຊົນທີ່ປະກອບທຶນ 306 ລ້ານໂດລາ ເຂົ້າໃນໂຄງການຄື : ບໍລິສັດ **Korea Western Power**, ບໍລິສັດ **Ratchaburi Electricity Generating Holding** ຂອງປະເທດໄທ, ແລະ **ວິສາ ຫະກິດຖືຮຸ້ນລາວ**ຂອງລັດຖະບານລາວ. ບໍລິສັດ Ratchaburi Electricity Generating Holding ນອກ ຈາກ ຈະເປັນຜູ້ພັດທະນາແລ້ວຍັງເປັນຜູ້ຕິດຕາມກວດກາການກໍ່ສ້າງໂຄງການ ເຊິ່ງຈະເຮັດໃຫ້ບໍລິສັດດັ່ງກ່າວເປັນຜູ້ ຮັບຜິດຊອບໂດຍກົງໃນການຕິດຕາມກວດກາວຽກງານຂອງບໍລິສັດ SK Engineering & Construction.

ລັດຖະບານລາວບໍ່ເປັນແຕ່ພຽງຜູ້ພັດທະນາໂຄງການຜ່ານລັດວິສາຫະກິດຖືຮຸ້ນລາວເທົ່ານັ້ນ ຍັງເປັນຜູ້ທີ່ມີສິດອຳນາດສູງສຸດຢູ່ໃນການຕິດຕາມກວດກາໂຄງການທີ່ຕັ້ງຢູ່ໃນດິນແດນຂອງຕົນ.

ມີນິຕິບຸກຄົນອື່ນຈຳນວນໜຶ່ງທີ່ຊ່ວຍສະໜອງທຶນໃຫ້ແກ່ໂຄງການ. ມີທະນາຄານໄທ 4 ແຫ່ງ, ມີທະນາຄານກຸງໄທ, ທະນາຄານກຸງສີ, ທະນາຄານທະນາຊາດ ແລະ ທະນາຄານນຳເຂົ້າສິ່ງອອກແຫ່ງປະເທດໄທ ທີ່ໄດ້ປ່ອຍກູ້ໃຫ້ກັບຜູ້ພັດທະນາຈຳນວນ 714 ລ້ານໂດລາສະຫະລັດເພື່ອກໍ່ສ້າງໂຄງການ. ບໍລິສັດກົດໝາຍທີ່ໄດ້ປະກອບເລື່ອງເງິນກູ້ໄດ້ເປີດເຜີຍຕໍ່ສາທາລະນະລະຊົນ ບົດບາດເບື້ອງໜ້າຂອງ ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ຢູ່ໃນການຂັບເຄື່ອນໂຄງການລວມທັງການໃຫ້ສັນຍາທີ່ຈະໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນທຶນຮອນສ່ວນໜຶ່ງໃນການໃຫ້ກູ້ຢືມໃນພາຍຫລັງ.

ລັດຖະບານເກົາຫຼີ ແລະ ລັດຖະບານໄທຍັງສະໜັບສະໜູນໂຄງການຜ່ານບັນດານິຕິບຸກຄົນທີ່ເຂົາເຈົ້າຄວບຄຸມ. ລັດຖະບານເກົາຫຼີໄດ້ສະໜອງເງິນກູ້ໃຫ້ແກ່ລັດຖະບານເພື່ອພັດທະນາໂຄງການດັ່ງກ່າວ ແລະ ເປັນເຈົ້າຂອງຜູ້ຖືຮຸ້ນຈຳນວນໜຶ່ງຢູ່ໃນຜູ້ພັດທະນາເຂື່ອນໄຟຟ້າດັ່ງກ່າວ. ໃນຂະນະດຽວກັນລັດຖະບານໄທກໍ່ຖືຮຸ້ນຢູ່ໃນຜູ້ຊື້ຫລັກ ໄຟຟ້າຈາກເຂື່ອນດັ່ງກ່າວ, ໜຶ່ງໃນທະນາຄານທີ່ໄດ້ສະໜອງເງິນກູ້ໃຫ້ແກ່ໂຄງການນັ້ນ ແລະ ບັນດາຜູ້ຖືຮຸ້ນຂອງຜູ້ພັດທະນາທີ່ມາຈາກໄທ.

ໂຄງການໃນລະດັບນີ້ ແລະ ຄວາມສ່ຽງແມ່ນຈຳເປັນຈະຕ້ອງມີການຮັບປະກັນໃນລະດັບທີ່ສູງພໍສົມຄວນເພື່ອໃຫ້ໂຄງການສາມາດຂັບເຄື່ອນໄດ້. ການປະກັນໄພດັ່ງກ່າວສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນປົກປ້ອງຜູ້ພັດທະນາແລະ ທະນາຄານ. ແຕ່ມີ 50 ລ້ານໂດລາຢູ່ໃນວົງເງິນຮັບຜິດຊອບທີ່ສະໜັບສະໜູນໂດຍ**ບໍລິສັດ AIG** ຂອງອາເມຣິກາ ແລະ ບໍລິສັດປະກັນໄພ **Samsung Fire & Marine, Korean Re** ຂອງປະເທດເກົາຫຼີເພື່ອຄຸ້ມຄອງການສູນເສຍຂອງບຸກຄົນທີ່ສາມ. ບັນດາຊາວບ້ານທີ່ຖືກຍົກຍ້າຍສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນເກືອບວ່າສູນເສຍທຸກຢ່າງ ແລະ ກໍ່ຍັງບໍ່ຮູ້ ກ່ຽວກັບວົງເງິນປະກັນໄພດັ່ງກ່າວ. ເຖິງແມ່ນວ່າເຂົາເຈົ້າຈະຮູ້ແຕ່ການທີ່ຈະເຮັດໜັງສືຮຽກຮ້ອງສິດຢູ່ໃນປະເທດທີ່ຍັງຂາດຄວາມເປັນເອກະລາດທາງດ້ານຕຸລາການ ແລະ ຍັງມີການບີບບັງຄັບແມ່ນມີຄວາມລຳບາກຫລາຍ.

ຜູ້ທີ່ມີບົດບາດທັງໝົດເຫລົ່ານີ້ແມ່ນໄດ້ຊ່ວຍໃຫ້ໂຄງການເກີດຂຶ້ນໃນລະດັບຕ່າງໆ. ແລະ ທຸກຄົນແມ່ນຈະໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຈາກໂຄງການນັ້ນ ແລະ ບາງກໍ່ລະນີໃນອານາຄົດ. ພາຍໃຕ້ກົດໝາຍສາກົນ ແລະ ກອບສິດທິມະນຸດ, ເຂົາເຈົ້າມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ການສູນເສຍທີ່ເກີດຈາກການຝັງຂອງເຂື່ອນດັ່ງກ່າວ.

ບັນດານິຕິບຸກຄົນທີ່ສ້າງໂຄງການ ແລະ ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຈາກໂຄງການເຊປຽນ-ເຊນ້ຳນ້ອຍຈະຕ້ອງດຳເນີນມາດຕະການຕໍ່ໄປນີ້ເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ມີການແກ້ໄຂທີ່ເໝາະສົມ :

- **ລັດຖະບານລາວ ແລະ ລັດຖະບານກຳປູເຈຍ** ຄວນຮັບປະກັນໃຫ້ຜູ້ທີ່ຖືກກະທົບຈາກການຝັງຂອງອ່າງເກັບນ້ຳສາມາດເຂົ້າເຖິງການແກ້ໄຂທີ່ມີປະສິດທິຜົນຜ່ານຂະບວນການແກ້ໄຂຄຳຮ້ອງທຸກທາງດ້ານຕຸລະການ ແລະ ທີ່ບໍ່ແມ່ນຕຸລະການຕາມຄວາມເໝາະສົມ. ລັດຖະບານລາວຍັງຄວນຕ້ອງຮັບປະກັນວ່າເງື່ອນໄຂຢູ່ໃນແຄ່ມຊິ້ວຄາວທີ່ໃຫ້ບ່ອນພັກພາອາໄສຂອງປະຊາຊົນທີ່ຖືກເຄື່ອນຍ້າຍແມ່ນໄດ້ຮັບການປັບປຸງໂດຍທັນທີ ແລະ ປະຊາຊົນໄດ້ຮັບອານຸຍາດໃຫ້ກັບຄືນບ້ານເກີດຂອງຕົນຕາມຄວາມປະສົງ.

- **ລັດຖະບານເກົາຫຼີ ແລະ ໄທ** ທີ່ເປັນຜູ້ສະໜັບສະໜູນຜ່ານໂຄງການຜ່ານບັນດານິຕິບຸກຄົນທີ່ເຂົາຄວບຄຸມຄວນຮັບ ປະກັນໃຫ້ກັນກັບຜູ້ທີ່ຖືກກະທົບສາມາດເຂົ້າເຖິງການແກ້ໄຂທີ່ມີປະສິດທິຜົນລວມທັງການແກ້ໄຂທາງດ້ານຕຸລາການ ແລະ ຮັບປະກັນວ່າ ບັນດາບໍລິສັດທີ່ຢູ່ໃນເຂດແດນຂອງຕົນຕ້ອງຮັບຜິດຊອບຕໍ່ຄວາມເສຍຫາຍດັ່ງກ່າວ.
- **ບໍລິສັດ SK Engineering & Construction ແລະ ບໍລິສັດ Ratchaburi Electricity Generating Holding Public Company** ຄວນສ້າງກອງທຶນ ແລະ ຂະບວນການຄວບຄຸມທີ່ຜູ້ຖືກກະທົບຢູ່ລາວ ແລະ ກຳປູເຈຍສາມາດເຂົ້າເຖິງການຊົດເຊີຍທີ່ເໝາະສົມການຝຶ້ນຜູ້ຊົບຈາກຄວາມສູນເສຍ ແລະ ຜົນກະທົບທີ່ໄດ້ຮັບ. ການຊົດເຊີຍຈະຕ້ອງມີຄວາມເໝາະສົມເພື່ອໃຫ້ສາມາດຄວບຄຸມເອົາການສູນເສຍທັງໝົດທີ່ເກີດຈາກໂຄງການເຊປຽນ-ເຊນ້ຳນ້ອຍ ແລະ ລວມເອົາຂະບວນການເພື່ອຝຶ້ນຜູ້ຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງຊຸມຊົນໃຫ້ກັບມາເປັນປົກກະຕິຢ່າງສົມບູນ.
- **ບໍລິສັດພະລັງງານເຊປຽນ-ເຊນ້ຳນ້ອຍ** ຊຶ່ງເປັນບໍລິສັດຮ່ວມທຶນທີ່ສ້າງຂຶ້ນເພື່ອພັດທະນາໂຄງການ ແລະ ຜູ້ລົງທຶນປ່ອຍກູ້ຄື : **ທະນາຄານກຸງໄທ, ທະນາຄານກຸງສີ, ທະນາຄານທະນາຊາດ ແລະ ທະນາຄານນຳເຂົ້າສົ່ງອອກແຫ່ງປະເທດໄທ** ຄວນປະກອບສ່ວນເຂົ້າຢູ່ໃນກອງທຶນ ແລະ ໃນການສ້າງຂະບວນການຮຽກຮ້ອງຄ່າຊົດເຊີຍ.
- **ບໍລິສັດ AON Thailand** ທີ່ປຶກສາດ້ານປະກັນໄພຂອງໂຄງການພ້ອມກັນກັບ**ບໍລິສັດ AIG, Korean Re, ບໍລິສັດ Samsung Fire & Marine ແລະ ບໍລິສັດ Asia Capital Re** ຄວນໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມືກັບລູກຄ້າຂອງຕົນ, ຜູ້ພັດທະນາເຂື່ອນເພື່ອສ້າງຂະບວນການຮຽກຮ້ອງສິນປະກັນໄພທີ່ມີມູນລະຄ່າ 50 ລ້ານໂດລາໂດຍກົງໃຫ້ກັນກັບຜູ້ທີ່ມີສິດຮຽກຮ້ອງເອົາ.
- **ຜູ້ຖືຮຸ້ນທຸກຄົນຂອງຜູ້ພັດທະນາທັງ 4 ນິຕິບຸກຄົນນີ້ຂອງເຂື່ອນດັ່ງກ່າວ** ຄວນນຳໃຊ້ຄວາມພະຍາຍາມຂອງຕົນກັບບັນດາບໍລິສັດເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ມີການແກ້ໄຂທີ່ເໝາະສົມ.

1. ການຜັງຂອງເຂື່ອນ : “ໃນທັນໃດກໍ່ມີນ້ຳຫລັງໄຫລເຂົ້າມາຈາກທຸກທິດທາງ”

ໃນຕອນແລງຂອງວັນທີ່ 23 ກໍລະກົດ 2018, ເຂື່ອນເສີມຢູ່ໃນເຂດໂຄງການໄຟຟ້ານ້ຳຕົກເຊປຽນ-ເຊນ້ຳນ້ອຍໄດ້ຜັງລົງຢູ່ເຂດຊົນນະບົດຂອງແຂວງຈຳປາສັກຢູ່ພາກໃຕ້ຂອງລາວ. ການຜັງໄດ້ເຮັດໃຫ້ນ້ຳຫລາຍລ້ານແມັດກ້ອນທະລູອອກມາຊຶ່ງຜຽງພໍທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ເຂດຂະໜາດຂອງເມືອງມານາທັນຖ້ວມໄດ້ສູງເຖິງ 28 ຟຸດ. ນ້ຳຖ້ວມກະທັນຫັນໄດ້ນຳເອົາຂີ້ຕົມ ແລະ ສິ່ງເສດເຫຼືອຕ່າງໆຫລາຍໂຕນເຂົ້າມາຖ້ວມອ້ຽ່ງບັນດາບ້ານທັງໝົດ ແລະ ກິນເອົາບັນດາຜູ້ຄົນຫລາຍພັນຄົນທີ່ຢູ່ເຂດລຸ່ມອ່າງນ້ຳ ຊຶ່ງໄດ້ຮັບແຈ້ງເຕືອນໜ້ອຍຫລືບໍ່ໄດ້ຮັບແຈ້ງເຕືອນເລີຍ.

ມີຫລາຍກວ່າ 7,000 ຄົນຢູ່ເມືອງສະໜາມໄຊ ແຂວງອັດຕະປື ທີ່ຕ້ອງຖືກຍົກຍ້າຍເນື່ອງຈາກບ້ານ, ເຮືອນ ແລະ ທີ່ດິນຂອງເຂົາແມ່ນຖືກນ້ຳຖ້ວມໝົດ. ລວມທັງໝົດມີ 19 ບ້ານທີ່ຖືກກະທົບ. ຈຳນວນຜູ້ເສຍຊີວິດທີ່ເປັນທາງການ ແລະ ສູນຫາຍແມ່ນ 71 ຄົນ.¹ ເນື່ອງຈາກການຂາດຄວາມໂປ່ງໃສໃນການສຳຫຼວດ, ຈຳນວນຊີວິດທີ່ສູນເສຍຕົວຈິງ ແມ່ນບໍ່ສາມາດຮູ້ໄດ້ເລີຍ.

ຜູ້ລອດຊີວິດລາຍງານວ່າໄດ້ຮັບການແຈ້ງກ່ຽວກັບໄຟຟ້າບັດດັ່ງກ່າວບໍ່ຜຽງແຕ່ເທົ່າໃດຊົ່ວໂມງກ່ອນທີ່ເຫດການຈະເກີດຂຶ້ນຊຶ່ງເຮັດໃຫ້ເຂົາມີເວລາພຽງໜ້ອຍດຽວໃນການກຽມຕົວຍົກຍ້າຍອອກ.² ສ່ວນໃຫຍ່ຂອງຜູ້ທີ່ຖືກກະທົບເວົ້າວ່າເຂົາບໍ່ຮູ້ຊື່ວ່າ ມີໂຄງການຂະໜາດໃຫຍ່ຢູ່ດ້ານເທິງຂອງແມ່ນ້ຳຈິນກວ່າເຂົາໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກນ້ຳຖ້ວມດັ່ງກ່າວ.³ ບົດລາຍງານໃນພາຍຫລັງໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າບໍລິສັດເຄື່ອນໄຟຟ້າ ແລະ ອົງການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນໄດ້ແຈ້ງວ່າ ຄູ່ກັນນ້ຳຂອງເຂື່ອນໄດ້ມີການແຕ່ງຫລາຍວັນກ່ອນທີ່ມັນຈະຜັງແຕ່ເຂົາເຈົ້າກໍບໍ່ໄດ້ດຳເນີນໃຫ້ທັນການ.⁴

ໃນຂະນະທີ່ນ້ຳຖ້ວມໄດ້ຫຼຸດລົງ ໄຮ່ນາຕາກ້າ, ປາໄມ້ ແລະ ເຂດບຶງໜອງແມ່ນຖືກຈົມຢູ່ໃນຂີ້ຕົມເລິກ ແລະ ຊັ້ນດິນທີ່ໜາ ຫລາຍຄົນທີ່ສາມາດເອົາຕົວລອດໄດ້ ແມ່ນຖືກຕິດຄ້າງຢູ່ເທິງຫລັງຄາ, ຕົ້ນໄມ້ແລະ ຢູ່ຜື່ນທີ່ສູງເພື່ອລໍຖ້າການຊ່ວຍເຫລືອ. ການຄົ້ນຫາຜູ້ທີ່ຕິດຄ້າງສູນຫາຍແມ່ນສືບຕໍ່ເປັນເວລາຫລາຍວັນຊຶ່ງມີອຸປະສັກຫຍຸ້ງຍາກໃນການບຸກຜ່າຜ່ານຂີ້ຕົມທີ່ແໜ້ນໜາ ແລະ ໃນການເຂົ້າເຖິງເຂດທີ່ຫ່າງໄກ ແລະ ມີປ່າໄມ້. ຜູ້ທີ່ລອດຊີວິດໄດ້ເຂົ້າໄປລີ້ໄຟຢູ່ໃນທີ່ຝັກຝົງຊົ່ວຄາວ ຊຶ່ງມີຫລາຍຄົນທີ່ຍັງຄົງອາໄສຢູ່ທີ່ນັ້ນໜຶ່ງປີແລ້ວພາຍຫລັງໄຟຟ້າບັດ. ເຂົາຍັງມີຄວາມຮູ້ສຶກບອບຊຳຕໍ່ການມາກະທັນຫັນຂອງຄືນນ້ຳຂະໜາດມະຫິມາ ແລະ ຄວາມເຈັບປວດໃນການສູນເສຍສະມາຊິກໃນຄອບຄົວ ແລະ ເພື່ອນບ້ານ ລວມທັງການສູນເສຍເຮືອນຊານຊັບສິນທີ່ດິນ ແລະ ບ້ານທັງໝົດ.

¹ Pratch Rujivanarom. ‘Special report: Compensation talks begin for Lao dam disaster victims’. The Nation, 18 Feb 2019. <<http://www.nationmultimedia.com/detail/national/30364301>>

² ກະນາເບິ່ງຄຳບອກເລົ່າຂອງຜູ້ຢູ່ໃນເຫດການ ແລະ ແຕ່ລະຊ່ວງເວລາ ທີ່ພິມເຜີຍແຜ່ອອນລາຍ, ຕົວຢ່າງ: Pratch Rujivanarom. ‘Special report: The deadly wave that changed everything for some Laotians’. The Nation, 23 Jan. 2019. <<http://www.nationmultimedia.com/detail/national/30362746>>.

³ Ian G. Baird, site visit and community interviews, May and July 2019.

⁴ Mike Ives. ‘A Day Before Laos Dam Failed, Builders Saw Trouble’. The New York Times, 26 July 2018: <<https://www.nytimes.com/2018/07/26/world/asia/laos-dam-collapse.html>>.

ຂ້າມໄປທາງເບື້ອງກຳປູເຈຍ ປະມານ 15,000 ຄົນຢູ່ແຂວງສະຕັງເທັງກໍ່ຖືກກະທົບເຊັ່ນກັນຈາກການຜັງຂອງເຂື່ອນດັ່ງກ່າວ.⁵ ນ້ຳທີ່ທະລຸອອກຈາກການຜັງໄດ້ໄຫລເຂົ້າສູ່ແມ່ນ້ຳເຊປຽນແລ້ວປ່ອງລົງສູ່ແມ່ນ້ຳເຊກອງອັນພາໃຫ້ມີການເກີດນ້ຳຖ້ວມຢ່າງໜັກໜ່ວງຢູ່ທາງແຂວງພາກເໜືອຂອງກຳປູເຈຍ. ນ້ຳໄດ້ຖ້ວມເຮືອນຊານບ້ານຊ່ອງແລະໄຮ່ນາຕາກ້າຂອງປະຊາຊົນທີ່ຢູ່ລຽບທັງສອງຝັ່ງຂອງແມ່ນ້ຳໄດ້ທຳລາຍສັດລ້ຽງແລະ ຊັບສິນ ແລະ ການປະມົງຂອງປະຊາຊົນ. ເຖິງຈະບໍ່ມີການເສຍຊີວິດຢູ່ໃນກຳປູເຈຍ, ອົງການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນໄດ້ຊ່ວຍເຫລືອຍົກຍ້ານຊົ່ວຄາວປະຊາຊົນຫລາຍກວ່າ 5600 ຄົນ ຈາກເຮືອນຊານຂອງເຂົາ.⁶ ປະຊາຊົນກຳປູເຈຍທີ່ຖືກກະທົບຈາກການຜັງຂອງເຂື່ອນດັ່ງກ່າວແມ່ນໄດ້ຮັບການຊ່ວຍເຫລືອທີ່ໜ້ອຍຫລາຍ ແລະ ຍັງບໍ່ໄດ້ຮັບການຊົດເຊີຍ.

ສຽງຂອງຜູ້ລອດຊີວິດ⁷

ນາງ ຈິນໄຊ

“ພວກເຮົາບໍ່ໄດ້ຮັບການເຕືອນໄພກ່ຽວກັບການຜັງຂອງເຂື່ອນ. ພວກເຮົາມີເວລາພຽງ 2 -3 ຊົ່ວໂມງທີ່ໄດ້ຮັບການແຈ້ງລ່ວງໜ້າພວກເຮົາພຽງແຕ່ສາມາດແລ່ນໜີເພື່ອເອົາຕົວລອດ. ລູກຊາຍແລະຂ້າພະເຈົ້າເອງແມ່ນຫາກໍ່ມາຮອດເຮືອນແລະພວມທີ່ຈະກິນເຂົ້າແລງເມື່ອຂ້ອຍໄດ້ງິນສຽງຜູ້ຄົນຮ້ອງຂຶ້ນວ່າ ແລ່ນໆ ນ້ຳມາແລ້ວ. ນ້ຳກໍ່ໄຫລເຂົ້າມາ ແລະ ສິ່ງທີ່ຂ້ອຍເຮັດໄດ້ກໍ່ຄືໂດດອອກຈາກເຮືອນແລ້ວກໍ່ລອຍນ້ຳໄປ. ບັນດາເຮືອນແມ່ນພູຜັງລົງຫລັງຕໍ່ຫລັງໃນຂະນະທີ່ນ້ຳໄດ້ລຸຫລັງເຂົ້າມາອອ້ມຕົວຂ້ອຍ. ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ລອຍໄກໄປຈາກເຮືອນເມື່ອຮູ້ໂຕວ່າລູກຊາຍນ້ອຍຂອງຂ້າພະເຈົ້າຍັງນອນຢູ່ໃນເຮືອນ. ຂ້ອຍໄດ້ລອຍກັບໄປແຕ່ນ້ຳໄດ້ຂຶ້ນສູງເຖິງປະຕູໜ້າບ້ານ. ຂ້ອຍໄດ້ພະຍາຍາມລອຍຂຶ້ນໄປເທິງຫລັງຄາຊຶ່ງມີເພື່ອນບ້ານຂອງຂ້ອຍຫລາຍຄົນໄດ້ລີ້ໄພຢູ່ບ່ອນນັ້ນແລະໄດ້ອຸ່ມລູກຊາຍຂ້ອຍໄວ້. ຂ້ອຍອຸ່ມລູກຢູ່ໃນອອ້ມແຂນແລະເບິ່ງບັນດາຮ່າງກາຍຂອງມະນຸດທີ່ລອຍຢ່າງຫລວງຫລາຍພ້ອມກັບບັນດາຕົ້ນໄມ້ ແລະ ເຮືອນພູຜັງລົງ. ຂ້ອຍບໍ່ຢາກເວົ້າເຖິງມັນເລີຍ. ຂ້ອຍບໍ່ຢາກເຫັນພາບຂອງບັນດາສິບເຫລົ່ານັ້ນຢູ່ໃນຫົວຂອງຂ້ອຍ. ພໍ່ແມ່ຜູ້ເຖົ້າແກ່ຂອງຂ້ອຍຍັງສູນຫາຍຢູ່ ແລະ ຂ້ອຍບໍ່ຮູ້ວ່າເຂົາເຈົ້າຍັງມີຊີວິດຢູ່ຫລືເສຍຊີວິດແລ້ວ.”

ນາງ ແຢ

“ນ້ຳໄດ້ເຂົ້າມາຖ້ວມໂດຍບໍ່ມີການແຈ້ງເຕືອນເລີຍ. ທຳອິດນ້ຳຖ້ວມຍິ່ງຂຶ້ນມາຮອດແອວຂ້ອຍຕໍ່ມາບໍ່ທັນໃດມັນກໍ່ຂຶ້ນມາຮອດຄໍຂ້ອຍຫລັງຈາກນັ້ນມັນກໍ່ຖ້ວມກາຍຫົວຂ້ອຍ ຂ້ອຍໄດ້ຖືກກະແສນ້ຳຜັດໄປ. ຂ້ອຍບໍ່ເຫັນຫຍັງເລີຍນອກຈາກປາຍໄມ້. ຂ້ອຍພະຍາຍາມສຸດຂີດເພື່ອພະຍາຍາມລອຍ ຊຶ່ງວ່າມີລູກນ້ອຍຂ້ອຍຢູ່ໃນທ້ອງ. ຜິວຂອງຂ້ອຍໄດ້ລອຍມາຫາຂ້ອຍ ແລະ ພະຍາຍາມຢູ່ໂຕຂ້ອຍຂຶ້ນແຕ່ໄດ້ເຮັດໃຫ້ຜູ້ກ່ຽວນັ້ນຖືກຈົມຢູ່ໃຕ້ນ້ຳ ຂ້ອຍບໍ່ສາມາດຈື່ໄດ້ວ່າ ດົນປານໃດທີ່ພວກເຮົາຕໍ່ສູ້ເພື່ອເອົາຊີວິດລອດຈົນກວ່າພໍ່ແມ່ຂອງພວກ

⁵ Oxfam Cambodia, Situation Report #1. ‘Transboundary flash floods from Xe Pian-Xe Namnoy dam collapse in Laos to Cambodia’s northern region’. 26 July 2018.

⁶ Ibid.

⁷ ຄຳບອກເລົ່າຂອງຜູ້ຢູ່ໃນເຫດການ ສຳພາດໂດຍຄົນລາວສອງທ່ານທີ່ບໍ່ປະສົງອອກນາມ. ເລື່ອງເຫຼົ່ານີ້ໄດ້ພິມເຜີຍແຜ່ຢູ່ໃນ: The Asia Times. ‘Brightness Turns To Dark: Stories from Survivors of the Lao Dam Collapse’. 6 August 2018. <<http://cms.ati.ms/2018/08/brightness-turns-to-dark-stories-from-survivors-of-laos-dam-collapse/>>

ຂ້ອຍໄດ້ກັບມາພ້ອມດ້ວຍເຮືອແລະຊ່ວຍພວກຂ້ອຍຢ່າງປອດໄພ. ດຽວນີ້ຂ້ອຍອາໄສຢູ່ບ່ອນນີ້ ບ່ອນພັກພິງ ຊຶ່ງຄາວກັບຄອບຄົວຂອງຂ້ອຍ . ມັນເບື້ອນ ແລະ ພວກເຮົາກໍ່ມີພຽງເນື້ອທີ່ເລັກນ້ອຍເທົ່ານັ້ນ. ພວກເຮົາ ຈັດຫາສິ່ງທີ່ພວກເຮົາຫາໄດ້ເພື່ອມາປູຜືນແລ້ວນອນ. ແຕ່ບາງຄົນເຂົາບໍ່ມີຫຍັງເລີຍ ແລະ ນອນຢູ່ກັບຜືນ ແບບນັ້ນ. ແຕ່ສ່ວນໃຫຍ່ບໍ່ສາມາດນອນໄດ້ພວກເຮົາມີແຕ່ຮ້ອງໄຫ້ພວກເຮົາຄິດຮອດຜູ້ທີ່ເຮົາຮັກ ແລະ ຮູ້ ວ່າເຮົາສູນເສຍທຸກຢ່າງຮ່າງກາຍຂ້ອຍແລະຈິດໃຈຮູ້ສຶກເມີຍລ້າຫລາຍ. ຂ້ອຍບໍ່ຮູ້ວ່າແມ່ນໃຜຕ້ອງຮັບຜິດ ຊອບຕໍ່ການສູນເສຍຂອງພວກເຮົາໃນຄັ້ງນີ້.”

ນາງ ຈັນດີ

“ຂ້ອຍໄດ້ຍິນສຽງນ້ຳໄຫຼມາຕັ້ງແຕ່ທາງທິດເໜືອຂອງໝູ່ບ້ານ. ມັນມີສຽງຄ້າຍຄືກັບລົມແຮງ. ຜົວຂ້ອຍໄດ້ ຮອບເອົາລູກຊາຍອາຍຸ 6 ປີຂອງພວກເຮົາ ແລະ 3 ຄົນພວກເຮົາກໍ່ໄດ້ໂດດອອກຈາກເຮືອນເຊົ້າຫາເຮືອແຕ່ ເຮືອສຳພັດຖືກເສຍຫາຍຍ້ອນນ້ຳຖ້ວມ. ພວກເຮົາໄດ້ລຽວເບິ່ງໜ້າກັນບໍ່ຮູ້ວ່າຈະເຮັດແນວໃດໃນຄະນະທຸກ ຄົນເລີ່ມຍ້ານກົວ. ຜົວຂອງຂ້ອຍໄດ້ຖືກນ້ຳພັດໄປເບື້ອງໜຶ່ງລູກຊາຍພັດໄປອີກເບື້ອງໜຶ່ງ ແລະ ຂ້ອຍແມ່ນ ຖືກພັດໄປໄກຈາກເຂົາເຈົ້າເທື່ອລະໜ້ອຍເທື່ອລະໜ້ອຍ. ຊ້ອຍຮ້ອງໃສ່ລູກຊາຍຂອງຂ້ອຍ”ຈ່ອງຕົ້ນໄມ້ໄວ້ ລູກຈ່ອງຕົ້ນໄມ້ໄວ້ແໜ້ນພໍແມ່ຈະມາຊ່ວຍລູກໂດຍໄວ” ລູກຊາຍນ້ອຍຂອງຂ້ອຍພະຍາຍາມເຕັມທີ່ເພື່ອຈະ ຍຶດເກາະກັບຕົ້ນໄມ້ໄວ້ແຕ່ຍ້ອນນ້ຳມາແຮງເກີນໄປຜູ້ກ່ຽວຈັງຖືກນ້ຳພັດໄປ. ໂຊກດີທີ່ຜູ້ກ່ຽວສາມາດໄປຍຶດ ເກາະກັບເສົາໄຟຝ້າໄດ້. ເພື່ອນບ້ານທີ່ກາຍມາພ້ອມເຮືອຂອງຜູ້ກ່ຽວຈັງໄດ້ຊ່ວຍພວກເຮົາທັງໝົດໃຫ້ຂຶ້ນໄປ ຢູ່ເທິງຫຼັງຄາຂອງເຮືອນຫຼັງໜຶ່ງ”.

ນາງ ໄໝ

“ມື້ນີ້ແມ່ນມື້ທີ່ຫ້າແລ້ວພາຍຫຼັງທີ່ເຄື່ອນຝັງ. ຂ້ອຍຍັງນຸ່ງເຄື່ອງຊຸດເກົ່າເລີຍ. ຂ້ອຍຮູ້ສຶກຄັນຕົນໂຕ ແລະ ຮູ້ສຶກໜຽວຂ້ອຍຮູ້ສຶກພຽງແຕ່ອາບນ້ຳ ແລະ ປ່ຽນເຄື່ອງ. ຂ້ອຍເຫັນຫຼາຍສິບທີ່ລອຍກາຍຂ້ອຍ. ແມ່ນສິ່ງທີ່ ຂ້ອຍຈະບໍ່ເຄີຍຄາດຄິດທີ່ຈະເຫັນຢູ່ໃນຊີວິດຂ້ອຍເລີຍ. ມັນບໍ່ໄດ້ມີການແຈ້ງເຕືອນຈັກໜ້ອຍເລີຍ. ນ້ຳໄດ້ ທະລຸເຂົ້າມາທັນທີທັນໃດຈາກທຸກແຫ່ງຫົນ. ຂ້ອຍໄດ້ຕໍ່ສູ້ເພື່ອເອົາຊີວິດລອດ ແລະ ໄດ້ຊ່ວຍຜູ້ອື່ນແຕ່ນ້ອງ ສາວຂອງຂ້ອຍ ແລະ ຄອບຄົວຂອງລາວແມ່ນຍັງສູນຫາຍຢູ່. ນ້ອງສາວຂ້ອຍຊື່ນ້ອຍລາວອາຍຸ17ປີ ແລະ ກຳ ລັງມີລູກນ້ອຍ. ຂ້ອຍຈະກັບຄືນໄປເພື່ອຊອກຫາຜູ້ກ່ຽວ. ຜູ້ກ່ຽວອາດຈະມີຊີວິດຢູ່ ແລະ ອາດໜາວຫົວເຂົ້າ ແລະ ຫົວນ້ຳ. ພວກເຮົາສູນເສຍທຸກຢ່າງແບບ ແລະ ເຮົາບໍ່ມີຫຍັງເຫຼືອ. ຂ້ອຍຫວັງວ່າລັດຖະບານຈະເຂົ້າໃຈ ການສູນເສຍຂອງພວກເຮົາຈະຊ່ວຍເຫຼືອພວກເຮົາ.”

ທ້າວ ວິ

“ຂ້ອຍບໍ່ຮູ້ເລີຍວ່ານ້ຳມາຄືແນວໃດ. ຂ້ອຍໄດ້ຍິນແຕ່ຜູ້ຄົນຮ້ອງຢູ່ນອກເຮືອນຂອງຂ້ອຍວ່ານ້ຳຖ້ວມແລ່ນຝີ ນ້ອງແລ່ນຂ້ອຍແລ່ນອອກມານອກເຮືອນກໍ່ເຫັນນ້ຳທະລັກເຂົ້າມາຢູ່ໜ້າປະຕູຂ້ອຍແລ້ວ. ເມຍ ແລະ ລູກ ສາວຂ້ອຍຍັງບໍ່ທັນກັບມາຈາກນາຊ້າ. ຂ້ອຍໄດ້ເອົາຕົວຂຶ້ນໄປລີ້ໄຟຢູ່ຫຼັງຄາໄກ່ຄຽງໂດຍມີແຕ່ຄວາມກັງ ວົນ. ພາຍຫຼັງທີ່ພົບກູ້ໄຟໄດ້ພວກເຮົາມາຢູ່ບ່ອນລີ້ໄຟສຸກເສີນ, ຂ້ອຍກາບໍ່ໄດ້ພັກເຊົາແຕ່ໄດ້ແລ່ນຊອກ ຫາຄອບຄົວຂ້ອຍຢູ່ທຸກແຫ່ງຫົນ. ໃນທີ່ສຸດຂ້ອຍກາເຫັນລູກສາວຂ້ອຍນັ່ງຢູ່ຄົນດຽວຮ້ອງໄຫ້ຂ້ອຍໄດ້ແລ່ນ ເຂົ້າໄປກອດຜູ້ກ່ຽວ ແລະ ພວກເຮົາກໍ່ໄຫ້ນ້ຳກັນ. ຂ້ອຍບໍ່ສາມາດຫາເມຍຂ້ອຍໄດ້.

ມັນເປັນອະພິນິຫານ. ຈາກເວລາທີ່ນ້ຳເຂົ້າຖ້ວມຂ້ອຍຄິດວ່າພວກເຮົາຈະຕາຍກັນທັງໝົດຂ້ອຍບໍ່ຮູ້ວ່າແມ່ນ
ໃຜຈະເປັນຜູ້ຮັບຜິດຊອບຕໍ່ການສູນເສຍຊີວິດໃນຄັ້ງນີ້ ແລະ ຂ້ອຍບໍ່ຮູ້ວ່າໃນອານາຄົດຄອບຄົວຂ້ອຍ ແລະ
ຜູ້ອື່ນໆຈະເປັນແນວໃດ. ຖ້າວ່າພວກເຮົາໄດ້ຮັບການຟື້ນຟູຄືນຢູ່ໃນບ້ານເດີມພວກເຮົາກໍ່ຈະຍັງຈະດຳລົງຊີ
ວິດຢູ່ແບບມີຄວາມຍ້ານກົວບໍ່ຮູ້ວ່າມີໃດສິ່ງດັ່ງກ່າວຈະເກີດຂຶ້ນອີກ.”

2. ເຊປຽນ-ເຊນ້ານ້ອຍ ແລະ ພະນັກງານໄຟຟ້ານໍ້າຕົກຢູ່ລາວ

ເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງແຂວງຈໍາປາສັກ ແລະ ອັດຕະປືຢູ່ທາງພາກໃຕ້ຂອງລາວ ໂຄງການໄຟຟ້ານໍ້າຕົກເຊປຽນ-ເຊນ້ານ້ອຍ ຂະໜາດ 410 ເມກາວັດແມ່ນໂຄງການຫັນແຫຼວນໍ້າຂະໜາດໃຫຍ່ທີ່ຍັງຢູ່ໃນການກໍ່ສ້າງຢູ່ບໍລິເວນແມ່ນໍ້າເຊປຽນ-ເຊນ້ານ້ອຍຢູ່ອ່າງນໍ້າເຊກອງ.

ໂຄງການປະກອບມີສາມເຄື່ອນຫຼັກ ແລະ ມີອ່າງເກັບນໍ້າໃຫຍ່ຂະໜາດໜຶ່ງຢູ່ໃນເຂດແມ່ນໍ້າເຊນ້ານ້ອຍໂດຍຖືກລ້ອມດ້ວຍເຄື່ອນເສີມຫ້າແຫ່ງ ຫຼື ເອີ້ນວ່າຄູ່ກັນນໍ້າເຊິ່ງຖືກນໍ້າໃຊ້ເພື່ອເສີມບໍລິເວນເຂດແດນຂອງອ່າງເກັບນໍ້າ. ອ່າງເກັບນໍ້າແມ່ນມີຄວາມສູງ 73 ແມັດ ແລະ ມີຄວາມຍາວ 1,600 ແມັດເຊິ່ງມີຄວາມສາມາດເກັບນໍ້າໄດ້ເຖິງ 1,043 ລ້ານແມັດກ້ອນ. ອົງການຍັງປະກອບມີອຸມົງໃຕ້ດິນ ແລະ ທາງນໍ້າ ເຊິ່ງລວມມີອຸມົງ 16 ກິໂລແມັດເພື່ອປ່ອຍນໍ້າເຂົ້າສູ່ເຂດແມ່ນໍ້າເຊກອງເຊິ່ງຈະໄລ່ຈາກລາວໄປສູ່ກໍາປູເຈຍ.⁸

ເມື່ອຄູ່ກັນນໍ້າຝັງລົງໃນເດືອນກໍລະກົດ ປີ 2018 ວຽກຢູ່ໃນໂຄງການເຊປຽນເຊນ້ານ້ອຍແມ່ນສໍາເລັດເກືອບ 90%. ເຖິງວ່າ ຈະມີຂໍ້ກົງວົນກ່ຽວກັບຄວາມປອດໄພທີ່ມີຢູ່ ແລະ ການຂາດຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ກັບໄຟຟ້າທີ່ເກີດຈາກການຝັງດັ່ງກ່າວ, ການກໍ່ສ້າງໄດ້ສືບຕໍ່ພາຍຫຼັງເຫດການດັ່ງກ່າວພຽງໜ້ອຍດຽວ. ໂຄງການຄາດວ່າຈະໃຫ້ສາມາດນໍາໃຊ້ໄດ້ຢູ່ໃນທ້າຍປີ 2019.⁹

ການພັດທະນາໂຄງການເຊປຽນເຊນ້ານ້ອຍ

ໂຄງການເຊປຽນເຊນ້ານ້ອຍແມ່ນເລີ່ມຂຶ້ນເມື່ອ 25 ປີກ່ອນ. ໃນເວລານັ້ນລັດຖະບານລາວຫາກໍ່ເປີດປະເທດເພື່ອຮັບເອົາການລົງທຶນຂອງຕ່າງປະເທດໄດ້ເຮັດການສໍາລວດການພັດທະນາພະລັງງານໄຟຟ້ານໍ້າຕົກຂະໜາດໃຫຍ່ ແລະ ເພື່ອສົ່ງອອກໄຟຟ້າເປັນການປະຕິຮູບເສດຖະກິດ ແລະ ອໍານວຍໃຫ້ແກ່ການເຕີບໂຕຂອງເສດຖະກິດ.

ໃນປີ 1994, ກຸ່ມບໍລິສັດເກົາຫລີຄືດຶງອາຄອນຊ່ອດຊັນໄດ້ເລີ່ມສໍາຫຼວດຄວາມເປັນໄປໄດ້ໃນການພັດທະນາເຄື່ອນຢູ່ໃນເຂດແມ່ນໍ້າເຊປຽນ-ເຊນ້ານ້ອຍທີ່ອາດສາມາດໃຫ້ກະແສໄຟຟ້າແກ່ໄທໄດ້. ແຕ່ຮອດປີ 1998 ຜູ້ພັດທະນາໂຄງການໄດ້ປະສົບບັນຫາທາງດ້ານການເງິນ ແລະ ວິກິດການການເງິນຂອງອາຊຽນໄດ້ແຜ່ລາມໄປຢູ່ໃນພາກພື້ນ. ພາຍຫລັງໄດ້ມີການກໍ່ສ້າງເບື້ອງຕົ້ນໃນລະດັບໜຶ່ງ ແລະ ໄດ້ມີການຍົກຍ້າຍບ້ານຈໍານວນໜຶ່ງຢູ່ໃນເຂດດັ່ງກ່າວ, ຄວາມຄືບໜ້າຂອງໂຄງການກໍ່ໄດ້ຖືກຢຸດສະງັກ.

ໂຄງການໄດ້ກັບມາຝື່ນຜູ້ພັດທະນາປະຈຸບັນໄດ້ເຊັນສັນຍາໃນການສຶກສາໂຄງການກັບລັດຖະບານລາວ. ການກໍ່ສ້າງໂຄງການໄດ້ເລີ່ມຂຶ້ນໃນທີ່ສຸດຢູ່ໃນປີ 2013. ໃນເວລາທີ່ຄູ່ກັນນໍ້າຝັງລົງນັ້ນ, ການກໍ່ສ້າງແມ່ນເກືອບວ່າສໍາເລັດແລ້ວ ແລະ ຄາດວ່າຈະໄດ້ມີການຜະລິດເປັນທຸລະກິດເລີ່ມໃນທ້າຍປີໃນ 2018.

⁸ Power Technology, 'Xe Pian-Xe Namnoy Hydroelectric Power Project'. <<https://www.power-technology.com/projects/xe-pian-xe-namnoy-hydroelectric-power-project/>>

⁹ Kungsri Securities, 'RATCH - A yield play for risk-off market'. 12 December 2018. <<http://www.krungsrisecurities.com/researchcontent/3/9/?id=7184>>

ປະຫວັດໂຄງການ

- 2006: ໄດ້ມີການເຊັນບົດບັນທຶກຄວາມເຂົ້າໃຈສະບັບໃໝ່ສໍາລັບໂຄງການເຊປຽນ-ເຊນໍ້ານ້ອຍ
- 2007: ໄດ້ມີການປະເມີນຜົນກະທົບທາງດ້ານສິ່ງເວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມໂດຍທີມງານທີ່ປຶກສາຂອງປະເທດໄທ.
- 2010: ໄດ້ຢືນບົດສຶກສາການປະເມີນຜົນກະທົບທາງດ້ານສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງເວດລ້ອມໃຫ້ແກ່ອົງການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນນໍ້າ ແລະ ສິ່ງເວດລ້ອມເຊິ່ງໄດ້ສົ່ງຄໍາເຫັນກັບຄືນ ແລະ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ສະໜອງຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມ (ເຊິ່ງໄດ້ຮັບການແກ້ໄຂຢູ່ໃນບົດລາຍງານສຸດທ້າຍທີ່ສ້າງຂຶ້ນໂດຍກຸ່ມທີ່ປຶກສາຂອງລາວ).¹⁰
- ພຶດສະພາ 2011: ໄດ້ມີການອອກໃບຢັ້ງຢືນຄວາມສອດຄ່ອງດ້ານສິ່ງເວດລ້ອມໂດຍຝ່າງການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນນໍ້າ ແລະ ສິ່ງເວດລ້ອມຂອງລາວ.
- 2011: ໄດ້ມີການເຊັນສັນຍາສໍາປະທານໂຄງການ.
- 2012: ບໍລິສັດພະລັງງານເຊປຽນ-ເຊນໍ້ານ້ອຍເຊິ່ງເປັນບໍລິສັດຮ່ວມທຶນຈິດທະບຽນຢູ່ລາວໄດ້ເຂົ້າຫາທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ຫຼື ADB ແລະ ອົງການການເງິນສາກົນ ຫຼື IFC ເພື່ອຂໍກູ້ຢືມເງິນ. IFC/ADB ຈ້າງທີ່ປຶກສາສາກົນເພື່ອດໍາເນີນການກວດສອບປະເມີນ ແລະ ລາຍງານຜົນໄດ້ຮັບກ່ຽວກັບສິ່ງທີ່ຕ້ອງປະຕິບັດເພີ່ມເຕີມສໍາລັບໂຄງການໃນການປະຕິບັດຕາມມາດຕະຖານຂອງ IFC ແລະ ADB. ບໍລິສັດພະລັງງານເຊປຽນ-ເຊນໍ້ານ້ອຍໄດ້ຈ້າງ Lao Consulting Group ເພື່ອດໍາເນີນການສຶກສາເພີ່ມເຕີມເພື່ອປະຕິບັດໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບມາດຕະຖານດັ່ງກ່າວ. ຜົນຂອງການປະເມີນ IFC/ADB ໄດ້ແຈ້ງກ່ຽວກັບຂອບເຂດໜ້າວຽກຂອງການສຶກສາຂອງກຸ່ມທີ່ປຶກສາຂອງລາວດັ່ງກ່າວ.¹¹
- ໃນທ້າຍປີ 2012: ບໍລິສັດພະລັງງານເຊປຽນ-ເຊນໍ້ານ້ອຍໄດ້ສືບຕໍ່ກັບອີກທາງເລືອກໃນການຂໍເງິນກູ້ ແລະ ໄດ້ຮັບການປະກັນໄພຈາກຜູ້ລົງທຶນໄທເກົາຫລີ ແລະ ສິງກະໂປ.
- ກຸມພາ 2013 ສັນຍາຊື້ພະລັງງານໄດ້ເຊັນສໍາລັບ 370 ເມກາວັດ ເພື່ອຂາຍໄຟຟ້າໃຫ້ກັນກັບບໍລິສັດການໄຟຟ້າແຫ່ງປະເທດໄທ ແລະ ສ່ວນທີ່ເຫຼືອ 40 ເມກາວັດ ແມ່ນຂາຍໃຫ້ກັນກັບ ລັດວິສາຫະກິດໄຟຟ້າລາວ ຕະຫຼອດໄລຍະ 27 ປີຂອງການສໍາປະທານ.
- 2013 ການກໍ່ສ້າງໄດ້ເລີ່ມຂຶ້ນ.¹²

¹⁰ ຄໍາເຫັນຈາກ WREA ລວມມີ: ຂາດຂໍ້ມູນຜືນຖານຂອງລະບົບນິເວດທີ່ຖືກກະທົບຈາກໂຄງການສະເພາະ, ບໍ່ມີການຄໍານຶງເຖິງມາດຕະການຫຼຸດຄວາມສ່ຽງ ສໍາລັບເຂດຊີວະນາໆພັນທີ່ຖືກກະທົບ, ຂາດການສຶກສາ ແລະ ການຄໍານຶງຕໍ່ກັບການຂຸດຄົ້ນແຮ່ທາດໃນເຂດດັ່ງກ່າວ, ຂາດເຫດຜົນສໍາລັບໂຄງການ ແລະ ທີ່ຕັ້ງໂຄງການ, ຂາດການຄໍານຶງເຖິງມາດຕະການເສີມອ່າງເກັບນໍ້າ ຫຼື ການແກ້ໄຂບັນຫາຕະກອນ, ບໍ່ມີຂໍ້ມູນພຽງພໍ ກ່ຽວກັບຊຸມຊົນທີ່ຖືກກະທົບ ແລະ ການສະໜອງນໍ້າດື່ມ, ການຊົດເຊີຍຕໍ່ຄົວເຮືອນແມ່ນບໍ່ພຽງພໍ, ບໍ່ມີກອງທຶນສຸກເສີມເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາ ໃນໄລຍະການກໍ່ສ້າງ ຫຼື ດໍາເນີນທຸລະກິດ. Team Consulting, 'Environmental Impact Assessment: Final Report'. Chapter 1, Introduction, pages 1.2-1.11. <http://www.pnpc Laos.com/images/PDF/EnvSocialDoc/EnvImpactAssessment/Chapter1/PNPC_EIA_Chap01_Introduction_Final.pdf>

¹¹ ຜົນປະເມີນຂອງ LCG ມີຢູ່ເວັບໄຊຂອງ Xe Pian-Xe Namnoy Power Co. Ltd. ເຖິງແນວໃດກໍຕາມ ບໍ່ແມ່ນທຸກບົດສຶກສາໄດ້ຮັບການພິມເຜີຍແຜ່ ໂດຍສະເພາະຜົນກະທົບຕໍ່ສັງຄົມ ແລະ ການຍົກຍ້າຍປະຊາຊົນ.

<<http://www.pnpc Laos.com/index.php/en/environmental-social/control-documents>>

¹² Yuthana Praiwan. 'Ratch Pushes Back Start Date of Laos Dam'. Bangkok Post, 4 October, 2018. <<http://www.bangkokpost.com/business/news/1551706/ratch-pushes-back-start-date-of-laos-dam>>

20 ປີແຫ່ງການທົນທຸກທໍລະມານ

ກ່ອນການຝັງຂອງຄູກັນນ້ຳໝາຍເລກ D ໂຄງການເຊປຽນ-ເຊນ້ຳນ້ອຍໄດ້ສ້າງຄວາມເສຍຫາຍຢ່າງໃຫຍ່ຫລວງທາງດ້ານສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ໄດ້ລະເມີດສິດທິມະນຸດຂອງຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ. ການລະເມີດດັ່ງກ່າວແມ່ນໄດ້ມີຂຶ້ນຕັ້ງແຕ່ມີໄດ້ມີການເລີ່ມໂຄງການແລະໄດ້ລວມເອົາທັງການຍົກຍ້າຍແບບບັງຄັບຂອງປະຊາຊົນທີ່ເປັນຊົນເຜົ່າພື້ນເມືອງເນຍເຮິນ ຫລື ເອີເນອອກຈາກບໍລິເວນອ່າງເກັບນ້ຳຂອງໂຄງການຢູ່ໃນທິດຕາເວັນອອກຂອງພູພຽງບໍລິເວນຢູ່ເມືອງປາກຊ່ອງ, ແຂວງຈໍາປາສັກເພື່ອຍົກຍ້າຍໄປເຂດໃໝ່ຊຶ່ງມີຊື່ວ່າບ້ານຈັດສັນ. ຢູ່ທີ່ນັ້ນເຂົາໄດ້ປະເຊີນກັນກັບເງື່ອນໄຂທີ່ຫຍຸ້ງຍາກຫລາຍຢ່າງ: ການຂາດທີ່ດິນທີ່ເໝາະສົມໃນການເຮັດສວນຫລືໃນການລ້ຽງສັດ, ບໍ່ມີນ້ຳພຽງພໍ ແລະ ຂັດແຍ້ງກັນກັບເພື່ອນບ້ານໃກ້ຄຽງທີ່ພວກເຂົາໄດ້ໄປໃຊ້ທີ່ດິນປະເພນີບ່ອນທີ່ເຂົາໄດ້ຍົກຍ້າຍໄປຢູ່.¹³ ສິ່ງດັ່ງກ່າວໄດ້ນຳໄປສູ່ຂໍ້ກົງວິນດ້ານຄວາມໝັ້ນຄົງທາງດ້ານອາຫານ - ມີຫລາຍຄັ້ງທີ່ຂາດການຊ່ວຍເຫລືອຈາກຜູ້ພັດທະນາໂຄງການ, ບັນດາອົງການບັນດາທຸກສາກົນໄດ້ສະໜອງການຊ່ວຍເຫລືອທາງດ້ານອາຫານໃຫ້ແກ່ປະຊາຊົນທີ່ຖືກຍົກຍ້າຍ. ພາຍຫລັງມີການໂຈະໂຄງການເຊປຽນ-ເຊນ້ຳນ້ອຍໃນປີ 1998, ແລະ ເຖິງວ່າຈະມີການເກືອດຫ້າມຂອງຂອງລັດຖະບານ, ຫລາຍຄົນພວກນີ້ໄດ້ຄ່ອຍໆກັບມາສູ່ບ້ານເກີດຂອງເຂົາ ແລະ ດິນດອນຕອນຫຍ້າ ເພື່ອສືບຕໍ່ດໍາລົງຊີວິດກະສິກໍາແລະການທີ່ເຂົ້າປ່າຄືທີ່ເຂົາໄດ້ເຄີຍປະຕິບັດຜ່ານມາ.¹⁴

ເມື່ອໂຄງການເຊປຽນເຊນ້ຳນ້ອຍໄດ້ເລີ່ມອີກເທື່ອໜຶ່ງໃນການກໍ່ສ້າງໃນປີ 2013, ຊາວບ້ານຈາກ 10 ຊຸມຊົນດັ່ງກ່າວ ລວມທັງເພີ່ມອີກສອງທີ່ຕໍ່ຕ້ານການຍົກຍ້າຍໃນເບື້ອງຕົ້ນ, ໄດ້ປະເຊີນກັບການຍົກຍ້າຍທີ່ຫົດຫູ່ອີກຄັ້ງໜຶ່ງໄປຢູ່ບ້ານຈັດສັນໃນເບື້ອງຕົ້ນ. ໃນການລົງຢ້ຽມຢາມໃນປີ 2013 ຢູ່ໃນເຂດຈັດສັນດັ່ງກ່າວ, ນັກຄົ້ນຄວ້າໄດ້ພົບວ່າປະຊາຊົນແມ່ນປະສົບຄວາມຫຍຸ້ງຍາກ ແລະ ຂາດການເຂົ້າເຖິງອາຫານ, ນ້ຳ ແລະ ທີ່ດິນທີ່ພຽງພໍ. ໃນລະຫວ່າງການໃຫ້ສໍາພາດ, ປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນໄດ້ລາຍງານໃຫ້ຮູ້ວ່າບໍ່ໄດ້ຮັບການຂໍ້ຄໍາເຫັນຢ່າງເໝາະສົມຫລືໄດ້ຮັບການແຈ້ງໂດຍຜູ້ພັດທະນາກ່ຽວກັບຜົນກະທົບຂອງໂຄງການດັ່ງກ່າວຕໍ່ກັບບ້ານເຮືອນ ແລະ ທີ່ດິນກະສິກໍາແລະປ່າໄມ້ລວມທັງການປະມົງຂອງເຂົາເຈົ້າ.¹⁵

ໃນຫວ່າງບໍ່ດົນມານີ້ໃນຂະນະທີ່ໂຄງການສືບຕໍ່ການກໍ່ສ້າງ, ການສ້າງເຂື່ອນ ແລະ ການຫັນແລວນ້ຳຂອງແມ່ນ້ຳເຊປຽນໄປສູ່ອ່າງເກັບນ້ຳຂອງໂຄງການໄດ້ພາໃຫ້ມີການຂາດນ້ຳຢູ່ໃນແມ່ນ້ຳດັ່ງກ່າວ. ສິ່ງດັ່ງກ່າວໄດ້ສ້າງຜົນກະທົບດ້ານລົບຕໍ່ກັບວິທີການດໍາລົງຊີວິດການປະມົງ ແລະ ຄວາມໝັ້ນຄົງດ້ານອາຫານຂອງຊົນເຜົ່າລູດັກ (ລະເວນນ້ຳ) ຊຶ່ງເປັນຊົນເຜົ່າພື້ນເມືອງ ແລະ ເປັນເຜົ່າໜຶ່ງຂອງປະຊາຊົນລາວທີ່ດໍາລົງຊີວິດຢູ່ເຂດລຸ່ມແມ່ນ້ຳຢູ່ໃນເມືອງສະໜາມໄຊ, ແຂວງອັດຕະປື. ກຸ່ມຄົນເຫລົ່ານີ້ ແມ່ນກຸ່ມຄົນດຽວທີ່ໄດ້ປະເຊີນກັນກັບໄພນ້ຳຖ້ວມຢູ່ໃນບ້ານຂອງເຂົາເຈົ້າໃນເວລາ

¹³ ສະພາບດັ່ງກ່າວ ໄດ້ລະບຸເປັນຄັ້ງທໍາອິດໃນສິ່ງພິມຕໍ່ໄປນີ້: International Rivers Network. 'Power Struggle: the Impacts of Hydro Development in Laos'. February 1999. <http://www.internationalrivers.org/sites/default/files/attached-files/powerstruggle.hires_.pdf>.

ຈາກນັ້ນໄດ້ມີການເພີ່ມລາຍລະອຽດ ໃນບົດລາຍງານ ແລະ ບົດຂ່າວ ເຊັ່ນ Baird, Ian G. 2013. Remembering old homes: The Houay Ho Dam, the resettlement of the Heuny (Nya Heun), and the struggle for space. Pages 241-263 in Oliver Tappe and Vatthana Pholsena (eds.), *Interactions with a Violent Past: Reading Post-Conflict Landscapes in Cambodia, Laos, and Vietnam*. University of Singapore Press, Singapore.

¹⁴ Ibid (Baird 2013).

¹⁵ International Rivers, 'Letter to the developers of the Xe Pian-Xe Namnoy dam'. 31 January 2013. <<http://www.internationalrivers.org/resources/letter-to-the-developers-of-the-xe-pian-xe-namnoy-dam-7896>>.

ເຂື່ອນຝັງ. ໃນຮ່າງການສຶກສາປີ 1995 ທີ່ມອບໝາຍໂດຍອົງການອະນຸລັກສັດປ່າໄດ້ປະເມີນວ່າປະມານ 19 ບ້ານຈະສູນເສຍການປະມົງຢ່າງໃຫຍ່ຫລວງຈາກການກໍ່ສ້າງໂຄງການເຂື່ອນເຊປຽນ-ເຊນ້ານ້ອຍ.¹⁶ ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມຜົນກະທົບລຸ່ມແມ່ນ້ຳດັ່ງກ່າວແມ່ນບໍ່ເຄີຍຖືກຮັບຮູ້ຫລືຫລຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງໂດຍຜູ້ພັດທະນາໂຄງການຢູ່ໃນແຜນທີ່ສ້າງຂຶ້ນໃນພາຍຫລັງ.

ການເພີ່ມຂຶ້ນຢ່າງໄວວາຂອງໂຄງການພະລັງງານນ້ຳຕົກຢູ່ລາວ

ໂຄງການເຊປຽນ ເຊນ້ານ້ອຍເປັນໜຶ່ງໃນບັນດາຫລາຍເຂື່ອນພະລັງງານໄຟຟ້ານ້ຳຕົກທີ່ກຳລັງຢູ່ໃນການກໍ່ສ້າງຢູ່ໃນປະເທດລາວຊຶ່ງເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງແຜນການລັດຖະບານໃນການປະຕິຮູບປະເທດຜ່ານການພັດທະນາພະລັງງານໄຟຟ້ານ້ຳຕົກ ແລະ ການສົ່ງອອກໄປສູ່ປະເທດເພື່ອບ້ານ.¹⁷ ໃນເດືອນ ພຶດສະພາ 2019 ລັດຖະບານໄດ້ລາຍງານວ່າໄດ້ມີໂຮງງານພະລັງງານໄຟຟ້ານ້ຳຕົກທີ່ເຂົ້າສູ່ການພະລິດແລ້ວ 63 ແຫ່ງມີຂີດຄວາມສາມາດທັງໝົດແມ່ນ 7,213 ເມກາວັດໂດຍມີ 112 ໂຄງການເພີ່ມເຕີມທີ່ຍັງຢູ່ໃນຂັ້ນຕອນການກໍ່ສ້າງ ຊຶ່ງມີຂີດຄວາມສາມາດທັງໝົດແມ່ນ 7,598 ເມກາວັດ ແລະ ຍັງຈະມີແຜນເພີ່ມໂຄງການອີກ 340 ໂຄງການຊຶ່ງລວມຂີດຄວາມສາມາດທັງໝົດແລ້ວ 19,494 ເມກາວັດ.¹⁸

ການຂະຫຍາຍຕົວຢູ່ໃນຂະແໜງການພະລັງງານໄຟຟ້ານ້ຳຕົກຂອງລາວແມ່ນຖືກຂັບເຄື່ອນສ່ວນສຳຄັນໂດຍຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການພະລັງງານໄຟຟ້າຂອງບັນດາປະເທດເພື່ອນບ້ານໂດຍສະເພາະປະເທດໄທຫລຸດລົງມາກໍ່ແມ່ນປະເທດຫວຽດນາມ, ກຳປູເຈຍ ແລະ ວ່າງບໍ່ດົນມານີ້ກໍ່ແມ່ນ ປະເທດມາເລເຊຍ ແລະ ສິງກະໂປ.¹⁹ ແຜນການຂະຫຍາຍພະລັງງານໄຟຟ້ານ້ຳຕົກຂອງລັດຖະບານແມ່ນແນໃສ່ສ້າງລາຍຮັບຈາກການສົ່ງອອກເພື່ອຂັບເຄື່ອນການພັດທະນາເສດຖະກິດຫລຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ. ຄວາມຄືບໜ້າຂອງຂະແໜງການພະລັງງານໄຟຟ້ານ້ຳຕົກຢູ່ລາວແມ່ນໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນຈາກຫລາຍພາກສ່ວນ. ໃນນັ້ນປະກອບມີທະນາຄານພັດທະນາພະຫຸພາຄີໂດຍສະເພາະທະນາຄານໂລກ ແລະ ອົງການພາກເອກະຊົນຂອງທະນາຄານໂລກ, ເຊັ່ນ: ອົງການການເງິນສາກົນ, ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ຊຶ່ງລວມກັນເປັນເຈົ້າພາບໃນການບໍລິຈາກເງິນແບບສອງຝ່າຍ ແລະ ບັນດາຜູ້ລົງທຶນທັງພາຍໃນແລະປະເທດຕ່າງໆ ຜູ້ພັດທະນາ ແລະ ບັນດາບໍລິສັດກໍ່ສ້າງ [ສຳລັບລາຍລະອຽດເພີ່ມເຕີມຕໍ່ກັບບົດບາດຂອງທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ແລະ ທະນາຄານພັດທະນາແບບພະຫຸພາຄີແມ່ນໃຫ້ເບິ່ງໝວດທີ່ 6].

---

¹⁶ Tyson Roberts & Ian G. Baird (1995). 'Rapid Assessment of Fish and Fisheries for The Xe Nam Noy – Xe Pian Hydroscheme in Southern Lao PDR.' Wildlife Conservation Society, Vientiane.
¹⁷ Gabriele Giovannini (2018). 'Power and Geopolitics along the Mekong: The Laos–Vietnam Negotiation on the Xayaburi Dam.' *Journal of Current Southeast Asian Affairs* 37(2) 63–93.
¹⁸ ຕົວເລກດັ່ງກ່າວລວມທັງໂຄງການຂະໜາດນ້ອຍ, ກາງ ແລະ ໃຫຍ່. Songxay Sengdara, 'Govt, hydro developers pave way for safe dam management'. Vientiane Times, 19 June 2019. <http://www.vientianetimes.org.la/freeContent/FreeConten_Govt141.php>
¹⁹ David Roberts & Jalel Sager. 'Recharging Asia's Battery' *Foreign Affairs*, 1 September 2016.

ພາຍຫຼັງການຜັງຂອງເຂື່ອນເຊປຽນ-ເຊນ້ານ້ອຍ, ລັດຖະບານລາວໄດ້ປະກາດໂຈະການລົງທຶນໃນໂຄງການພະລັງງານໄຟຟ້ານໍ້າຕົກໃໝ່ໂດຍລໍຖ້າການທົບທວນເບິ່ງຍຸດທະສາດການພັດທະນາພະລັງງານໄຟຟ້ານໍ້າຕົກຂອງປະເທດ.²⁰ ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ການໂຈະດັ່ງກ່າວແມ່ນນໍາໃຊ້ສະເພາະໂຄງການທີ່ຍັງບໍ່ທັນໄດ້ຮັບການຕົກລົງຫັນດີໃນເບື້ອງຕົ້ນ. ປັດຈຸບັນມີຫຼັກຖານພຽງເລັກໜ້ອຍທີ່ຍັງຍືນເຖິງການພິຈາລະນາຄືນ ຫຼື ການປ່ຽນແປງໂດຍລ່ວມຕໍ່ກັບນະໂຍບາຍ.²¹

ເຖິງແມ່ນວ່າວັດຖຸປະສົງທີ່ລະບຸຂອງການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ, ຜູ້ສັງເກດການໄດ້ຕັ້ງຄໍາຖາມຕໍ່ກັບຂອບເຂດຂອງການກໍ່ສ້າງໂຄງການຂອງການພະລັງງານໄຟຟ້ານໍ້າຕົກຢູ່ລາວວ່າໄດ້ໃຫ້ຜົນປະໂຫຍດທີ່ແທ້ຈິງແກ່ຊຸມຊົນທ່ອງຖິ່ນຄືແນວໃດໂດຍສະເພາະຊຸມຊົນຜູ້ທີ່ຕ້ອງແບກຫາບູລະ ຕົ້ນທຶນໂດຍກົງຂອງຜົນກະທົບດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມຂອງໂຄງການ. ຢຸດທະສາດການພັດທະນາເພື່ອທັບເຄື່ອນການເຕີບໂຕຂອງປະເທດນັ້ນໂດຍເຊິ່ງລ່ວມເອົາຂະແໜງການພັດທະນາໄຟຟ້ານໍ້າຕົກໄດ້ເພີ່ມຄວາມທຸກຍາກໃຫ້ກັນກັບບັນດາປະຊາຊົນໂດຍການຕັດສິດຂອງເຂົາເຈົ້າໃນການກໍ່ທຶນທີ່ດິນ, ການດໍາລົງຊີວິດ ແລະ ເຖິງຊັບພະຍາກອນຕ່າງໆ.²²

ອີງຕາມການໄປຢຽມຍາມວ່າງບໍດິນມານີ ຢູ່ປະເທດລາວໃນເດືອນ ມີນາ 2019, ຜູ້ລາຍງານພິເສດຂອງອົງການຊັດທະສາດວ່າດ້ວຍສິດທິມະນຸດ ແລະ ຄວາມທຸກຍາກໄດ້ຍົກໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມບອບບາງຂອງປະຊາຊົນທ່ອງຖິ່ນ ຕໍ່ກັບຜົນກະທົບດ້ານລົບຂອງເຂື່ອນໄຟຟ້າຂະໜາດໃຫຍ່ ແລະ ໂຄງການໂຄງຮ່າງພື້ນຖານອື່ນ. ຜູ້ກ່ຽວໄດ້ເນັ້ນວ່າຄວາມບອບບາງດັ່ງກ່າວແມ່ນໄດ້ເພີ່ມທະວີຂຶ້ນເນື່ອງຈາກເງື່ອນໄຂທາງດ້ານສັງຄົມ ແລະ ການເມືອງທີ່ເປັນຂໍ້ຈໍາກັດຕໍ່ຄວາມສາມາດຂອງປະຊົນຊົນຜູ້ທີ່ຖືກກະທົບໃນການປາກເວົ້າ ແລະ ໃນການເຂົ້າເຖິງກິນໄກເພື່ອຮຽກຮ້ອງສິດຂອງຕົນ. ສິ່ງດັ່ງກ່າວລຸ່ມນີ້:

“...ການຂາດກິນໄກການຮ້ອງທຸກທີ່ມີປະສິດທິຜົນ, ການຂາດບົດບາດຂອງລະບົບຕຸລາການ ການປົກປ້ອງສິດຂອງປະຊາຊົນ, ການບໍລິຫານຂອງລັດຖະບານແບບເປັນລະບົບຄົບຊຸດຂອສີ່, ລະບຽບການທີ່ເຂັ້ງຄັດຕໍ່ກັບບັນດາອົງການຜົນລະເມືອງທີ່ເປັນເອກະລາດ, ແລະ ການທີ່ຄວບຄຸມຢ່າງແໜ້ນໜຽວຕໍ່ກັບກັນຊ່ວຍເຫຼືອຂອງປະເທດ. ຜົນແມ່ນວ່າຄວາມພະຍາຍາມດັ່ງກ່າວໃນການສົ່ງເສີມການປົກສາຫາລືແບບມີຄວາມໝາຍເພື່ອຊຸກຍູ້ການມີສ່ວນຮ່ວມການຕັດສິນໃຈເພື່ອລະບຸບັນດາຄໍາປົກສາ ແລະ ຄໍາຕໍາໜິວິຈານທີ່ແທ້ຈິງ ຫຼື ເພື່ອສະເໜີທາງເລືອກໃນການແກ້ໄຂແມ່ນປະສົບຄວາມຫຍຸ້ງຍາກ ຫຼື ເກືອບວ່າເປັນໄປບໍ່ໄດ້.”²³

²⁰ Richard Finney. ‘Laos Shelves New Hydropower Projects Pending Policy, Safety Reviews’, Radio Free Asia, 7 August 2018. <<http://www.rfa.org/english/news/laos/shelves-08072018131713.html>>. ຢູ່ World Economic Forum ທີ່ຮາໂນຍໃນເດືອນກັນຍາ 2018, ທ່ານນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ທອງລຸນ ສີສຸລິດ ໄດ້ຍັງຍືນວ່າ, ໃນຂະນະທີ່ຈະໄດ້ເອົາໃຈໃສ່ໂຄງການຂະໜາດໃຫຍ່, ລາວ ຈະໄດ້ສືບຕໍ່ເລັ່ງຍຸດທະສາດພະລັງງານໄຟຟ້ານໍ້າຕົກ. ເຖິງແນວໃດກໍຕາມ ທ່ານບໍ່ເຫັນດີເອີ້ນ ລາວ ເປັນ “ໝໍ້ໄຟແຫ່ງອາຊີຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້” ທີ່ເຄີຍອ້າງໂດຍເຈົ້າໜ້າທີ່ຂອງລັດບາງສ່ວນໃນຜ່ານມາ, ໂດຍລະບຸວ່າ ລາວບໍ່ມີຂີດຄວາມສາມາດທີ່ຈະສະໜອງຄວາມຕ້ອງການພະລັງງານຂອງບັນດາປະເທດເພື່ອນບ້ານ: ‘Laos to press on with dam-building after deadly collapse: PM’, Channel News Asia, 12 September 2018. <<http://www.channelnewsasia.com/news/asia/laos-to-press-on-with-dam-building-after-deadly-collapse-pm-10709852>>

²¹ Philip Alston, Report of the Special Rapporteur on Extreme Poverty and Human Rights: Visit to the Lao People’s Democratic Republic. United Nations Human Rights Council, 24 May 2019, A/HRC/41/39/Add.2. <<http://srpovertyorg.files.wordpress.com/2019/06/laos-advance-unedited-report.pdf>>

²² Philip Alston, Special Rapporteur on Extreme Poverty and Human Rights: Visit to the Lao People’s Democratic Republic. End of Mission Statement, 28 March 2019, p. 4. <http://www.ohchr.org/Documents/Issues/EPoverty/EOSVisitToLao28Mar2019_EN.pdf>

²³ Ibid, p. 2.

ໃນຂະນະທີ່ມາດຕະຖານດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມສໍາລັບໂຄງການເຂື່ອນຂະໜາດໃຫຍ່ແມ່ນຖືກກຳນົດໄວ້ ຢ່າງລະອຽດຢູ່ໃນເອກະສານ, ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແມ່ນຍັງຂາດ ແລະ ມີຄວາມກັງວົນປື້ນອ້ອມຕໍ່ກັບຄວາມສາມາດ ຂອງບັນດາອົງການລັດໃນການຕິດຕາມ ແລະ ບັງຄັບປະຕິບັດລະບຽບການໃຫ້ຖືກຕ້ອງ. ຫຼາຍໂຄງການໄຟຟ້ານໍ້າ ຕົກຢູ່ໃນລາວແມ່ນຕ້ອງແບກຫາບຕົ້ນທຶນດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມມະຫາສານແຕ່ຜົນກະທົບມັກຈະຖືກ ຫຼຸດຜ່ອນລົງ ຫຼື ເຮັດໃຫ້ຄົມເຄືອໂດຍຜູ້ພັດທະນາໂຄງການ ແລະ ຢູ່ໃນການປະເມີນຜົນກະທົບທີ່ຈາກໂດຍຜູ້ ພັດທະນາໂຄງການເຊິ່ງຈະຊ່ວຍໃຫ້ເຂົາເຈົ້າໃນການຫຼຸດຜ່ອນອອກຈາກຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ກັບຜົນກະທົບ ກວ້າງຂວາງ ແລະ ໄລຍະຍາວຕໍ່ລະບົບນິເວດ ແລະ ຕໍ່ຊຸມຊົນ

3. ໃຜຢູ່ເບື້ອງຫຼັງຂອງເຂື່ອນໄຟຟ້າດັ່ງກ່າວ? ຜູ້ພັດທະນາໂຄງການ ແລະ ຜູ້ໃຫ້ທຶນ

ໂຄງການເຊປຽນ-ເຊນ້ານ້ອຍແມ່ນກຳລັງໄດ້ຮັບການພັດທະນາຜ່ານໃຕ້ຮູບແບບການສ້າງການດຳເນີນ ແລະ ການໂອນ (BOT).²⁴ ນັ້ນໝາຍຄວາມວ່າພາກເອກະຊົນຈະເປັນຜູ້ຕິດຕາມການກໍ່ສ້າງເຂື່ອນ ແລະ ດຳເນີນການເປັນເວລາ 27 ປີ ກ່ອນຈະໂອນກຳມະສິດໃຫ້ກັບລັດຖະບານລາວ. ໃນໄລຍະດັ່ງກ່າວ ເຂົາເຈົ້າມີສິດຄວບຄຸມເຂື່ອນ, ບັນດາກຸ່ມຄົນເຫຼົ່ານີ້ ແມ່ນຈະເກັບລາຍຮັບ ແລະ ສ້າງກຳລັງຈາກໂຄງການ. ໂຄງການພະລັງງານໄຟຟ້າຂະໜາດໃຫຍ່ທີ່ສ້າງຢູ່ລາວແມ່ນພັດທະນາຢູ່ພາຍໃຕ້ຮູບແບບ BOT.

ໂຄງການມູນຄ່າ 1,02 ຕື້ໂດລາໄດ້ຮັບການສະໜອງທຶນຜ່ານການປະສົມປະສານການສະໜອງທຶນແບບນີ້.²⁵ ການປ່ອຍເງິນກູ້ຮ່ວມຈຳນວນ 714 ລ້ານໂດລາ ເປັນເວລາ 20 ຈາກທະນາຄານໄທ 4 ແຫ່ງໄດ້ກວມເອົາ 70% ຂອງຕົ້ນທຶນການກໍ່ສ້າງໂຄງການ. ຜູ້ປ່ອຍກູ້ຮ່ວມແມ່ນປະກອບມີທະນາຄານໄທ 4 ແຫ່ງ: **ທະນາຄານກຸງໄທ, ກຸງສີ ແລະ ທະນາຄານຊາດ ແລະ ທະນາຄານສົ່ງອອກນຳເຂົ້າແຫ່ງປະເທດໄທ**, ເຊິ່ງເປັນອົງການໃຫ້ສິນເຊື່ອການສົ່ງອອກລັດ ຖະບານ.²⁶

ອີກ 30% ຫຼື ປະມານ 306 ລ້ານໂດລາ ແມ່ນຖືກສະໜອງໂດຍຜູ້ພັດທະນາໂຄງການເອງເຊິ່ງມີ 4 ພາກສ່ວນເຊິ່ງແຕ່ລະພາກສ່ວນແມ່ນໄດ້ຖືຮຸ້ນຢູ່ໃນບໍລິສັດຮ່ວມທຶນທີ່ຂຶ້ນທະບຽນຢູ່ປະເທດລາວ. ບໍລິສັດຮ່ວມທຶນດັ່ງກ່າວທີ່ມີຊື່ວ່າ **ບໍລິສັດພະລັງງານເຊປຽນ-ເຊນ້ານ້ອຍ**ໄດ້ສ້າງ ແລະ ຈະພັດທະນາເຂື່ອນໄຟຟ້າ. 4 ພາກສ່ວນທີ່ໄດ້ຖືຮຸ້ນຢູ່ໃນໂຄງການດັ່ງກ່າວປະກອບມີ:

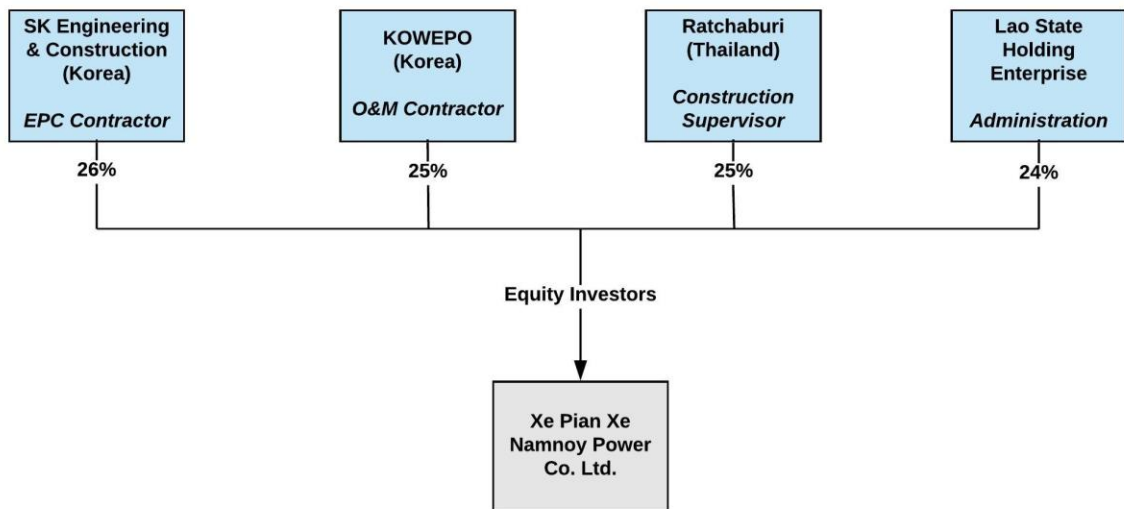
- **SK Engineering & Construction** ເຊິ່ງຖືຮຸ້ນ 26% ເປັນບໍລິສັດລູກຂອງກຸ່ມ SK ເຊິ່ງເປັນບໍລິສັດລະດັບສາກົນຂອງປະເທດເກົາຫຼີ. ບັນດາຜູ້ຖືຮຸ້ນໄດ້ເລືອກເອົາ SK Engineering & Construction ເປັນຜູ້ຮັບເໝົາດ້ານວິສາວະກອນ, ການຈັດຫາ ແລະ ການກໍ່ສ້າງຂອງໂຄງການ (EPC) ນັ້ນກໍໝາຍຄວາມວ່າບໍລິສັດດັ່ງກ່າວແມ່ນຮັບຜິດຊອບໃນການອອກແບບ ແລະ ກໍ່ສ້າງເຂື່ອນໄຟຟ້າເຊິ່ງຜູ້ກ່ຽວກໍຈະໄດ້ຮັບຄ່າບໍລິການຢ່າງມະຫາສານ.
- ບໍລິສັດ **Korea Western Electric Power Co.**, ເຊິ່ງຖືຮຸ້ນ 25% ເຊິ່ງແມ່ນບໍລິສັດລູກຂອງບໍລິສັດການໄຟຟ້າແຫ່ງປະເທດເກົາຫຼີ ທີ່ຂຶ້ນທະບຽນຢູ່ຕະຫຼາດລັກຊັບເປັນຜູ້ໃຫ້ບໍລິການໄຟຟ້າແຫ່ງຊາດຂອງປະເທດເກົາຫຼີ. ຜູ້ຖືຮຸ້ນໄດ້ເລືອກເອົາບໍລິສັດດັ່ງກ່າວເປັນ ຜູ້ຮັບເໝົາການບໍລິຫານ ແລະ ການຮັກສາໂຄງການນັ້ນໝາຍຄວາມວ່າ ຜູ້ກ່ຽວຮັບຜິດຊອບໃນການດຳເນີນເຂື່ອນ ເມື່ອເຂື່ອນດັ່ງກ່າວສາມາດທຳການຜະລິດ.
- ບໍລິສັດ **Ratchaburi Electricity Generating Holding Public Company** ເຊິ່ງຖື 25% ເປັນບໍລິສັດມະຫາຊົນຂອງໄທ. ບໍລິສັດຍັງເປັນຜູ້ຕິດຕາມກວດກາການກໍ່ສ້າງໂຄງການເຊິ່ງໄດ້ເຮັດໃຫ້ຜູ້ກ່ຽວເປັນຜູ້ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບການຕິດຕາມວຽກງານຂອງບໍລິສັດ SK Engineering & Construction.

²⁴ Project Finance International, 'Xe Pian Plants a Milestone,' March 2014. <<http://www.lw.com/thoughtLeadership/xp-pian-plants-a-milestone>>

²⁵ Xe Pian-Xe Namnoy Power Co. Ltd, Project: <<http://www.pnpclaos.com/index.php/en/project>>

²⁶ Xe Pian-Xe Namnoy Power Co. Ltd, Business Structure: <<http://www.pnpclaos.com/index.php/en/about-pnpc/business-structure>>

- ລັດວິສາຫະກິດຖືຮຸ້ນລາວເຊິ່ງຖືຮຸ້ນ 24% ເປັນບໍລິສັດຂອງລັດຖະບານລາວ 100%. ບໍລິສັດດັ່ງກ່າວໄດ້ດຳເນີນເປັນຜູ້ຖືຮຸ້ນໃຫ້ແກ່ລັດຖະບານໃນການຊື້ຮຸ້ນຕ່າງໆຢູ່ໃນໂຄງການພັດທະນາໂຄງຮ່າງພື້ນຖານຊອງເອກະຊົນ. ລັດວິສາຫະກິດຖືຮຸ້ນລາວຍັງເຮັດໜ້າທີ່ເປັນຜູ້ຕິດຕາມດ້ານບໍລິຫານການສ້າງເຂື່ອນເກົ້າ.²⁷

²⁷ Xe Pian-Xe Namnoy Power Co. Ltd, Business Structure. <<http://www.pnpc Laos.com/index.php/en/about-pnpc/business-structure>>

4. ໜຶ່ງປີພາຍຫຼັງການຝັງຂອງເຂື່ອນ: ສະພາບຂອງຜູ້ລອດຊີວິດ

ໜຶ່ງປີພາຍຫຼັງການຝັງຂອງເຂື່ອນ ປະມານ 5,000 ທີ່ຖືກຍົກຍ້າຍຈາກຮີບໃບັນດາໝູ່ບ້ານທີ່ກະກະທົບທີ່ສຸດທີ່ຢູ່ ໃນສະຖານທີ່ຝັກພຽງຄົວຄາວ.

ຊີວິດແມ່ນອານາຖາຢູ່ໃນສະຖານທີ່ຝັກພຽງດັ່ງກ່າວອີງຕາມການໃຫ້ສໍາພາດຂອງປະຊາຊົນໃນລະຫວ່າງການ ໄປຍຽມຍາມສະຖານທີ່ນັ້ນຫວ່າງບໍ່ດົນມານີ້. ຫຼາຍເດືອນພາຍຫຼັງເຫດເລົ່າສະຫຼົດໃຈ, ຜູ້ລອດຊີວິດບາງສ່ວນຍັງ ສືບຕໍ່ດໍາລົງຊີວິດຢູ່ໃນເຕັ້ນທີ່ສະໜອງໃຫ້ເປັນມັດຖະການສຸກເສີນໂດຍອີງການຊ່ວຍເຫຼືອສາກົນ.²⁸ ຜູ້ຖືກຍົກຍ້າຍ ທັງໝົດໃນປັດຈຸບັນຍັງອາໄສຢູ່ໃນໂຄງສ້າງທີ່ເຮັດດ້ວຍເຫຼັກຂະໜາດນ້ອຍ. ບັນດາເຮືອນດັ່ງກ່າວຍັງຂາດເນື້ອທີ່ ທີ່ ໝາະສົມການຄົວກິນ, ກິນເຂົ້າ ແລະ ການນອນ. ເຂົາເຈົ້າອາໄສຢູ່ຢ່າງແອອັດມີການລະບາຍອາກາດທີ່ຈໍາກັດ ແລະ ສ້າງຂຶ້ນໃກ້ສິດກັນເຊິ່ງໄດ້ໃຫ້ຄວາມເປັນສ່ວນຕົວແກ່ຄອບຄົວໃນທີ່ສຸດ. ປະຊາຊົນໄດ້ລາຍງານວ່າບັນດາເຮືອນ ແມ່ນບໍ່ສາມາດທົນຮ້ອນໄດ້. ເຂົາເຈົ້າຍັງລາຍງານວ່າການຂາດນໍ້າຢູ່ໃນເຂດຈັດສັນເຊິ່ງມີບາງຈໍານວນຍັງໄດ້ຊື້ນໍ້າກິນ ເອງ.²⁹

ພາຍໃຕ້ບົດບັນຍັດຂອງກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການຈັດສັນ ແລະ ອາຊີບຂອງປະເທດລາວ,³⁰ ຜູ້ທີ່ຖືກຍົກຍ້າຍແມ່ນ ຈໍາເປັນຈະຕ້ອງໄດ້ອາໄສຢູ່ໃນສະຖານທີ່ຝັກພຽງຄົວຄາວຈົນກວ່າຈະໄດ້ມີການກໍ່ສ້າງສະຖານທີ່ຈັດສັນໃໝ່ ສໍາເລັດຮຽບຮ້ອຍພ້ອມດ້ວຍເຮືອນ ແລະ ໂຄງຮ່າງພື້ນຖານ. ອີງການອໍານາດລັດຂອງລາວໄດ້ລະບຸວ່າ ຈະໃຊ້ເວລາ 4- 5 ຈົນກວ່າຈະສໍາເລັດເຮືອນຢ່າງຖາວອນຢູ່ໃນເຂດຈັດສັນໃໝ່. ເຂດຈັດສັນຈະປະກອບມີພຽງທີ່ດິນສໍາລັບປູກເຮືອນ ແລະ ບໍ່ມີທີ່ດິນການກະສິກໍາ. ການວັດແທກດິນແມ່ນໄດ້ເລີ່ມຕົ້ນຂຶ້ນຢູ່ໃນສະຖານທີ່ດັ່ງກ່າວແຕ່ບໍ່ໄດ້ມີການກໍ່ສ້າງ ເຮືອນ ຫຼື ໂຄງຮ່າງອື່ນໆ.³¹ ໜຶ່ງໃນເຂດທີ່ໄດ້ອອກແບບແມ່ນເຂດທີ່ເຄີຍຖືກຈັດສັນເຂດປ່າສະຫງວນ.³²

ຊາວບ້ານຈໍານວນໜຶ່ງໃນຊຸມຊົນທີ່ຖືກຍົກຍ້າຍໄດ້ວ່າເຂົາເຈົ້າບໍ່ເຂົ້າໃຈວ່າເປັນຫຍັງເຮືອນຫຼັງໃໝ່ຈະຕ້ອງສະໜອງ ໃຫ້ສະເພາະຢູ່ໃນເຂດຈັດສັນແທນທີ່ຈະເຮັດຂຶ້ນຢູ່ໃນບ້ານເກົ່າຂອງເຂົາເຈົ້າທີ່ຢາກກັບຄືນໄປ. ບາງຄົນຕ້ອງການກັບ ຄືນໄປ ຫຼື ໄດ້ກັບຄືນໄປຮຽບຮ້ອຍແລ້ວໂດຍສະເພາະຜູ້ທີ່ມີເຮືອນທີ່ຖືກກະທົບພຽງບາງສ່ວນ. ຜູ້ອື່ນເວົ້າວ່າເຂົາເຈົ້າບໍ່ ຕ້ອງການກັບຄືນໄປເນື່ອງຈາກຄວາມສຸນເສຍ, ຄວາມພະຫວາ ແລະ ຄວາມຍ້ານກົວທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນອີກຄັ້ງໃໝ່.

ໃນເດືອນ ພຶດສະພາ 49 ຄອບຄົວທີ່ໄດ້ຖືກຄວາມເສຍຫາຍຢ່າງໜັກໜ່ວງ ແລະ ບາງຈໍານວນໄດ້ປູກເຮືອນຫຼັງໃໝ່ ຂຶ້ນຂະໜາດນ້ອຍຢູ່ໃນບ້ານເກົ່າ. ໂດຍປາສະຈາກຄວາມໝັ້ນຄົງທາງດ້ານການດໍາລົງຊີວິດ, ປະຊາຊົນໄດ້ເດີນທາງ ກັບໄປສູ່ບ້ານເກົ່າຂອງເຂົາເຈົ້າເພື່ອເຮັດການປະມົງ. ແຕ່ໃນຕົ້ນເດືອນ ກໍນໍາໄຫຼລາກໄດ້ເກີດຂຶ້ນຢູ່ໃນແມ່ນໍ້າເຊປຽນ ຊາວບ້ານ ບ້ານໃໝ່ໄດ້ລາຍງານວ່າຕົວແທນຂອງບໍລິສັດໂຄງການໄດ້ມາທີ່ບ້ານເດີມ ໄດ້ບອກໃຫ້ເຂົາເຈົ້າອອກຈາກ ບ້ານເດີມທັນທີເນື່ອງຈາກເຂື່ອນມີການຝັງອີກຄັ້ງ. ຍ້ອນຍ້ານກົວບັນດາຄອບຄົວຈຶ່ງໄດ້ກັບໄປສູ່ສະຖານທີ່ຈັດສັນ.³³

²⁸ Observations during site visit, March 2019.

²⁹ Ian G. Baird, site visit and community interviews, May and July 2019.

³⁰ Lao People's Democratic Republic, *Law on Resettlement and Vocation*, 2018.

³¹ Ian G. Baird, site visit and community interviews, May and July 2019.

³² Interviews during site visit, March 2019.

³³ Ian G. Baird, site visit and community interviews, July 2019.

ສໍາລັບຫຼາຍຄົນການຢູ່ແບບຍາວນານໃນສະຖານະການທີ່ຂາດຄວາມແນ່ນອນໂດຍປາສະຈາກອາຫານ, ນໍ້າ ແລະ ສິ່ງ ຝື້ນຖານອື່ນໆທີ່ເໝາະສົມແມ່ນໄດ້ກະທົບຢ່າງຮ້າຍແຮງຕໍ່ຄວາມຮູ້ສຶກສິ້ນຫວັງ. ຜູ້ໜຶ່ງທີ່ອາໄສຢູ່ໄດ້ໃຫ້ສໍາພາດລາຍ ງານນີ້ລາວຮູ້ສຶກຕື່ນເອງກໍາລັງອາໄສຢູ່ໃນຄຸກ. ແມ່ຍິງອີກຜູ້ໜຶ່ງໄດ້ເວົ້າວ່າມັນຈະດີກວ່າຕ້ອງຕາຍໄປແທນທີ່ຈະມາ ອາໄສຢູ່ໃນສະພາບແບບນີ້.³⁴

ເຖິງແມ່ນວ່າຈະສູນເສຍສິ່ງຂອງທຸກຢ່າງຂອງເຂົາເຈົ້າ, ສັດລ້ຽງ ແລະ ທີ່ດິນປູກຝັງ, ຄອບຄົວທີ່ຖືກກະທົບຍັງບໍ່ທັນ ໄດ້ຮັບຄ່າຊົດເຊີຍຈາກການສູນເສຍດັ່ງກ່າວ. ບໍ່ມີຂະບວນທີ່ປົງໃສ່ຫຼືກິນໄກການຮ້ອງທຸກປະເມີນຄວາມເສຍຫາຍ ແລະ ໄດ້ຮັບການປົວແປງ. ການລາຍງານຂອງສື່ກໍໄດ້ລະບຸວ່າລັດຖະບານຂອງລາວມາຜິລະຈາກັບຜູ້ຜັດທະນາໃນ ການຈ່າຍຄ່າຊົດເຊີຍສໍາຫຼັບການສູນເສຍຊັບສິນ.³⁵

ຢູ່ໃນສະພາບພາຍຫຼັງການເກີດເຫດການດັ່ງກ່າວ, ປະຊາຊົນໄດ້ຮັບເງິນ 60-70 ໂດລາ (500,000-700,000 ກີບ) ໃນຕົ້ນປີ 2019 ປະຊາຊົນຜູ້ທີ່ມີຍາດຜີ້ນ້ອງທີ່ຖືກເສຍຊີວິດໃນການແຈ້ງເສຍຊີວິດເປັນທາງການນັ້ນ (71 ຄົນ) ໄດ້ຮັບເງິນຄັ້ງໜຶ່ງເປັນ 10,000 ໂດລາ.³⁶ ຢູ່ໃນ ຫົກ ໝູ່ບ້ານທີ່ຖືກກະທົບໜັກກວ່າໝູ່ , ອົງການອໍານາດລັດ ຍັງໄດ້ຈ່າຍໃຫ້ກັບຊຸມຊົນທີ່ຖືກຍົກຍ້າຍເປັນລາຍເດືອນເປັນເງິນທ້າວັນກັບຕໍ່ຄົນ ຕໍ່ມື້ເຊິ່ງຖືເປັນເງິນອັດຕາກິນຜ້ອມ ກັນກັບ 100,000 ກີບ ເປັນເງິນເດືອນ (ລວມກັນປະມານ 30 ໂດລາ ຕໍ່ເດືອນ). ອີງຕາມການໃຫ້ສໍາພາບຂອງ ຊາວບ້ານຢູ່ໃນເດືອນມີນາ 2019, ຈໍານວນເງິນດັ່ງກ່າວແມ່ນບໍ່ສາມາດຮ້ອງຮັບຄວາມຕ້ອງການຝື້ນຖານໄດ້. ໃນ ເດືອນ ກໍລະກົດ 2019, ຊາວບ້ານໄດ້ລາຍງານວ່າເຂົາເຈົ້າບໍ່ໄດ້ຮັບເງິນດັ່ງກ່າວເປັນເວລາສອງເດືອນແລ້ວແຕ່ ເຂົາເຈົ້າໄດ້ຮັບເງິນທີ່ທັງໝົດທີ່ຕ້ອງຈ່າຍໃຫ້ໃນເດືອນ ມິຖຸນາ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມເງິນທີ່ຈະໄດ້ຮັບແມ່ນຈ່າຍຄືນ ຍ້ອນຫຼັງແທນທີ່ຈະໄດ້ຈ່າຍລ່ວງໜ້າ ແລະ ບໍ່ໄດ້ຈ່າຍຕາມເວລາຢ່າງສະໝໍ່າສະເໝີ.³⁷

ຢູ່ໃນບັນດາບ້ານທີ່ຖືກຍົກຍ້າຍທັງໝົດເນື່ອງຈາກເຂື່ອນຝັງ ແຕ່ລະຄົນແມ່ນສືບຕໍ່ໄດ້ຮັບເຂົ້າ 20 ກິໂລ ຕໍ່ເດືອນ. ແຕ່ ເຂົ້າດັ່ງກ່າວແມ່ນບໍ່ມີການລາຍງານວ່າມັນຈະເປັນເຂົ້າທີ່ຄຸນນະພາບຕໍ່າ ແລະ ກະບໍ່ແມ່ນເຂົ້າໜຽວເຊິ່ງເປັນອາຫານ ທີ່ເຄີຍກິນຂອງຊາວບ້ານ. ອັດຕາເຂົ້າທີ່ໃຫ້ແມ່ນຈະເມີດຜ້າຍຫຼັງເດືອນທັນວາ 2019 . ຍັງບໍ່ທັນຮູ້ໄດ້ວ່າຄວາມໝັ້ນ ຄົງທາງດ້ານອາຫານຂອງຊາວບ້ານທີ່ຖືກຍົກຍ້າຍຈະຖືກຮັກສາໄວ້ຄືແນວໃດເມື່ອການໃຫ້ອັດຕາເຂົ້າໄດ້ຖືກສິ້ນສຸດ ລົງ. ບາງບ້ານແມ່ນໄດ້ຮັບເມັດເຂົ້າແຕ່ບໍ່ມີທີ່ດິນໃຫ້ປູກເຂົ້າດັ່ງກ່າວມີພຽງແຕ່ທີ່ດິນຕອນນ້ອຍໆຂອງຂ້າພະເຈົ້າເອງ ທີ່ໄດ້ເອົາໄວ້ປູກ, ທີ່ດິນປູກຝັງສ່ວນໃຫຍ່ຢູ່ໃນເຂດບ້ານທີ່ຖືກຖວ້ມນັ້ນແມ່ນຍັງມີສາກສະລະພະລັງປົກຄຸມຢູ່ໂດຍບໍ່ ມີແຜນການ ຫຼື ມາດຕະການໃດສາມາດຊ່ວຍໃຫ້ເຂດທີ່ຖືກກະທົບດັ່ງກ່າວໃຫ້ສາມາດປູກຝັງໄດ້ອີກ.³⁸ ຍົກຕົວຢ່າງ : ບ້ານທ່າແສງຈັນມີພຽງ 67 ຂອງ 386 ເຮັກຕາຂອງດິນນາທີ່ສາມາດປູກໄດ້.³⁹

³⁴ Ibid.
³⁵ Eugene Whong, 'PNPC Dam Collapse Survivors Reluctantly Accept Lowball Compensation Offers', Radio Free Asia, 10 July 2019. <<http://www.rfa.org/english/news/laos/laos-pnpc-compensation-50-percent-07102019134051.html>>
³⁶ Pratch Rujivanarom, 'Special Report: Compensation talks begin for dam disaster victims'. The Nation, 18 February 2019.
³⁷ Ian G. Baird, site visit and community interviews, May and July 2019.
³⁸ Ibid.
³⁹ Ibid.

ຊາວບ້ານທີ່ຖືກສໍາພາດຈາກບ້ານໃໝ່ໄດ້ລາຍງານໃຫ້ຮູ້ວ່າບາງເດືອນຜ່ານຜູ້ຕາງໜ້າຂອງບໍລິສັດໂຄງການໄດ້ມາ ຢ້ຽມຢາມສະຖານທີ່ຈັດສັນເພື່ອປຶກສາຫາລືເລື່ອງການຈ່າຍຄ່າຊົດເຊີຍສໍາລັບຊັບສິນທີ່ຖືກເສຍ. ໃນລະຫວ່າງ ການຍຽມຢາມເບື້ອງຕົ້ນ, ເຈົ້າໜ້າທີ່ຂອງບໍລິສັດໄດ້ສະເໜີຈໍານວນເງິນສໍາລັບລາຍການຊັບສິນ (ເຊັ່ນ: ລົດຈັກ, ແທັກເຕີ ແລະ ພາຫະນະອື່ນໆ) ເຊິ່ງສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນການເຊື່ອມຄ່າຢ່າງຫຼວງຫຼາຍຢູ່ໃນມູນຄ່າອົງຕາມອາຍຸຂອງຊັບ ສິນ. ຊາວບ້ານ ບ້ານໃໝ່ໄດ້ປະຕິເສດທີ່ຈະຮັບເອົາຈໍານວນດັ່ງກ່າວເນື່ອງຈາກວ່າແມ່ນບໍ່ພຽງພໍການທີ່ເຮັດໃຫ້ເຂົາ ເຈົ້າສາມາດຊື້ເອົາຊັບສິນທີ່ສູນເສຍໄປ.⁴⁰

ບົດລາຍງານຫວ່າງບໍດົນມານີແລະການສໍາພາດໄດ້ຊີ້ເຫັນວ່າບໍລິສັດໄດ້ກັບໄປຫາສະຖານທີ່ຈັດສັນໃນບາງກໍລະນີໄດ້ ສະເໜີເອົາມູນຄ່າຈໍານວນເງິນທີ່ສູງກວ່າເພື່ອຊົດເຊີຍສໍາລັບຊັບສິນທີ່ສູນເສຍ. ແຕ່ຊາວບ້ານຫຼາຍຄົນແມ່ນເຫັນວ່າ ຈໍານວນດັ່ງກ່າວຍັງຕໍ່າເກີນໄປເຂົາເຈົ້າຍັງຖືກຖາກຖາມໃຫ້ເຊັນສັນຍາເພື່ອຮັບເອົາ 50/100 ຂອງຄ່າຊົດເຊີຍໄດ້ ຮັບປະກັນວ່າອີກ 50/100 ແມ່ນຈະຈ່າຍພ້ອມໆແຕ່ກໍຍັງບໍ່ສາມາດກໍານົດເວລາໄດ້. ອົງຕາມການລາຍງານຂອງສື່ ມວນຊົນ. ຜູ້ພັດທະນາໂຄງການຈະຮັບຜິດຊອບຊົດເຊີຍຄ່າເສຍຫາຍເຊິ່ງຈະຈ່າຍໂດຍກົງເຂົ້າໃນບັນຊີທະນາຄານ ຂອງຄອບຄົວທີ່ຖືກກະທົບ.⁴¹

ທ້າຍເດືອນ ພຶດສະພາ 2019, ລາຍງານຂອງສື່ມວນຊົນໄດ້ລະບຸວ່າມີທີ່ດິນໜຶ່ງຕອນທີ່ໄດ້ຈັດສັນດ້ວຍພັກລັດເພື່ອ ນໍາໃຊ້ໂດຍຜູ້ປະສົບໄພຈາກບ້ານສະໜອງໄຕເພື່ອປູກພືດລະຫວ່າງໃນລະດູຝົນຂອງປີນີ້ເປັນຄ່າຊົດເຊີຍ, ໄດ້ຖືກມອບ ທີ່ດິນດັ່ງກ່າວແກ່ບໍລິສັດຈີນແຫ່ງໜຶ່ງເພື່ອປູກຕົ້ນກ້ວຍ. ອົງຕາມບົດລາຍງານບາງຈໍານວນຜູ້ລອດຊີວິດແມ່ນໄດ້ຖືກ ຮັບຈ້າງເຮັດວຽກເປັນແຮງງານຢູ່ໃນການປູກກ້ວຍດັ່ງກ່າວ.⁴² ຢູ່ໃນບ້ານໃໝ່ຊາວບ້ານໄດ້ໃຫ້ການສໍາພາດວ່າຍັງໄດ້ ມີທີ່ດິນໃຫ້ແກ່ເຂົາເຈົ້າໄດ້ຮັບການສະເໜີເນື້ອທີ່ດິນໃຫ້ແກ່ເຂົາເຈົ້າຖືກຮຽກຮ້ອງໃຫ້ເຮັດວຽກກັບບໍລິສັດຫວຽດ ນາມແຫ່ງໜຶ່ງເພື່ອປູກມັນຕົ້ນ ຫຼື ອ້ອຍ ຢູ່ທີ່ດິນດັ່ງກ່າວ. ເຂົາເຈົ້າບໍ່ອະນຸຍາດໃຫ້ປູກພືດຊະນິດອື່ນນອກຈາກສິ່ງທີ່ ບໍລິສັດຕ້ອງການ. ພ້ອມໆຈ່າຍຂອງບໍລິສັດໄດ້ຮັບການທົດແທນຈາກລາຍຮັບທີ່ສ້າງຂຶ້ນແມ່ນປະຊາຊົນຈິ່ງຈະ ໄດ້ຮັບສ່ວນທີ່ເຫຼືອ. ໃນການໃຫ້ສໍາພາບສາມາດໄດ້ເວົ້າວ່າໃຫ້ເຂົາເຈົ້າປະຕິເສດໃນການເຂົ້າຮ່ວມເນື່ອງຈາກເຂົາເຈົ້າ ຮູ້ສຶກວ່າອາດຈະບໍ່ໄດ້ຫຍັງເລີຍຖ້າວ່າຜົນຜະລິດອອກມາຕໍ່າກວ່າທີ່ກວ່າທີ່ຂາດການໄວ້. ປະຊາຊົນບາງຄົນເວົ້າວ່າ ເຂົາເຈົ້າຮູ້ສຶກວ່າຖືກຄາດຫວັງໃຫ້ເປັນຄ່າທາດຂອງບໍລິສັດ.⁴³

ໄດ້ມີຄວາມຮູ້ສຶກໃຈຮ້າຍໃນບັນດາປະຊາຊົນທີ່ຖືກຍົກຍ້າຍຫຼາຍຄົນກໍຄືຄວາມຮູ້ສຶກໃນການຖືກລົມ. ບັນດາອົງ ການຊ່ວຍເຫຼືອມະນຸດໄຊຍະຊົນທັງໝົດທີ່ໄດ້ໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອເບື້ອງຕົ້ນແມ່ນໄດ້ອອກຈາກເຂດດັ່ງກ່າວ.⁴⁴ ໃນລະ ຫວ່າງ ການກຽມສະຖານທີ່ໃນເວລາເຮັດບົດລາຍງານສະບັບນີ້, ປະຊາຊົນໄດ້ສະແດງຄວາມບໍ່ໝັ້ນໃຈຕໍ່ຜູ້ທີ່ຈະຮັບ ຜິດຊອບໃນການຕິດຕາມປະຕິບັດມາດຕະການບັນເທົາທຸກທີ່ມີຢູ່ປະຈຸບັນ. ເຂົາເຈົ້າຮູ້ສຶກວ່າການບໍລິຈາກ, ທັນຍາ

---

⁴⁰ Ibid.
⁴¹ Eugene Whong, 'PNPC Dam Collapse Survivors Reluctantly Accept Lowball Compensation Offers', Radio Free Asia, 10 July 2019.
⁴² Eugene Whong, 'Lao Authorities Allow Chinese Firm to Plant on Land Promised to Dam Collapse Survivors' Radio Free Asia, 29 May 2019. <<https://www.rfa.org/english/news/laos/laos-bananas-on-survivor-land-05292019154355.html>>
⁴³ Ian G. Baird, site visit and community interviews, July 2019.
⁴⁴ Ian G. Baird, site visit and community interviews, May and July 2019.

ຫານ ແລະ ແມ່ແຕ່ກະທັງເງິນຊົດເຊີຍຈະບໍ່ເຖິງມືຜູ້ທີ່ຈະໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດ.⁴⁵ ຫຼາຍຄົນໄດ້ຜັນລະນາເຖິງຄວາມສິ້ນ
ຫວັງທີ່ຕ້ອງເອື້ອຍອົງການບໍລິຈາກແລະຕ້ອງໄດ້ປະເຊີນກັບການຂາດຢາ ແລະ ສິ່ງອຳນວຍອື່ນໆ. ການຂາດພາລະ
ຂົນສົ່ງເຊັ່ນ: ລົດຈັກແລະ ລົດແທັກເຕີ ເຮັດໃຫ້ຫຼາຍຄົນຮູ້ສຶກວ່າ ຖືກຕິດກັບ. ຫຼາຍຄົນໄດ້ເວົ້າວ່າເມື່ອເຂົາເຈົ້າໄດ້ມີ
ພາຫະນະຂົນສົ່ງແລ້ວເຂົາເຈົ້າຈະໄດ້ຮັບຄວາມອຸ່ນອຽງຂຶ້ນຕໍ່ມອາດຈະຊ່ວຍໃຫ້ເຂົາເຈົ້າສາມາດເຮັດການປະມົງຊອກ
ຫາອາຫານ ແລະ ເດີນທາງໄປເຂດຕະຫຼາດທີ່ຢູ່ໃຈກາງ.⁴⁶

ບ້ານອື່ນໆນອກຈາກ 6 ບ້ານທີ່ຖືກກະທົບໜັກກວ່າໝູ່ແລ້ວບ້ານເຫຼົ່ານັ້ນກໍຍັງຖືກກະທົບເຊັ່ນກັນຈາກການຜັງຂອງ
ເຂື່ອນແຕ່ບໍ່ໄດ້ຮັບການຊ່ວຍເຫຼືອເທົ່າທີ່ຄວນນອກຈາກການໃຫ້ເຂົ້າອັດຕາເຂົ້າກິນເປັນລາຍເດືອນ. ການໃຫ້ອັດຕາ
ດັ່ງກ່າວແມ່ນສ່ວນໃຫຍ່ບໍ່ພຽງພໍໃນການທີ່ຈະລ້ຽງດູ້ພ້ອມໆທີ່ເຂົາເຈົ້າສູນເສຍໃຫ້ນາຕາກ້າທັງໝົດໃນເວລານໍ້າ
ຖ້ວມ. ເຜົ່າໂອຍຢູ່ບ້ານທ່າອວນໄດ້ປະສົບຜົນສໍາລັບໃນການປະເມີນທ້ວງ ເພື່ອເພີ່ມອັດຕາລາຍກິນຈາກ 12 ກິໂລ
ມາເປັນ 18 ກິໂລ ຕໍ່ຄົນ ຕໍ່ເດືອນ.

ຜູ້ທີ່ຖືກກະທົບຍັງແມ່ນບັນດາຊຸມຊົນຂອງຊົນເຜົ່າພື້ນເມືອງນິຍາເຣີນ ຫຼື ເຣີນນີ ເຊິ່ງອາໄສການປູກເຂົ້າຢູ່ຕາມສັນຜູ
ແລະ ຢູ່ເທິງອາງເກບນໍ້າເຊປຽນ-ເຊນໍ້ານ້ອຍຫຼາຍກວ່າ 20 ທີ່ຜ່ານມາເມື່ອເຂື່ອນໄດ້ຮັບການວ່າງແຜນໃນເບື້ອງຕົ້ນ.
ຊຸມຊົນເຫຼົ່ານີ້ ແມ່ນເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງກຸ່ມປະຊາຊົນປະມານ 3,000 ຄົນ ທີ່ຈໍາເປັນຕ້ອງຍົກຍ້າຍອອກຈາກເຂດ
ດັ່ງກ່າວເພື່ອໄປຢູ່ເຂດຈັດສັນ (ເຊິ່ງຮູ້ໃນທ້ອງຖິ່ນວ່າເຂດຈັດສັນ 8) ຊຸມຊົນທີ່ຖືກຍົກຍ້າຍແມ່ນບໍ່ໄດ້ຮັບໂຄງຮ່າງ
ພື້ນຖານທີ່ເໝາະສົມເພື່ອຕອບສະໜອງຄວາມຕ້ອງການຂອງເຂົາເຈົ້າ ຫຼື ການຈັດສັນທີ່ດິນພຽງພໍເພື່ອໃຫ້ສາມາດ
ລ້ຽງຊີບໃນການປູກຝັງ ຫຼື ການປູກພືດເປັນເສດຖະກິດໄດ້. ເພື່ອໃຫ້ຢູ່ລອດໄດ້, ຫຼາຍຄົນໄດ້ກັບໄປຫາດິນແດນ
ບັນພະບຸລຸດຂອງຕົນເຖິງຢູ່ໃກ້ກັນກັບເຂດເຊປຽນ-ເຊນໍ້ານ້ອຍ ແລະ ເຂດຂອງການກໍ່ສ້າງຂອງອ້າງເກັບນໍ້າຂອງ
ເຂື່ອນ. ໃນເດືອນ ພຶດສະພາ 2019, ໃນຂະນະນີ້ຈໍານວນໜຶ່ງໄດ້ກັບຄືນໄປສູ່ເຂດຈັດສັນ, ມີ 72 ຄອບຄົວຈະອອກ
ຈາກດິນແດນບ້ານເກີດຂອງເຂົາເຈົ້າ. ເຂົາເຈົ້າສືບຕໍ່ດໍາລົງຊີວິດຢູ່ບ່ອນນັ້ນຢູ່ໃນເຮືອນທີ່ໄດ້ຮັບການກໍ່ສ້າງອີງຕາມ
ປະເພນີຂອງເຂົາເຈົ້າໂດຍການຮັກສາວິທີການດໍາລົງຊີວິດອີງໃສ່ການຖາງປ່າເຮັດໄຮ່ ແລະ ໃນການຊອກຫາອາຫານ
ໃນປ່າໃນຂະນະທີ່ບ້ານເຫຼົ່ານີ້ບໍ່ມີບ້ານໃດຖືກກະທົບເຖິງຂັ້ນມີຜູ້ເສຍຊີວິດຢູ່ໃນການຜັງຂອງເຜືອນ. ທີ່ດິນທີ່ເຂົາເຈົ້າ
ໃຊ້ການປູກຝັງ ກາເຝ, ເຂົ້າ, ຜັກ ແລະ ໄມ້ກິນໝາກແມ່ນຖືກທໍາລາຍ ແລະ ບໍ່ສາມາດຊ່ວຍໄດ້ເນື່ອງຈາກການທໍາລາຍ
ຂອງນໍ້າ. ບໍ່ໄດ້ມີການຮັບຮູ້ ຫຼື ການຊ່ວຍເຫຼືອໃຫ້ແກ່ມີການສູນເສຍດັ່ງກ່າວ.⁴⁷

⁴⁵ Ibid.
⁴⁶ Interviews during site visit, March 2019.
⁴⁷ Ian G. Baird, site visit and community interviews, May 2019.

5. ແມ່ນຄວາມຜິດຂອງໃຜ?

ທັນທີພາຍຫຼັງການຜັງຂອງເຂື່ອນ, ລັດຖະບານລາວອອກມາຮຽກຮ້ອງໃຫ້ດຳເນີນການສືບສວນຢ່າງໂປ່ງໃສ ແລະ ຮັດກຸມ ກ່ຽວກັບສາຍເຫດຂອງໄຟຟ້າຂັດ ແລະ ຜູ້ທີ່ຕ້ອງຮັບຜິດຊອບ.⁴⁸

ນາຍົກລັດຖະມົນຕີຂອງລາວແລະ ສຳນັກງານນາຍົກໄດ້ແຕ່ງຕັ້ງຄະນະກຳມະການສືບສວນສອບສວນແຫ່ງຊາດ ເພື່ອກວດກາເບິ່ງເຫດຜົນຂອງການຜັງດັ່ງກ່າວ ແລະ ກຳນົດລະດັບຂອງຄວາມຮັບຜິດຊອບຜູ້ທີ່ມີບົດບັດກ່ຽວຂ້ອງ. ອີງຕາມການລາຍງານຄະນະກຳມະການປະກອບມີ 14 ທ່ານ ຈາກບັນດາກະຊວງຂອງລັດຖະບານລາວເພື່ອກວດກາ ເບິ່ງເຫດຜົນຂອງການຜັງດັ່ງກ່າວກຳນົດລະດັບຂອງຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຜູ້ທີ່ມີບົດບັດກ່ຽວຂ້ອງ. ອີງຕາມການ ລາຍງານຄະນະກຳມະການກໍ່ມີຜູ້ຕາງໜ້າ 14 ທ່ານຈາກບັນດາກະຊວງຂອງລັດຖະບານລາວ ແລະ ມີປະທານໂດຍ ຮອງນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ບຸນທອງ ຈິດມະນີ ຜູ້ເຊິ່ງເປັນປະທານຂອງອົງການກວດກາລັດຖະບານ.⁴⁹ ຄະນະ ກຳມະການສືບສວນສອບສວນແຫ່ງຊາດໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນຊ່ວຍເຫຼືອໂດຍຂະນະຜູ້ຊຽວຊານສາກົນເຊິ່ງ ປະກອບມີຜູ້ຕາງໜ້າຈາກຄະນະກຳມະການສາກົນວ່າດ້ວຍເຂື່ອນໄຟຟ້າຂະໜາດໃຫຍ່ເຊິ່ງເປັນອົງການທີ່ສ້າງຂຶ້ນເພື່ອ ແລກປ່ຽນຂໍ້ມູນດ້ານວິຊາການ ແລະ ຄວາມຮູ້ ກ່ຽວກັບການອອກແບບ, ກໍ່ສ້າງ ແລະ ການຮັກສາໂຄງການ ພະນັກງານໄຟຟ້າຂະໜາດໃຫຍ່.⁵⁰ ຄະນະກຳມະການແຫ່ງຊາດດັ່ງກ່າວໄດ້ໃຫ້ສິດອຳນາດແກ່ຂະນະຊຽວຊານສາກົນ ເພື່ອດຳເນີນການສືບສວນສອບສວນແລ້ວລາຍງານຜົນທີ່ຈະໄດ້ຮັບ. ພາກສ່ວນຕ່າງປະເທດຍັງໄດ້ຮັບການເຊື່ອເຊີນ ແລະ ເປັນຜູ້ສັ່ງເກດການຢູ່ໃນຂະບວນສືບສວນສອບສວນຜູ້ຕາງໜ້າຈາກລັດຖະບານໄທ ແລະ ເກົາຫຼີ.⁵¹

ໃນຂະບວນການສືບສວນສອບສວນ, ມີພຽງຂໍ້ມູນເລັກນ້ອຍເທົ່ານັ້ນທີ່ມີການເຜີຍແຜ່ໃຫ້ໂຄສິກາຈາກລັດຖະບານ ຂອງລາວໄດ້ແຈ້ງເຖິງສາເຫດຂອງການຜັງແມ່ນມາຈາກການກໍ່ສ້າງທີ່ບໍ່ໄດ້ມາດຕະຖານ ແລະ ໄດ້ລະບຸວ່າບໍລິສັດ ໂຄງການຕ້ອງເປັນຜູ້ຮັບຜິດຊອບຕໍ່ຄວາມສຸນເສຍດັ່ງກ່າວ.⁵²

ໃນເດືອນ ມີນາ 2019, ຂະນະຊຽວຊານຕ່າງປະເທດໄດ້ຍື່ນບົດລາຍງານຂອງຕົນ ແລະ ຜົນທີ່ໄດ້ຮັບຈາກການກວດ ສອບໃນການສືບສວນສອບສວນໃຫ້ແກ່ລັດຖະບານຂອງລາວ. ບົດລາຍງານການສືບສວນສອບສວນແມ່ນບໍ່ໄດ້ຮັບ ການເຜີຍແຜ່ໃຫ້ສາທາລະນາຊົນຮັບຊາບ. ເຖິງແນວໃດກໍ່ຕາມໃນເດືອນພຶດສະພາ 2019 ຕົວແທນຂອງລັດຖະບານ ລາວໄດ້ໃຫ້ຄຳເຫັນຕໍ່ສາທາລະນະຊົນຕໍ່ກັບຜົນການກວດພົບຈາກການສືບສວນສອບສວນ ແລະ ບົດລາຍງານຂອງ ຄະນະຊຽວຊານຕ່າງປະເທດ. ສິ່ງດັ່ງກ່າວໄດ້ລວມເອົາບັນດາຄຳເຫັນຢູ່ກອງປະຊຸມສື່ມວນຊົນໃນວັນທີ່ 28 ພຶດສະພາ

⁴⁸ Lao News Agency, ‘Government Will Investigate Xepian-Xe Nam Noy Case In The Most Transparent Manner; PM’, 30 July 2018.

⁴⁹ Vientiane Times, ‘Steps taken to investigate dam failure’, 10 August 2018.

⁵⁰ The members of the Independent Expert Panel are Professor Anton J. Schleiss of Switzerland, Honorary President of ICOLD, Mr Ahmed F. Chraïbi of Morocco, former Vice President of ICOLD, and Dr Jean-Pierre Tournier of Canada, a Vice President of ICOLD: Vientiane Times, ‘Investigators: Dam collapse not a “force majeure” event’, 29 May 2019. <http://www.vientianetimes.org.la/freeContent/FreeContent_Investigators.php>

⁵¹ Ibid.

⁵² Mr Khammany Inthirath, Minister of Mines and Energy, cited in Kocha Olarn, Sandi Sidhu & Ben Westcott, ‘“Substandard construction” caused the Laos dam collapse, minister says’, CNN, 27 July 2018.

ໂດຍທ່ານສິງເຜັດ ບຸນສະຫວັດຕິພັນ ຮອງປະທານຂອງຄະນະຫ້ອງການສືບສວນສອບສວນແຫ່ງຊາດ ແລະ ອົງການກວດກາລັກທະບານ.

“ເຫດຄວາມລົ້ມເຫຼວດັ່ງກ່າວບໍ່ສາມາດຄວບຄຸມເຫດສຸດວິໄສ” ທ່ານ ສິງເຜັດ ໄດ້ລະບຸການລາຍງານດັ່ງກ່າວ.⁵³ “ຄະນະຊ່ຽວຊານສາກົນໄດ້ພົບວ່າ ສາເຫດຕົ້ນຕໍຂອງການຜັງຂອງເຂື່ອນເຊປຽນເຊນ້ານ້ອຍແມ່ນມາຈາກຜື່ນຖານຂອງຄູກັນນ້ຳທີ່ເຮັດບໍ່ໄດ້ມາດຕະຖານບວກກັນກັບດິນທີ່ຖືກເຊາະເຈື່ອນໄດ້ງ່າຍໃນລະດັບຂອງນ້ຳທີ່ເກີດຂຶ້ນ.

ບັນດາເງື່ອນໄຂເຫລົ່ານີ້ເປັນສາເຫດໃຫ້ມີການເຊື່ອມສະພາບຂອງຜື່ນຖານຂອງຄູກັນນ້ຳ. ເມື່ອໄດ້ມີການເຊາະເຈື່ອນຢູ່ໃນລະດັບໃດໜຶ່ງແລ້ວເຂື່ອນກໍ່ຈະບໍ່ສາມາດໝັ້ນຄົງ ແລະ ກໍ່ຈະມີການເຄື່ອນຍ້າຍນ້ຳໄປສູ່ອ່າງທີ່ຢູ່ໃນລະດັບສູງກວ່າ. ມະຈຸດໜຶ່ງອ່າງເກັບນ້ຳ D ໄດ້ແຕກພາໃຫ້ມີປະມວນນ້ຳຂະໜາດໃຫຍ່ໄດ້ທະລືກອອກຈາກອ່າງເກັບນ້ຳ”.⁵⁴

ຈາກການທະແຫລງຈາກສາທາລະນະຊົນດັ່ງກ່າວ, ຊຶ່ງໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າຄະນະຊ່ຽວຊານສາກົນໄດ້ສະຫລຸບວ່າບັນຫາການກໍ່ສ້າງແມ່ນສາເຫດຕົ້ນຕໍຂອງການຜັງຂອງເຂື່ອນ, ບໍລິສັດ SK Engineering & Construction ກໍ່ອອກມາປະຕິເສດຜົນການຄົ້ນພົບດັ່ງກ່າວທັນທີ ແລະ ຕັ້ງຄຳຖາມເຖິງຜື່ນຖານທາງດ້ານວິທະຍາສາດ ແລະ ອ້າງວ່າເຂົາໄດ້ປະຕິບັດຕາມມາດຕະຖານອຸດສາຫະກຳຢ່າງເຂັ້ມຂັດຢູ່ໃນການພັດທະນາໂຄງການ.⁵⁵ ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມບໍລິສັດ ຍັງບໍ່ໄດ້ສະເໜີຄຳອະທິບາຍອື່ນຕໍ່ກັບການຜັງຂອງເຂື່ອນດັ່ງກ່າວ.

ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມຜົນຄົ້ນພົບຂອງຄະນະຊ່ຽວຊານປະກົດວ່າແມ່ນສອດຄ່ອງກັນກັບການວິເຄາະເອກະລາດອື່ນໆກໍ່ຄືສ່ວນຂໍ້ມູນຫລາຍອັນທີ່ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າຜູ້ພັດທະນາແມ່ນອາດຕັດຕົ້ນທຶນວາງແຜນ ແລະ ກໍ່ສ້າງເພື່ອຫລຸດຜ່ອນທຶນຂອງໂຄງການ. ທ່ານ Richard Meehan ນັກວິທະຍາສາດຈາກວິທະຍາໄລ Stanford ໄດ້ວິເຄາະດາວທຽມ ແລະ ຂໍ້ມູນອື່ນໆແລ້ວສະຫລຸບວ່າອ່າງເກັບນ້ຳຂອງເຂື່ອນແມ່ນຖືກສ້າງຂຶ້ນຢູ່ໃນຈຸດທີ່ເປັນຊຸມ. ຜູ້ກ່ຽວໄດ້ຄົ້ນພົບວ່າອັນເນື່ອງຈາກສະພາບຂອງດິນໃນຈຸດດັ່ງກ່າວເຮັດໃຫ້ອ່າງເກັບນ້ຳຂອງເຂື່ອນນັ້ນໄດ້ສ້າງກະແສຄືນຢູ່ໃນຜື່ນດິນ ແລ້ວເຄື່ອນຍ້າຍໄປສູ່ອ່າງທີ່ 5 ຊຶ່ງພາໃຫ້ຄູກັນນ້ຳດັ່ງກ່າວນັ້ນຈົມລົງແລະກໍ່ຜັງໃນທີ່ສຸດ. ນ້ຳທີ່ເຝີມຂຶ້ນບວກກັນກັບລະດູຝົນກໍ່ເລີບເຮັດໃຫ້ນ້ຳດັ່ງກ່າວຕົກໄປຢູ່ອ່າງນ້ອຍ, ອັນພາໃຫ້ອ່າງດັ່ງກ່າວນັ້ນຜັງລົງໂດຍທັງໝົດ.⁵⁶ ທ່ານ Richard Meehan ໄດ້ລະບຸວ່າຢູ່ໃນຜົນການກວດພົບຂອງຕົນແມ່ນສອດຄ່ອງກັນກັບຜົນຂອງການສືບສວນສອບສວນແມ່ນຄະນະຊ່ຽວຊານສາກົນ.⁵⁷

⁵³ Vientiane Times, ‘Investigators: Dam collapse not a “force majeure” event’, 29 May 2019.
⁵⁴ Radio Free Asia, ‘Lao Dam Collapse Due to Use of Soil: Water Experts’, 28 May, 2019. <<http://www.rfa.org/english/news/laos/soil-05282019153902.html>>.
⁵⁵ Kway Yeon-soo, ‘Laos blames SK E&C for dam collapse’, The Korea Times, 29 May 2019. <http://www.koreatimes.co.kr/www/tech/2019/06/693_269690.html>
⁵⁶ HydroWorld, ‘Stanford researcher says sinkhole responsible for Xe Pian-Xe Namnoy hydro project collapse’, 8 November 2018. <<http://www.hydroworld.com/articles/2018/11/stanford-researcher-says-sinkhole-responsible-for-xe-pian-xe-namnoy-hydro-project-collapse.html>>
⁵⁷ Eugene Whong, ‘Experts Agree With IEP Report: PNPC Dam Collapsed Due to Faulty Construction’, Radio Free Asia, 30 May 2019. <<http://www.rfa.org/english/news/laos/experts-agree-iep-pnpc-laos-05302019173554.html>>

ຫລັກຖານຈາກເບິ່ງເກົາຫລີ ແລະ ລາຍງານຂອງຊື່ມວນຊົນໄດ້ຊີ້ແຈງໃຫ້ວ່າໄດ້ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນລະຫວ່າງແຜນອອກແບບເບື້ອງຕົ້ນຂອງໂຄງການແລະການກໍ່ສ້າງຊຶ່ງສາມາດຊີ້ໃຫ້ເຫັນເຖິງການບໍ່ສອດຄ່ອງ ແລະ ຄວາມພະຍາຍາມທີ່ສ້າງກຳໄລໃຫ້ສູງສຸດ.⁵⁸ ແຫລ່ງຂອງຂໍ້ມູນທີ່ໄດ້ລາຍງານແມ່ນເປັນເອກະສານໜຶ່ງຈາກບໍລິສັດ SK Engineering & Construction ຊຶ່ງເປັນຜູ້ຮັບເໝົາໂຄງການລົງວັນທີ່ຕັ້ງແຕ່ເດືອນ ພະຈິກ 2012 ໃສ່ຫົວຂໍ້ວ່າ “ ແຜນຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂຄງການເຂື່ອນໄຟຟ້າຢູ່ລາວ ” . ເອກະສານດັ່ງກ່າວໄດ້ຮັບໂດຍສະມາຊິກລັດທະສະພາຝ່າຍພັກປະຊາທິປະໄຕເກົາຫລີ ທ່ານ Kim Kyung-hyup ແລະໄດ້ສະໜອງໃຫ້ກັບຊື່ໃວນຊົນພາຍຫລັງການພັງຂອງເຂື່ອນດັ່ງກ່າວ. ການດັດແກ້ການອອກແບບທີ່ໄດ້ກ່າວຫານັ້ນລວມເອົາທັງການຫລຸດລວງສູງຂອງຄູ່ກັນນ້ຳຂອງເຂື່ອນໂດຍສະເລ່ຍແມ່ນ 6,5 ແມັດຈາກແຜນໃນເບື້ອງຕົ້ນລວມທັງການປ່ຽນແປງຈາກວັດສະດຸທີ່ນຳໃຊ້ໃນການກໍ່ສ້າງຂອງໂຄງການ. ເອກະສານດັ່ງກ່າວຍັງໄດ້ອ້າງເຖິງການຫລຸດຕົ້ນທຶນການກໍ່ສ້າງຈຳນວນ 19 ລ້ານໂດລາສະຫະລັດຜ່ານການດັດແກ້ການອອກແບບແລະການສຳເລັດໂຄງການກ່ອນກຳນົດ. ບົດລາຍງານຂອງຊື່ມວນຊົນຍັງໄດ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າຢູ່ໃນບົດຮຽວກັນໄດ້ມີລາຍງານວ່ານັ້ນທີ່ມີການປ່ຽນແປງການອອກແບບດັ່ງກ່າວບໍລິສັດ, ບໍລິສັດ SK Engineering & Construction.ໄດ້ມີຄ່າຮັກສາແລະ ກຳໄລຈຳນວນເຖິງ 12,2 % ຂອງຕົ້ນທຶນການກໍ່ສ້າງ (83 ລ້ານໂດລາສະຫະລັດ) ຈາກພະລັງງານເຊບຽນ-ເຊນ້ຳນ້ອຍຊຶ່ງເປັນບໍລິສັດຮ່ວມທຶນການພັດທະນາໂຄງການ.⁵⁹

ຄຳຖາມເພີ່ມເຕີມທີ່ຍັງຄົງເຫລືອແມ່ນກ່ຽວກັບການຕິດຕາມກວດກາການອອກແບບ, ການວາງແຜນແລະການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂຄງການເຊບຽນ-ເຊນ້ຳນ້ອຍ ຊຶ່ງປະຕິບັດໂດຍລັດຖະບານຂອງລາວ,ລັດຖະບານຂອງເກົາຫລີ ແລະ ໄທ ຊຶ່ງເປັນບ່ອນກຳເນີດຂອງຜູ້ພັດທະນາໂຄງການ ແລະ ຜູ້ໃຫ້ທຶນຫລາຍພາກສ່ວນ . ຍົກຕົວຢ່າງ ບົດລາຍງານຊື່ມວນຊົນຂອງເກົາຫລີຍັງໄດ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າໃນຄະນະທີ່ໂຄງການໄດ້ກ່ຽວຂ້ອງກັບການໃຫ້ທຶນລັດຖະບານຂອງເກົາຫລີຢູ່ໃນຮູບແບບຂອງການຊ່ວຍເຫລືອການພັດທະນາເປັນທາງການ, ລະບຽບຂັ້ນຕອນທີ່ຈຳເປັນສຳລັບໂຄງການດັ່ງກ່າວແມ່ນບໍ່ໄດ້ຮັບການປະຕິບັດລວມທັງການທົບທວນງົບປະມານຂອງສະພາແຫ່ງຊາດ ແລະການທົບທວນໂຄງການຂອງຄະນະກຳມະການຮ່ວມມືການພັດທະນາສາກົນ.⁶⁰ ນອກຈາກນັ້ນມັນຍັງບໍ່ຈະແຈ້ງວ່າແມ່ນການຕິດຕາມກວດກາລະດັບໃດທີ່ບໍລິສັດໄທລາດຊະບູລີຊຶ່ງເປັນຜູ້ໃຫ້ຄຳປຶກສາການກໍ່ສ້າງໂຄງການນັ້ນໄດ້ມີຕໍ່ກັບບໍລິສັດ SK Engineering & Constructionໃນການປະຕິບັດວຽກຮັບເໝົາຂອງຜູ້ກ່ຽວ.

ຄວາມລົ້ມເຫຼວຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່ບໍລິສັດແລະລັດຖະບານໃນການຕອບສະໜອງຢ່າງທັນການຕໍ່ກັບໄພພິບັດເຖິງແມ່ນວ່າໄດ້ຮັບຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບໄພຂົ່ມຂູ່ດັ່ງກ່າວກ່ອນທີ່ຈະມີການພັງຂອງເຄື່ອນ, ໄດ້ຕັ້ງຄຳຖາມຕໍ່ກັບການຕິດຕາມກວດກາ ແລະ ການປະຕິບັດໃຫ້ສອດຄ່ອງ. ການປະເມີນປະກົບດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະສັງຄົມຂອງໂຄງການແລະການຫລຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງຊຶ່ງດຳເນີນໂດຍກຸ່ມທີ່ປຶກສາຂອງລາວໃຫ້ກັນກັບບໍລິສັດເຊບຽນ-ເຊນ້ຳນ້ອຍ, ໄດ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າເຂດລຸ່ມນ້ຳຂອງໂຄງການ (ຊຶ່ງໄດ້ແມ່ນຢູ່ໃນຂອບເຂດຂອງປະເທດລາວ ແຕ່ບໍ່ລວມເອົາທັງກຳປູເຈຍ) ໄດ້ຖືວ່າມີຄວາມບອບບາງຕໍ່ກັບທີ່ຈະຖືກນ້ຳຖ້ວມອັນເປັນຜົນຈາກໂຄງການ.⁶¹ ການປະເມີນຜົນກະທົບໄດ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ

⁵⁸ Seo Young-ji, ‘SK E&C’s attempts to cut costs led to design changes that resulted in collapse of dam in Laos’, Hankyoreh, 15 October 2018.

<http://english.hani.co.kr/arti/english_edition/e_international/865895.html>

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Xe Pian-Xe Namnoy Power Co. Ltd, Environment and Social Documentation.

<<http://www.pnpclaos.com/index.php/en/environmental-social/control-documents>>

ບໍລິສັດພະລັງງານເຊປຽນ-ເຊນໍ້ານ້ອຍຄວນມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ການພັດທະນາ ແລະ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃນການເຕືອນໄພໂດຍມີແຜນການແກ້ໄຂເຫັນດີເປັນເອກະພາບກັບຊຸມຊົນທີ່ຖືກກະທົບ. ລະບົບດັ່ງກ່າວໄດ້ປະກົດວ່າພັດທະນາຢ່າງມີປະສິດທິຜົນຫລືຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ.

ການກໍ່ສ້າງຢູ່ໃນໂຄງການເຊປຽນ-ເຊນໍ້ານ້ອຍໄດ້ສືບຕໍ່. ຫລາຍເຂື່ອນອື່ນກໍ່ຍັງສືບຕໍ່ການກໍ່ສ້າງຢູ່ທັງເທິງແລວນໍ້າ ແລະ ລຸ່ມແລວນໍ້າຂອງເຊປຽນ-ເຊນໍ້ານ້ອຍ. ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກການຝັງຂອງເຂື່ອນ ແລະ ຊຸມຊົນທີ່ອາໄສຢູ່ເຂດລຸ່ມແລວນໍ້າຂອງໂຄງການພະລັງງານໄຟຟ້ານີ້ຕົກອື່ນແມ່ນສືບຕໍ່ສະແດງຄວາມເປັນຫວັງກຽວ ແລະ ຄວາມຍ້ານກົວຕໍ່ຄວາມເປັນປອດໄພຂອງເຂົາເຈົ້າພາຍຫລັງທີ່ມີໄພພິບັດດັ່ງກ່າວ. ຄວາມຊອບທຳຂອງຂໍ້ກຽວດັ່ງກ່າວແມ່ນໄດ້ສະແດງອອກຢູ່ໃນການຂາດຄວາມຮັບຜິດຊອບທີ່ມີຕໍ່ການຝັງຂອງເຄື່ອນນັ້ນ.

ພາຍຫລັງໄພພິບັດ, ຊື່ມວນຊົນໄດ້ລາຍງານກ່ຽວກັບການບໍລິຈາກ ແລະ ການໃຫ້ຄຳໝັ້ນສັນຍາໃນການຊ່ວຍເຫລືອບັນເທົາທຸກ ແລະ ການແກ້ໄຂທາງດ້ານມະນຸດສະທຳ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມໃນຂະນະທີ່ຊາວບ້ານທີ່ຖືກຍົກຍ້າຍໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຈາກສິ່ງທີ່ໃຫ້ລຳດັ່ງກ່າວພຽງສ່ວນໜຶ່ງ, ການບໍລິຈາກອື່ນແມ່ນເຫຼືອດຫາຍຫລືປະກົດວ່າໄດ້ຖືກເອົາໃຫ້ເປັນປະໂຫຍດແກ່ຜູ້ອື່ນແທນທີ່ຈະໃຫ້ຜູ້ລອດຊີວິດຈາກການຝັງຂອງເຂື່ອນ.

ທະຫານ ແລະ ອົງການລັດຂອງລາວແມ່ນຍັງມີການຄວບຄຸມໃນລະດັບສູງໄດ້ຕິດຕາມກວດກາຕໍ່ການຊ່ວຍເຫລືອຂອງບັນດາອົງການຂອງສະຫະປະຊາຊາດ, ທະນາຄານໂລກ, ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ແລະ ອົງກອນຊ່ວຍເຫລືອສາກົນອື່ນໆ. ອັນເນື່ອງຈາກສະພາບປະຈຸບັນຂອງຊຸມຊົນຂອງຜູ້ລອດຊີວິດ, ມັນປະກົດວ່າ ຫລັກການຜື້ນຖານຫລາຍອັນຂອງບົດແນະນຳລະຫວ່າງອົງກອນຂອງສະຫະປະຊາຊາດເພື່ອບັນເທົາທຸກຫລັງໄພພິບັດຊຶ່ງໄດ້ມີການປະຕິບັດຕາມອີງຕາມສິດທິສຳລັບສະມາຊິກຂອງອົງການສະຫະປະຊາຊາດທັງໝົດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຢູ່ໃນການບັນເທົາຫລັງໄພພິບັດແມ່ນເຫັນວ່າບັນດາຫລັກການເຫລົ່ານີ້ບໍ່ໄດ້ຮັບການປະຕິບັດຄົບຖ້ວນ. ໂດຍສະເພາະບັນດາຫລັກການເຫລົ່ານີ້ໄດ້ປະກອບມີຫລັກການກ່ຽວກັບການຜື້ນຖານຄອບຄອງແລະຊັບສິນແລະ ແຜນການວາງແຜນ ແລະ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂຄງການກໍ່ສ້າງທີ່ຢູ່ອາໄສເພື່ອໃຫ້ໄດ້ມາດຖານ ແລະ ການເຂົ້າເຖິງໄດ້, ຊື່ໄດ້ ແລະ ອາໄສໄດ້, ຄວາມໝັ້ນຄົງໃນການຄອບຄອງ, ຄວາມເໝາະສົມທາງດ້ານວັດທະນະທຳ, ຄວາມເໝາະສົມຂອງສະຖານທີ່ ແລະ ການເຂົ້າເຖິງອັນເປັນບໍລິການແລະຜື້ນຖານ.⁶²

⁶² United Nations Interagency Standing Committee Secretariat, 'IASC Operational Guidelines on Human Rights and Natural Disasters - Protecting Persons Affected by Natural Disasters', January 2011.

6. ໃຜໄດ້ຮັບຜົນກຳໄລຈາກເຄື່ອນ ? ຜູ້ສະໜອງທຶນ ແລະ ນັກລົງທຶນ

ບັນດາຜູ້ຖືຮຸ້ນຂອງນັກລົງທຶນໂຄງການເຊປຽນ ເຊນນ້ຳນ້ອຍ ແມ່ນໄດ້ຮັບຜົນກຳໄລໂດຍກົງຈາກໂຄງການຜ່ານການຖືຮຸ້ນຂອງເຂົາເຈົ້າ ແລະບົດບາດໃນຖານະເປັນຜູ້ຮັບເໝົາກໍ່ສ້າງ. ນອກຈາກ 4 ບໍລິສັດນີ້ແລ້ວຍັງມີນິຕິບຸກຄົນອີກບຸກຄົນໜຶ່ງກໍ່ຍັງໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຈາກເຂື່ອນ.

ທະນາຄານ:

ຜູ້ປ່ອຍກູ້ຮ່ວມ 4 ທະນາຄານຂອງໄທ ແມ່ນໄດ້ສະໜອງ 70/100ຂອງຕົ້ນທຶນໃນການກໍ່ສ້າງເຂື່ອນຜ່ານສະໜອງເງິນກູ້ໃຫ້. ໃນວັນທີ 28 ພະຈິກ 2013 ບັນດາທະນາຄານເຫຼົ່ານີ້ໄດ້ສະໜອງເງິນກູ້ໄລຍະ 20 ປີຊຶ່ງມີມູນຄ່າປະມານ 714 ລ້ານໂດລາສະຫະລັດ.⁶³ ບັນດາທະນາຄານເຫຼົ່ານີ້ໄດ້ຮັບດອກເບ້ຍຈາກເງິນກູ້ຈົນກວ່າຈະຈ່າຍເງິນຕົ້ນຖ້ວຍໃນປີ 2013 . ບັນດາຜູ້ປ່ອຍກູ້ຮ່ວມປະກອບມີ ທະນາຄານກຽໄທ, ທະນາຄານອະຍຸທະຍາ, ແລະ ທະນາຄານທະນາຊາດ ຊຶ່ງທັງສາມທະນາຄານທຸລະກິດຈາກປະເທດໄທ ແລະ ທະນາຄານນຳເຂົ້າສິ່ງອອກແຫ່ງປະເທດໄທຊຶ່ງເປັນອົງການໃຫ້ສິນເຊື່ອເພື່ອການສິ່ງອອກຂອງລັດຖະບານ.⁶⁴ ບໍລິສັດແມ່ຂອງບໍລິສັດອະຍຸທະຍາຊຶ່ງປ່ອຍກູ້ຮ່ວມ 76,55% ແມ່ນບໍລິສັດສະຖາບັນການເງິນຂະໜາດໃຫຍ່ຂອງຍີ່ປຸ່ນຄື : **Mitsubishi UFJ Financial Group**.⁶⁵

ລັດຖະບານເກົາຫລີ

ລັດຖະບານເກົາຫລີໄດ້ຊ່ວຍໃຫ້ໂຄງການເກີດຂຶ້ນໄດ້ກຳໄລຈາກໂຄງການຜ່ານບັນດານິຕິບຸກຄົນທີ່ຕົນຄວບຄຸມ. ກອງທຶນການຮ່ວມມືພັດທະນາເສດຖະກິດຂອງລັດຖະບານໄດ້ປ່ອຍກູ້ 80 ລ້ານໂດລາເປັນເງິນຊ່ວຍເຫລືອໃຫ້ກັນກັບລັດວິສະຫະກິດຖືຮຸ້ນລາວ ຊຶ່ງເປັນໜຶ່ງໃນຜູ້ຖືຮຸ້ນຂອງໂຄງການດັ່ງກ່າວ ເພື່ອປະກອບເຂົ້າເປັນຮຸ້ນໃນການລົງທຶນກໍ່ສ້າງເຂື່ອນ.⁶⁶

ນິຕິບຸກຄົນທີ່ຕິດພັນກັບລັດຖະບານເກົາຫລີຫຼາຍແຫ່ງ ຍັງເປັນຜູ້ຖືຫຸ້ນລາຍໃຫຍ່ຢູ່ໃນສອງກຸ່ມບໍລິສັດຂອງເກົາຫລີທີ່ມີສ່ວນຢູ່ໃນໂຄງການເຂື່ອນດັ່ງກ່າວ.⁶⁷ ບັນດາບໍລິສັດເຫຼົ່ານີ້ປະກອບມີ:

- **ທະນາຄານພັດທະນາເກົາຫລີ** ຊຶ່ງຖື 32,9% ຂອງບໍລິສັດພະລັງງານໄຟຟ້າເກົາຫລີຊຶ່ງເປັນບໍລິສັດແມ່ຂອງຜູ້ຖືຮຸ້ນຢູ່ໃນໂຄງການເຂື່ອນຄືບໍລິສັດ Korea Western Electric Power.
- **ກະຊວງເສດຖະກິດ ແລະ ການເງິນ** ຊຶ່ງຖື 18,2% ຂອງບໍລິສັດພະລັງງານໄຟຟ້າຂອງເກົາຫລີ.

⁶³ Ratchaburi Electricity Generating, 'Ratch Starts Construction of Xe Pian Xe Namnoy Hydro Project,' December 2, 2013. <<http://www.ratch.co.th/en/news/company-news/318/ratch-starts-construction-of-xe-pian-xe-namnoy-hydro-project-after-success-of-thb-22134-billion-project-finance-expecting-electricity-distribution-to-thailand-in-2018>>

⁶⁴ Xe Pian-Xe Namnoy Power Co. Ltd, Business Structure. <<http://www.pnpc Laos.com/index.php/en/about-pnpc/business-structure>>

⁶⁵ Bloomberg terminal, accessed November 2018.

⁶⁶ OECD, 'OECD DAC PEER REVIEW 2017 Memorandum of Korea.' <<http://www.oecd.org/dac/peer-reviews/Memorandum-of-Korea-2017.pdf>>

⁶⁷ Bloomberg terminal, accessed April 2019.

- ກອງທຶນເງິນບໍານານແຫ່ງຊາດຂອງລັດຖະບານເກົາຫຼີຊຶ່ງລົງທຶນດ້ວຍເງິນອອມຂອງຝົນລະເມືອງເກົາຫຼີ ແລະ ຖືຮຸ້ນ 7,19% ຂອງບໍລິສັດຜະລິດເຟຢາ ແລະ 8,37% ຂອງບໍລິສັດ SK Holding ແລະ 7,15% ຂອງບໍລິສັດ SK Discovery ຊຶ່ງເປັນຜູ້ຖືຮຸ້ນລາຍໃຫຍ່ສຸດຂອງຜູ້ຜັດທະນາ ແລະ ກໍ່ສ້າງຫລັກຂອງ ໂຄງການຄືບໍລິສັດ SK Engineering & Construction.

ນອກຈາກນັ້ນ ທະນາຄານນໍາເຂົ້າສິ່ງອອກຂອງເກົາຫຼີ ຊຶ່ງເປັນອົງການໃຫ້ສິນເຊື່ອສິ່ງອອກຂອງລັດຖະບານເກົາຫຼີຍັງ ໄດ້ໃຫ້ຄໍາປຶກສາກ່ຽວກັບໂຄງສ້າງເງິນກູ້ຂອງເຂື່ອນອີງຕາມບົດຂ່າວທີ່ຂຽນໂດຍພະນັກງານຈາກໜຶ່ງໃນຜູ້ໃຫ້ກູ້ຍົມ ແກ່ໂຄງການແລະບໍລິສັດກົດໝາຍທີ່ເປັນຕົວແທນໃຫ້ແກ່ຜູ້ກ່ຽວ. ຍັງມີລາຍງານໃຫ້ຮູ້ວ່າທະນາຄານນໍາເຂົ້າສິ່ງອອກ ຂອງເກົາຫຼີຍັງເຂົ້າຮ່ວມຢູ່ໃນການປ່ອຍກູ້ແຂ່ງກັບໂຄງການທີ່ເອີ້ນວ່າກົນໄກການເອົາອອກ, ຊຶ່ງອະນຸຍາດໃຫ້ຜູ້ຜັດ ທະນາໂຄງການໂອນສ່ວນໃດໜຶ່ງຂອງເງິນກູ້ໂຄງການໄປໃຫ້ທະນາຄານນໍາເຂົ້າສິ່ງອອກຂອງເກົາຫຼີໃນພາຍຫລັງ.

(ນອກນັ້ນຍັງມີການລາຍງານວ່າ ທະນາຄານຜັດທະນາອາຊີກໍ່ແມ່ນທີ່ປຶກສາດ້ານການເງິນໃນເບື້ອງຕົ້ນ ແລະ ໄດ້ເຂົ້າ ຮ່ວມຢູ່ໃນກົນໄກການເອົາອອກດັ່ງກ່າວອີງຕາມແຫຼ່ງຂໍ້ມູນດຽວກັນ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມອີງຕາມການປະສານກັບ ເຈົ້າຂອງບົດລາຍງານດັ່ງກ່າວ, ທະນາຄານຜັດທະນາອາຊີແມ່ນປະຕິເສດວ່າຕົນໄດ້ມີບົດບາດຢູ່ໃນເຂື່ອນດັ່ງກ່າວ ໂດຍບໍ່ໄດ້ສະໜອງຫຼັກຖານຢັ້ງຢືນ. ກະລຸນາເບິ່ງກ່ອງຂໍ້ຄວາມສໍາລັບລາຍລະອຽດເພີ່ມເຕີມ).⁶⁸

ລັດຖະບານໄທ

ລັດຖະບານໄທ ກໍ່ແມ່ນຜູ້ໜຶ່ງທີ່ສໍາຄັນໃນການໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນ ແລະ ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຈາກໂຄງການ. ອົງການສິນເສື້ອເພື່ອການສິ່ງອອກຂອງລັດຖະບານໄທກໍ່ຄື ທະນາຄານນໍາເຂົ້າສິ່ງອອກຂອງໄທ ເປັນໜຶ່ງໃນສະມາຊິກ ຊອງຜູ້ປ່ອຍກູ້ຮ່ວມທີ່ໄດ້ກ່າວມາຂ້າງເທິງ.

ບໍລິສັດການໄຟຟ້າແຫ່ງປະເທດໄທ (EGAT), ເປັນບໍລິສັດສາທາລະນະດ້ານອຸປະໂພກດ້ານການໄຟຟ້າຂອງຕ່າງປະ ເທດແມ່ນຜູ້ຊື້ໄຟຟ້າທີ່ໃຫຍ່ທີ່ສຸດຈາກໂຄງການດັ່ງກ່າວຊຶ່ງເຮັດໃຫ້ຜູ້ທີ່ມີບົດບາດສໍາຄັນຢູ່ໃນການເຮັດໃຫ້ໂຄງ ການ ດັ່ງກ່າວສາມາດກູ້ຍົມ ແລະ ເກີດຂຶ້ນໄດ້ ໃນປີ 2013 EGAT ໄດ້ເຊັນສັນຍາຊື້ 90% ຂອງຜະລິດເຟຢາຈາກ ເຂື່ອນດັ່ງກ່າວ.⁶⁹ EGAT ຍັງເປັນຜູ້ຖືຮຸ້ນລາຍໃຫຍ່ສຸດຊຶ່ງຖື 45% ຂອງບໍລິສັດຖືຮຸ້ນຮາດຊະບູລີຊຶ່ງເປັນໜຶ່ງໃນຜູ້ ຖືຮຸ້ນຂອງໂຄງການເຂື່ອນ ແລະ ເປັນຜູ້ຕິດຕາມກວດກາການກໍ່ສ້າງ. ອີກອົງກອນໜຶ່ງທີ່ກ່ຽວພັນກັບລັດຖະບານ ແມ່ນອົງການປະກັນສັງຄົມຂອງໄທຊຶ່ງເປັນຜູ້ຖືຮຸ້ນລາຍໃຫຍ່ອັນດັບ 4 ຂອງບໍລິສັດ ຮາດຊະບູລີດ້ວຍການຖືຮຸ້ນ 3,27%.

⁶⁸ Project Finance International, 'Xe Pian Plants a Milestone,' March 2014. <<http://www.lw.com/thoughtLeadership/xp-pian-plants-a-milestone>>
⁶⁹ Thomson One project finance database, accessed November 2018 – and - Project Finance International, 'Xe Pian Plants a Milestone,' March 2014.

ບົດບາດເຊື່ອມຊື່ຂອງທະນາຄານພັດທະນາອາຊີຢູ່ໃນໂຄງການເຊປຽນເຊນ້ານ້ອຍ

ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ (ADB) ໄດ້ມີບົດບາດສຳຄັນຢູ່ເບື້ອງໜຶ່ງໃນການກໍ່ໃຫ້ເກີດໂຄງການເຊປຽນເຊນ້ານ້ອຍ ອີງຕາມເອກະສາທີ່ເຜີຍແຜ່ຕໍ່ສາທາລະນະຊືນທີ່ຂຽນໂດຍຜູ້ຊຶ້ງຮ່ວມຢ່າງໃກ້ຊິດຢູ່ໃນການສະໜອງທຶນໃຫ້ແກ່ ໂຄງການ. ອີງຕາມເອກະສານດັ່ງກ່າວ, ADB ໄດ້ເຮັດບົດບາດໃນຖານະທີ່ປຶກສາດ້ານການເງິນໃນເບື້ອງຕົ້ນໃຫ້ກັນ ກັບໂຄງການ.⁷⁰ ຄວາມຊຳນິຊຳນານຂອງ ADB ແມ່ນໄດ້ມີຄວາມສຳຄັນສຳລັບຜູ້ຖືຮຸ້ນແລະ ຜູ້ໃຫ້ກູ້ຢືມຂອງໂຄງ ການທີ່ຍັງຂາດປະສິບການຢູ່ໃນການກໍ່ສ້າງໂຄງການພະລັງງານໄຟຟ້ານໍ້າຕົກທີ່ສະຫຼັບສັບຊ້ອນນີ້ຢູ່ປະເທດລາວ.

ADB ຍັງປະກົດວ່າໄດ້ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນເງິນກູ້ຂອງໂຄງການຜ່ານຮູບແບບທີ່ເອີ້ນວ່າກິນໄກການເອົາອອກອີງ ຕາມເອກະສານດັ່ງກ່າວ. ກິນໄກນີ້ຈະຊ່ວຍໃຫ້ບໍລິສັດພະລັງງານເຊປຽນເຊນ້ານ້ອຍເອົາສ່ວນໜຶ່ງຂອງເງິນກູ້ອອກ ຈາກບັນຊີຊັບສິນເອງຈາກທະນາຄານໄທ ແລ້ວໂອນໃຫ້ກັນກັບ ADB (ແລະ ທະນາຄານນຳເຂົ້າສິ່ງອອກຂອງເກົາຫຼີ , ຊຶ່ງເປັນອີກຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມໜຶ່ງໃນກິນໄກດັ່ງກ່າວ) . ບໍລິສັດພະລັງງານເຊປຽນເຊນ້ານ້ອຍມີທາງເລືອກໃນການເກັບໃຊ້ ສິດນີ້ສຳລັບໄລຍະເວລາ 3 ປີ ໄດ້ມີການເຊັນສັນຍາເງິນກູ້ໂຄງການ ໂດຍຂຶ້ນກັບການອະນຸຍາດຂອງທະນາຄານໄທ.⁷¹ ເຖິງແມ່ນວ່າກິນໄກການເອົາອອກດັ່ງກ່າວ ບໍ່ໄດ້ຮັບການນຳໃຊ້, ການສະໜັບສະໜູນ ADB ຕໍ່ກັບໂຄງການຜ່ານກິນ ໄກນີ້ ແມ່ນຈະຊ່ວຍເພີ່ມຄວາມເຊື່ອໝັ້ນໃຫ້ກັບໂຄງການມີຄວາມໜ້າເຊື່ອຖື ແລະ ເຂົ້າເຖິງແຫຼ່ງທຶນໄດ້.

ບົດບາດຂອງ ADB ຢູ່ໃນການສ້າງເຂື່ອນນີ້ ໄດ້ລະບຸໄວ້ຢູ່ໃນບົດຂ່າວອັນໜຶ່ງທີ່ຂຽນໂດຍພະນັກງານຈາກທະນາ ຄານກຸງໄທຊຶ່ງເປັນໜຶ່ງໃນຜູ້ໃຫ້ກູ້ຢືມໂຄງການດັ່ງກ່າວ ແລະ ບໍລິສັດກົດໝາຍ ລາຕຳ ແລະ ວອດຄຣິນ ຊຶ່ງເປັນຕົວ ແທນໃຫ້ກັນກັບຜູ້ໃຫ້ກູ້ຢືມ. ບົດຄວາມດັ່ງກ່າວໄດ້ພິມເຜີຍແຜ່ໃນເດືອນ ມີນາ 2014 , 4 ເດືອນພາຍຫລັງສັນຍາ ເງິນກູ້ຂອງໂຄງການໄດ້ຮັບການເຊັນສັນຍາ. ເຈົ້າຂອງບົດຄວາມດັ່ງກ່າວໄດ້ມີສ່ວນຮ່ວມຢ່າງໃກ້ຊິດຢູ່ໃນບົດເຈລະ ຈາ ແລະ ການເຊັນສັນຍາເງິນກູ້ດັ່ງກ່າວ. ເມື່ອນຳສະເໜີ ຫຼັກຖານດັ່ງກ່າວ, ໂຄສິກຂອງ ADB ໄດ້ປະຕິເສດຢູ່ໃນ ອີ ເມວແຈ້ງຕອບວ່າທະນາຄານແມ່ນບໍ່ໄດ້ໃຫ້ຄຳປຶກສາແກ່ໂຄງການ ແລະ ບໍ່ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມຢູ່ໃນກິນໄກການເອົາອອກ ດັ່ງກ່າວ. ໂຄສິກບໍ່ໄດ້ລະບຸກ່ຽວກັບບົດຄວາມທີ່ໄດ້ເວົ້າເຖິງການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງ ADB ຫຼືສະໜອງຫຼັກຖານວ່າຕົນ ເອງບໍ່ໄດ້ມີສ່ວນຮ່ວມ.

ການສະໜັບສະໜູນທາງອັດຕະໂນມຂອງ ADB ສຳລັບໂຄງການພະລັງງານໄຟຟ້ານໍ້າຕົກເຊປຽນເຊນ້ານ້ອຍແມ່ນໄດ້ ສະແດງອອກໃນວິທີການທີ່ຕົນໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນການພັດທະນາຂະແໜງການໄຟຟ້ານໍ້າຕົກຂອງລາວ ພ້ອມ ທັງຮ່ວມກັບບັນດາທະນາຄານພັດທະນາພະຫຸພາຄີອື່ນເປັນຕົ້ນທະນາຄານໂລກ ແລະ ອີງກອນໃຫ້ກູ້ຢືມພາກເອກະ ຊືນຂອງທະນາຄານໂລກກໍ່ຄືອີງການເງິນນສາກົນ.

⁷⁰ Thomson One project finance database, accessed November 2018 – and - Project Finance International, ‘Xe Pian Plants a Milestone,’ March 2014.
⁷¹ Project Finance International, ‘Xe Pian Plants a Milestone,’ March 2014.

ອີງຕາມການລິເລີ່ມການປະຕິຮູບເສດຖະກິດໃນວົງກວ້າງໃນປີ 1986 , ຜ່ານກົນໄກເສດຖະກິດໃໝ່, ປະເທດລາວ ໄດ້ເປີດກວ້າງບັນດາຂະແໜງການເສດຖະກິດໃຫ້ມີການລົງທຶນຈາກເອກະຊົນຂະໜາດໃຫຍ່.⁷² ຂົງເຂດໜຶ່ງທີ່ສຳຄັນ ທີ່ລະບຸເພື່ອສະໜັບສະໜູນໃຫ້ແກ່ການປະຕິຮູບເສດຖະກິດຂອງປະເທດແມ່ນການຂຸດຄົ້ນສັບພະຍາກອນນໍ້າຜ່ານ ການກໍ່ສ້າງເຂື່ອນໄຟຟ້າຂະໜາດໃຫຍ່ຢູ່ໃນອ່າງແມ່ນໍ້າຂອງໂດຍມີຈຸດປະສົງເພື່ອສົ່ງອອກໄຟຟ້າໃຫ້ກັບປະເທດເພື່ອນ ບ້ານ. ການລິເລີ່ມດັ່ງກ່າວໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນ ແລະ ຊ່ວຍເຫຼືອຈາກສະຖາບັນການເງິນສາກົນຂອງທະນາຄານ ໂລກໃນ ADB. ໃນຕົ້ນຊຸມປີ 1990 ເມື່ອໂຄງການເຊປຽນເຊນໍ້ານ້ອຍໄດ້ຮັບການລິເລີ່ມ, ທັງສອງທະນາຄານດັ່ງ ກ່າວໄດ້ວາງແຜນໂຄງການພະລັງງານໄຟຟ້ານໍ້າຕົກ ແລະ ຍັງໄດ້ຊ່ວຍລັດຖະບານລາວໃນການພັດທະນາກົນໄກເພື່ອ ອໍານວຍການລົງທຶນຂອງພາກເອກະຊົນໃນຂະແໜງການພະລັງງານໄຟຟ້ານໍ້າຕົກກໍ່ຄືການສະໜອງທຶນໃຫ້ແກ່ການ ກໍ່ສ້າງສາຍສົ່ງໄຟຟ້າ ແລະ ບັນດາໂຄງຮ່າງພື້ນຖານທີ່ຕິດພັນ.

ໃນຊຸມປີ ທີ່ຜ່ານມາ, ທະນາຄານພັດທະນາພະຫຸມາຄີໄດ້ເລີ່ມຕົ້ນໂຕອອກຮ່າງຈາກການສະໜອງທຶນໂດຍກົງໃຫ້ກັນ ກັບກັບພະລັງງານໄຟຟ້ານໍ້າຕົກຂະໜາດໃຫຍ່ໃນພາກພື້ນໂດຍມີຄວາມຕະຫຼົກໄດ້ເຖິງຄວາມສ່ຽງດ້ານສື່ສຽງທີ່ຕິດ ພັນ. ເຂົາເຈົ້າໄດ້ເລືອກສະໜັບສະໜູນທາງອອ້ມໃຫ້ກັນກັບຂະແໜງການດັ່ງກ່າວ. ສິ່ງນີ້ລວມທັງການພັດທະນາ ແຜນການສະໜອງທຶນ ແລະ ການກໍ່ສ້າງສາຍສົ່ງເພື່ອຊ່ວຍໃຫ້ມີການຄ້າພະລັງງານລະຫວ່າງປະເທດ ແລະ ພາກພື້ນ. ໃນບາງກໍລະນີຍັງລວມເອົາການຄ້າປະກັນເງິນກູ້ທຸລະກິດໃຫ້ກັນກັບໂຄງການພະລັງງານໄຟຟ້ານໍ້າຕົກ.⁷³

ADB ສືບຕໍ່ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນການກໍ່ສ້າງສາຍສົ່ງ ແລະ ໂຄງຮ່າງພື້ນຖານ ເພື່ອອໍານວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ແກ່ ການຄ້າພະລັງງານລະຫວ່າງພາກພື້ນຊຶ່ງສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນມາຈາກການພະລັງງານໄຟຟ້ານໍ້າຕົກຂະໜາດໃຫຍ່ໂດຍຜ່ານ ການພັດທະນາຕາຂ່າຍພະລັງງານໄຟຟ້າພາກພື້ນເຂດລຸ່ມແມ່ນໍ້າຂອງ.⁷⁴ ອົງການການເງິນສາກົນກໍ່ໄດ້ກຳນົດຈຸດຢືນ ຂອງຕົນ ແລະ ຖານະຜູ້ໃຫ້ຄຳປຶກສາເພື່ອສົ່ງເສີມການພັດທະນາທີ່ເອີ້ນວ່າ ແນວຄິດລິເລີ່ມ “ ພະລັງງານໄຟຟ້ານໍ້າຕົກ ແບບຍືນຍົງ ” ຢູ່ໃນພາກ. ພື້ນຢູ່ລາວ, ອົງການການເງິນສາກົນໄດ້ນຳພາການວິເຄາະຂອງພາກສ່ວນຕ່າງໆຕໍ່ກັບຂະແ ໜງພະລັງງານໄຟຟ້າ ແລະ ໄດ້ຊ່ວຍສ້າງກົດລະບຽບກ່ຽວກັບການລົງທຶນໃນຂະແໜງພະລັງງານໄຟຟ້ານໍ້າຕົກ ແລະ ໄດ້ ລະບຸບັນດາພື້ນທີ່ທີ່ສາມາດຂຸດຄົ້ນໂຄງການດັ່ງກ່າວ.⁷⁵ ການສະໜັບສະໜູນໂດຍທາງອອ້ມນີ້ໂດຍການພັດທະນາ ຂະແໜງພະລັງງານໄຟຟ້ານໍ້າຕົກ ແລະ ບັນດາໂຄງການເຂື່ອນແຕ່ລະໂຄງການແມ່ນໄດ້ຖາມຕໍ່ກັບການນຳໃຊ້ ນະໂຍບາຍປົກປ້ອງຂອງທະນາຄານຕໍ່ກັບອົງການທີ່ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຈາກການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຜູ້ກ່ຽວ.

⁷² OECD (2017), OECD Investment Policy Reviews: Lao PDR, OECD Publishing, Paris. <<http://dx.doi.org/10.1787/9789264276055-en>>

⁷³ ການຄ້າປະກັນດັ່ງກ່າວສາມາດສະໜອງໂດຍອົງການການເງິນສາກົນ ຫຼື ອົງກອນສິນເຊື່ອເພື່ອການສົ່ງອອກ (ECAs), ແລະ ສາມາດ ຮ່ວມກັນສ່ຽງດ້ານການເມືອງ (ຕົວຢ່າງ, ການປ່ຽນແປງດ້ານການເມືອງ, ກົດໝາຍ, ນະໂຍບາຍ ທີ່ກະທົບລະບອບພາສີອາກອນ, ສິດຕໍ່ຊັບ ສິນ, ເຫດສຸດວິໄສ ຫຼື ພັນທະອື່ນຂອງພາກລັດ): Vincent Merme, Rhodante Aylers & Joyeeta Gupta (2014). ‘Private equity, public affair: Hydropower financing in the Mekong Basin’ Global Environmental Change, Volume 24, January 2014, Pages 20-29.

⁷⁴ International Rivers & Mekong Watch, Time to Re-Assess Greater Mekong Subregion Energy Sector Investments, September 2015. <http://www.internationalrivers.org/sites/default/files/attached-files/re-assessing_gms_investments_2.pdf>

⁷⁵ International Rivers & Mekong Watch, Time to Re-Assess Greater Mekong Subregion Energy Sector Investments, September 2015. <http://www.internationalrivers.org/sites/default/files/attached-files/re-assessing_gms_investments_2.pdf>

7. ຜູ້ທີ່ລອດຊີວິດສາມາດຮຽກຮ້ອງສິດ: ເງິນປະກັນຄວາມຮັບຜິດຊອບມູນຄ່າ 50 ລ້ານໂດລາຂອງເຂື່ອນ.

ວົງເງິນປະກັນໄພແມ່ນມີຄວາມສໍາຄັນຕໍ່ກັບການພັດທະນາໂຄງຮ່າງພື້ນຖານຂະໜາດໃຫຍ່ ແລະ ມີຄວາມສ່ຽງຄືກັນກັບໂຄງການເຊປຽນເຊນ້ານ້ອຍ. ໂຄງການໄດ້ມີ **ວົງເງິນປະກັນໄພປະມານ 50 ລ້ານໂດລາ** ຊຶ່ງຜູ້ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຢູ່ໃນລາວແລະ ກຳປູເຈຍສາມາດຮຽກຮ້ອງຄ່າເສຍຫາຍທີ່ເຂົາເຈົ້າປະສົບ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມຜູ້ກະທົບສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນຍັງບໍ່ທັນຮູ້ກ່ຽວກັບການມີວົງເງິນປະກັນໄພດັ່ງກ່າວ, ແລະ ຍັງບໍ່ທັນຮູ້ກ່ຽວກັບສິດຂອງຕົນລະຫວ່າງການຮຽກ ຮ້ອງສິດເນື່ອງຈາກບໍ່ໄດ້ຮັບການເປີດເຜີຍຕໍ່ສາທາລະນະຊົນ.

AON Thailand ຊຶ່ງເປັນຜູ້ໃຫ້ຄໍາປຶກສາປະກັນໄພໂຄງການແມ່ນມີຄວາມຮັບຜິດຊອບໃນການຈັດສັນປະກັນໄພສໍາລັບອົງປະກອບຕ່າງໆຂອງໂຄງການລວມທັງວົງເງິນປະກັນໄພ. ເງິນຈໍານວນ 50 ລ້ານໂດລາໃນວົງເງິນປະກັນໄພແມ່ນຖືກແບ່ງອອກລະຫວ່າງສອງສ່ວນຄື: 10 ລ້ານໂດລາ ແມ່ນສໍາລັບການປະກັນໄພການກໍ່ສ້າງຂະໜາດໃຫຍ່ທີ່ເປັນຂອງຜູ້ຮັບເໝົາກໍ່ສ້າງຄືບໍລິສັດ **SK Engineering & Construction** ແລະ ຈໍານວນ 40 ລ້ານໂດລາ ສໍາລັບການສູນເສຍຂອງບໍລິສັດຮ່ວມທຶນທີ່ພັດທະນາຂອງເຂື່ອນກໍ່ຄືບໍລິສັດຜະລັງງານເຊປຽນເຊນ້ານ້ອຍ.

ຜູ້ໃຫ້ການປະກັນໄພ 3 ແຫ່ງໄດ້ຄໍ້າຊື້ວົງເງິນປະກັນໄພ 50 ລ້ານໂດລາທີ່ຄວບຄຸມເອົາທັງສອງນະໂຍບາຍປະກັນໄພທີ່ໄດ້ກ່າວມາ. ບໍລິສັດ **AIG** ຂອງອາເມຣິກາໄດ້ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນວົງເງິນປະກັນໄພໂດຍລວມ. ສອງບໍລິສັດປະກັນໄພຂອງເກົາຫຼີຄື **Korean Re** ແລະ **Samsung Fire & Marine** ໄດ້ຮັບເອົາວົງເງິນສ່ວນທີ່ເຫຼືອ. ສອງບໍລິສັດດັ່ງກ່າວໄດ້ເຮັດປະກັນໄພຕໍ່ອີກຊ່ວງໜຶ່ງກັບບໍລິສັດຂອງສິງກະໂປຄື **Asia Capital Re**.

ອົງການພັດທະນາສາກົນແບບມີສ່ວນຮ່ວມໄດ້ຮັບຊາບລາຍລະອຽດຕໍ່ໄປນີ້ ກ່ຽວກັບນະໂຍບາຍປະກັນໄພຈາກແຫຼ່ງຂ່າວທີ່ເປັນຄວາມລັບ. ບໍລິສັດປະກັນໄພບໍ່ໄດ້ຕອບຕໍ່ກັບຂໍ້ສັກຖາມເພື່ອຍືນຍັນຂໍ້ມູນນີ້:

- **ຄວາມຮັບຜິດຊອບດ້ານການກໍ່ສ້າງ:** ຜູ້ຮັບເໝົາໂຄງການຄືບໍລິສັດ **SK Engineering & Construction** ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບໃນການຮັບປະກັນວົງເງິນປະກັນໄພຕໍ່ການກໍ່ສ້າງສໍາລັບວຽກຂອງຕົນຕໍ່ກັບເຂື່ອນ. ນະໂຍບາຍດັ່ງກ່າວແມ່ນຈະສຸມໃສ່ວຽກງານຕົ້ນຕໍຕໍ່ກັບຄວາມເສຍຫາຍທີ່ເກີດຈາກໂຄງສ້າງຂອງເຂື່ອນເອງແຕ່ລວມເອົາທັງອົງປະກອບຂອງວົງເງິນປະກັນໄພ 10 ລ້ານໂດລານໍາ. ບໍລິສັດ **AIG** ຖື 25% ຂອງວົງເງິນປະກັນໄພດັ່ງກ່າວ ຊຶ່ງເທົ່າກັບ 2,5 ລ້ານໂດລາຂອງວົງເງິນປະກັນໄພ.⁷⁶ **Korean Re** ແລະ **Samsung Fire & Marine** ຖືສ່ວນທີ່ເຫຼືອ 75%ຂອງວົງເງິນປະກັນ

---

⁷⁶ Insurance Insider, “Singapore Market on Risk for Laos Dam Disaster,” August 7, 2018. <<http://www.insuranceinsider.com/articles/121047/singapore-market-on-risk-for-laos-dam-disaster>> -and- Inclusive Development International interview with confidential insurance industry source with knowledge of the dam collapse on November 9 and December 4, 2018 -and- SK Engineering & Construction Half-Year 2018 Report.

ໄພການກໍ່ສ້າງ ແລະ ສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຂອງການປະກັນໄພ. ບໍລິສັດ Asia Capital Re ແມ່ນປະກັນໄພຕໍ່ຊ່ວງຈາກສອງບໍລິສັດປະກັນໄພເກົາຫຼີດ້ງກ່າວ.⁷⁷

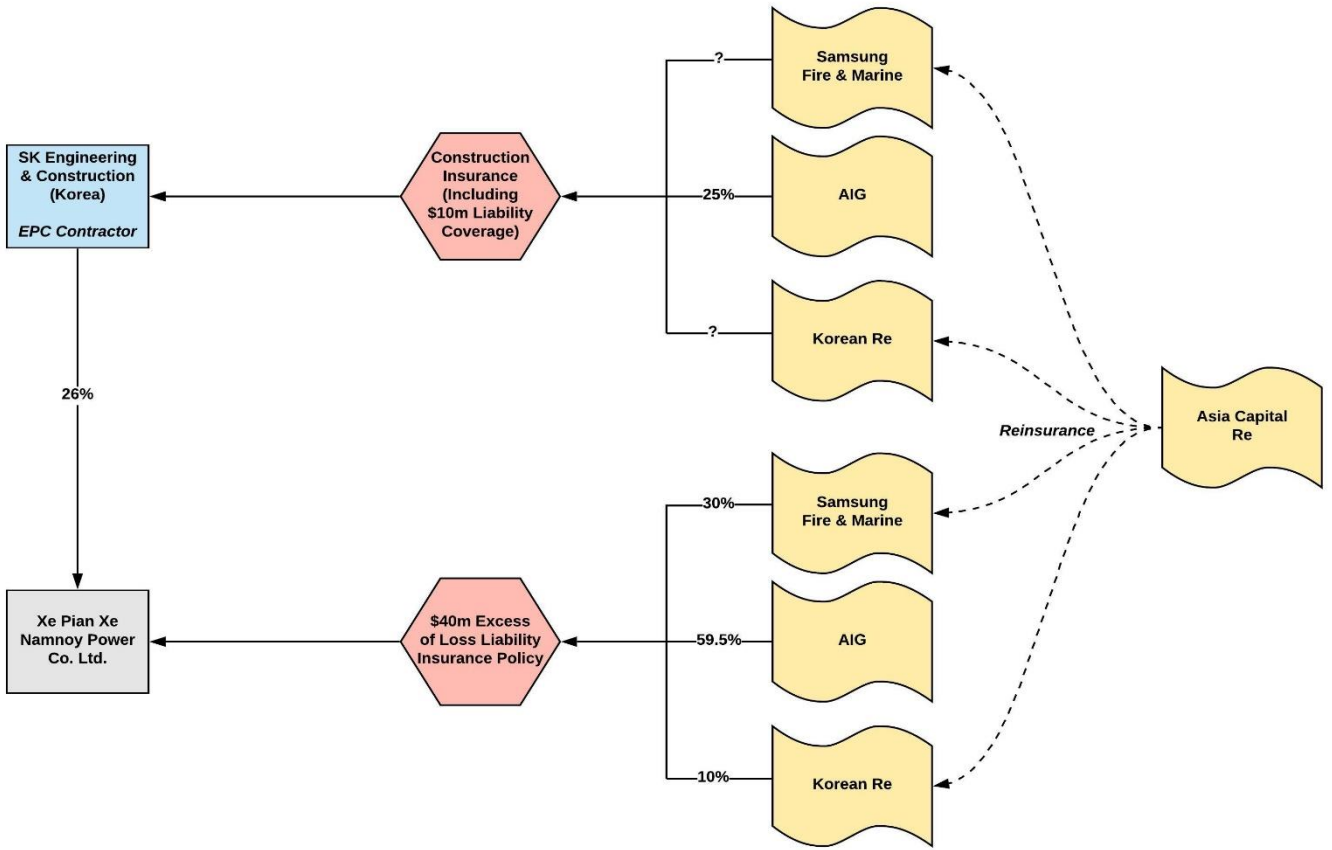
- **ຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ຄວາມສຸນເສຍທີ່ເກີນ:** ພາຍຫຼັງອົງປະກອບວົງເງິນຮັບຜິດຊອບ 10 ລ້ານໂດລາຂອງການປະກັນໄພການກໍ່ສ້າງໄດ້ຖືກນໍາໃຊ້ແລ້ວ, ວົງເງິນປະກັນໄພສ່ວນເກີນຂອງການສຸນເສຍຈໍານວນ 40 ລ້ານໂດລາແມ່ນຈະເລີ່ມນໍາໃຊ້. ບັນດາຜູ້ປະກັນໄພດຽວກັນນີ້ທີ່ໄດ້ໃຫ້ການຄໍ້າປະກັນການກໍ່ສ້າງແມ່ນຍັງຖືກເຂົ້າໃຈວ່າເປັນຜູ້ໃຫ້ການຄໍ້າຊຸດຄວາມຮັບຜິດຊອບສ່ວນເກີນຂອງການສຸນເສຍ: ບໍລິສັດ AIG ແມ່ນຮັບປະກັນ 59,5% ຫຼືສ່ວນຮ້ອຍຂອງວົງເງິນ; ບໍລິສັດ Samsung Fire & Marine ຮັບປະກັນ 30% ແລະ ບໍລິສັດ ຄໍຣຽນເຣ ຮັບ 10% . ຕໍ່ກັບການປະກັນໄພກໍ່ສ້າງ, ບໍລິສັດ Asia Capital Re ແມ່ນຮັບປະກັນຊ່ວງຕໍ່ຈາກສອງບໍລິສັດເກົາຫຼີດ້ງກ່າວ.⁷⁸

---

⁷⁷ Insurance Insider, “Singapore Market on Risk for Laos Dam Disaster,” August 7, 2018.

<<http://www.insuranceinsider.com/articles/121047/singapore-market-on-risk-for-laos-dam-disaster>> -and-Inclusive Development International interview with confidential insurance industry source with knowledge of the dam collapse on November 9 and December 4, 2018.

⁷⁸ Ibid.

ໝວດທີ່ 8 : ໃຜເປັນຜູ້ຮັບຜິດຊອບຕໍ່ການລະເມີດສິດທິມະນຸດ?

ຜູ້ເຄາະຮ້າຍຈາກການຝັງຂອງເຂື່ອນໄດ້ປະສົບກັບຄວາມທົນທຸກທໍລະມານ ແລະ ຍັງໄດ້ສືບຕໍ່ການປະເຊີນກັບການລະເມີດກັບມະນຸດຫລາຍປະການ. ໄຜພິບັດ ແລະ ການປະຕິບັດຕໍ່ຜູ້ເຄາະຮ້າຍພາຍຫຼັງເຫດການແມ່ນມີຜົນກະທົບດ້ານລົບຕໍ່ສິດໃນການໄດ້ຮັບມາດຕະຖານການດໍາລົງຊີວິດທີ່ເໝາະສົມ ແລະ ບັນຫາອື່ນໆລວມທັງດ້ານອາຫານ ແລະ ທີ່ພັກອາໄສ,⁷⁹ ສິດຄວາມເປັນສ່ວນຕົວ,⁸⁰ ສິດເສລີພາບໃນການເຄື່ອນຍ້າຍ ແລະ ສິດເສລີພາບໃນການເລືອກທີ່ຢູ່ອາໄສຂອງຕົນເອງ,⁸¹ ສິດ ຕໍ່ກັບສຸຂະພາບທາງດ້ານຮ່າງກາຍ ແລະ ຈິດໃຈ⁸² ແລະ ສິດຕໍ່ກັບການມີຊີວິດຢູ່.⁸³

ບັນດາສິດທິມະນຸດເຫຼົ່ານີ້ ແມ່ນໄດ້ລະບຸໄວ້ຢູ່ໃນສັນຍາສາກົນວ່າດ້ວຍສິດທິທາງດ້ານພົນລະເຮືອນ ແລະ ການເມືອງ (ICCPR), ສັນຍາສາກົນວ່າດ້ວຍສິດທິທາງດ້ານເສດຖະກິດສັງຄົມ ແລະ ວັດທະນະທໍາ (ICESCR) ແລະ ສິນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍສິດທິຂອງເດັກ (CRC).

ທັງລັດຖະບານຂອງລາວ ແລະ ກໍາປູເຈຍໄດ້ໃຫ້ສັດຕະຍາບັນຕໍ່ກັບບັນດາສິນທິສັນຍາເຫຼົ່ານີ້.⁸⁴ ລັດຖະບານດັ່ງກ່າວ ແມ່ນເປັນຜູ້ມີຜົນທະຕົ້ນຕໍໃນການເຄົາລົບ, ປົກປ້ອງ ແລະ ເຕີມເຕັມບັນດາສິດທິມະນຸດຢູ່ໃນບັນດາສິນທິສັນຍາດັ່ງກ່າວຕໍ່ກັບຜູ້ທີ່ຖືກກະທົບຈາກໂຄງການເຊບຽນເຊມນ້ຳນ້ອຍ. ບັນທາພັນທະເຫຼົ່ານີ້ ແມ່ນກໍານົດໃຫ້ລັດຖະບານຂອງລາວ ແລະ ກໍາປູເຈຍຮັບປະກັນວ່າ ຈະບໍ່ມີການແຕະຕ້ອງເຖິງການໃຊ້ສິດທິມະນຸດບໍ່ວ່າຈະເປັນຜົນຂອງການກະທໍາຂອງເຂົາເຈົ້າຫຼືການເມີນເສີຍຫຼືຂອງພາກສ່ວນອື່ນລວມທັງວິສະຫະກິດທຸລະກິດ.

ລັດຖະບານລາວ ແລະ ກໍາປູເຈຍມີຜົນທະຕົ້ນຕໍການຮັບປະກັນການເຂົ້າເຖິງມາດຕະການແກ້ໄຂຕໍ່ການລະເມີດສິດທິມະນຸດທີ່ເກີດຂຶ້ນຢູ່ພາຍໃນດິນແດນ ແລະ ເຂດອໍານາດຂອງຕົນ. ເປັນສ່ວນໜຶ່ງໃນໜ້າທີ່ຂອງຕົນເອງໃນການປົກປ້ອງຕໍ່ກັບການຊ່ວຍໃຊ້ສິດທິມະນຸດຂອງພາກທຸລະກິດ, ລັດຈະຕ້ອງດໍາເນີນຂັ້ນຕອນທີ່ຈໍາເປັນເພື່ອ ສືບສວນສອບສວນ, ລົງໂທດ ແລະ ແກ້ໄຂຕໍ່ການສວຍໃຊ້ດັ່ງກ່າວ.⁸⁵ ດັ່ງນັ້ນ ລັດຖະບານລາວ ແລະ ກໍາປູເຈຍຈຶ່ງມີຜົນທະຕາມກິດ

⁷⁹ UN General Assembly, International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, 16 December 1966, United Nations, Treaty Series, vol. 993, p. 3 (ICESCR) art. 11(1); and UN General Assembly, Convention on the Rights of the Child, 20 November 1989, United Nations, Treaty Series, vol. 1577, p. 3 (CRC), art 27.

⁸⁰ UN General Assembly, International Covenant on Civil and Political Rights, 16 December 1966, United Nations, Treaty Series, vol. 999, p. 171 (ICCPR), art. 17.

⁸¹ ICCPR, art 12.

⁸² ICESCR, art 12;

⁸³ ICCPR, art 6; UN Human Rights Committee, General comment No. 36 (2018) on article 6 of the International Covenant on Civil and Political Rights on the right to life, para. 62; CRC, art 6.

⁸⁴ ລາວໄດ້ໃຫ້ສັດຕະຍາບັນແກ່ ICCPR ໃນປີ 2009 ICESCR ໃນປີ 2007 ແລະ ເຂົ້າເປັນສະມາຊິກ CRC ໃນປີ 1991. ກໍາປູເຈຍໃຫ້ສັດຕະຍາບັນທັງສາມໃນປີ 1992.

⁸⁵ Office of the UN High Commissioner for Human Rights, Frequently Asked Questions About the Guiding Principles on Business and Human Rights, Q.5 The State duty to protect. (2014).

ໝາຍໃນການຮັບປະກັນໃຫ້ບັນດາຜູ້ທີ່ຖືກກະທົບເຫຼົ່ານີ້ຈາກການຜັງຂອງເຂື່ອນສາມາດເຂົ້າເຖິງມາດຕະການແກ້ໄຂ⁸⁶ ແລະ ກຳນົດຄວາມຮັບຜິດຊອບໃຫ້ກັບບຸກຄົນແລະບັນດາບໍລິສັດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ.

ຜົນທະດ້ານສິດທິມະນຸດຂອງລັດຖະບານລາວ ແມ່ນໄດ້ຖືກເນັ້ນອັນເນື່ອງຈາກມັນຍັງໄດ້ມີບົດບາດເພີ່ມເຕີມ ແລະ ຖານະຜູ້ລົງທຶນໃນໂຄງການເຊບຽນເຊນນ້ອຍຜ່ານ **ລັດວິສາຫະກິດຖືຮຸ້ນລາວ** ຊຶ່ງເປັນວິສາຫະກິດທີ່ຖືຮຸ້ນທັງໝົດ ໂດຍລັດ. ຫຼັກການຊື້ນຳຂອງອົງການສະຫະປະຊາຊາດວ່າດ້ວຍສິດທິດ້ານທຸລະກິດ ແລະ ມະນຸດໄດ້ກຳນົດວ່າ “ບັນດາລັດຄວນນຳໃຊ້ບັນດາເພີ່ມເຕີມເພື່ອປົກປ້ອງສິດທິມະນຸດທີ່ຖືກສ່ວຍໃຊ້ໂດຍຫົວໜ່ວຍທຸລະກິດຊຶ່ງຖືກຳມະສິດຫຼື ຄວບຄຸມໂດຍລັດ (...) ລວມທັງການກວດສອບສິດທິມະນຸດ.”⁸⁷

ນອກຈາກນັ້ນຄວາມຫຼົ້ມເຫຼວໃນການປົກປ້ອງຜົນກະທົບຕໍ່ສິດທິມະນຸດອັນເນື່ອງຈາກຜູ້ຜັດທະນາຂອງເຂື່ອນ, ລັດຖະບານລາວເອງຍັງມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ກັບການລະເມີດສິດທິມະນຸດຫຼາຍປະການທີ່ເກີດຂຶ້ນຢູ່ໃນສະຖານທີ່ຝັກຝົງຊຶ່ງຄາວ ແລະ ມັນເປັນພາບທີ່ຈະຕ້ອງຢຸດຕິການລະເມີດດັ່ງກ່າວ ແລະ ນຳໃຊ້ມາດຕະການແກ້ໄຂຢ່າງທັນການ. ສິ່ງດັ່ງກ່າວລວມເອົາທັງບັນດາເງື່ອນໄຂທີ່ເປັນສາເຫດຕໍ່ຄວາມບໍ່ໝັ້ນຄົງທາງດ້ານອາຫານ, ການເຂົ້າເຖິງນ້ຳ ແລະ ສິ່ງຈຳເປັນພື້ນຖານອື່ນໆທີ່ຍັງບໍ່ທັນເໝາະສົມ ແລະ ຂໍ້ກຳນົດກົດໝາຍໃນການຄົງຢູ່ສະຖານທີ່ຝັກຝົງຈົນກວ່າຈະໄດ້ຮັບເຮືອນຫຼັງໃໝ່ຢູ່ນເຂດຈັດສັນ.

ລັດຖະບານເກົາຫຼີ ແລະ ໄທ ແມ່ນໄດ້ຂ້າຮ່ວມການສົນທິສັນຍາ ICCPR , ICESCR ແລະ CRC.⁸⁸ ເຖິງວ່າການລະເມີດສິດທິມະນຸດໄດ້ລາຍງານໄວ້ໃນບົດລາຍງານສະບັບນີ້ເກີດຂຶ້ນຢູ່ນອກຂອງດິນແດນຂອງຜູ້ກ່ຽວ, ກົດໝາຍສາກົນຮັບຮູ້ວ່າຜົນທະດ້ານກົດໝາຍສາກົນຂອງລັດໃດໜຶ່ງຈະນຳໃຊ້ນອກເໜືອຈາກດິນແດນຂອງລັດໃນຫຼາຍກໍລະນີ.⁸⁹ ບັນດາໜ່ວຍງານສົນທິສັນຍາຂອງອົງການສະຫະປະຊາຊາດໄດ້ຍັງຢືນວ່າບັນດາຜົນທະດ້ານຂອງລັດໃນການປົກປ້ອງຕໍ່ກັບການສ່ວຍໃຊ້ມະນຸດແມ່ນກວມເອົາທັງໝົດໃນການຄຸ້ມຄອງຜິດຕິກຳການເຄື່ອນໄຫວທຸລະກິດຢູ່ຕ່າງປະເທດຂອງຫົວໜ່ວຍທີ່ຂຶ້ນທະບຽນຢູ່ໃນດິນແດນຂອງລັດດັ່ງກ່າວ.⁹⁰ ຫຼັກການນີ້ແມ່ນຍັງໄດ້ຖືກຮັບຮູ້ຢູ່ໃນຫຼັກການຊື້ນຳຂອງອົງການສະຫະປະຊາຊາດວ່າດ້ວຍສິດທິ ແລະ ມະນຸດ.⁹¹

⁸⁶ John Ruggie, ‘Report of the Special Representative of the Secretary-General on the issue of human rights and transnational corporations and other business enterprises’, A/HRC/8/5, at para 25.

⁸⁷ UN Guiding Principles on Business and Human Rights, Principle 11. John Ruggie, ‘Report of the Special Representative of the Secretary-General on the issue of human rights and transnational corporations and other business enterprises’, A/HRC/8/5, endorsed by the Human Rights Council in resol. 17/4 of 16 June 2011. See also Report by the UN Working Group on Business and Human Rights on Principle 4 of the Guiding Principles (State obligation in relation to State-owned Enterprises), A/HRC/32/45.

⁸⁸ South Korea acceded to the ICCPR and the ICESCR in 1990 and ratified the CRC in 1991. Thailand acceded to the ICCPR in 1996, the ICESCR in 1999, and the CRC 1992.

⁸⁹ *Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory* (Advisory Opinion) [2004] ICJ Rep 136, p. 180.

⁹⁰ See, for example, CRC/C/BHR/CO/2-3 paras. 20, 21; CERD/C/CAN/CO/19-20 para 14; CERD/C/CAN/CO/18 para. 17; CERD/C/AUS/CO/15-17 para 13; E/C.12/AUT/CO/4, para. 12.

⁹¹ ຫຼັກການຊື້ນຳຂອງ UN ວ່າດ້ວຍທຸລະກິດ ແລະ ສິດທິມະນຸດ, ຫຼັກການທີ 1. ດັ່ງເປັນສ່ວນໜຶ່ງໃນການປົກປ້ອງສິດທິມະນຸດບໍ່ໃຫ້ຖືກສ່ວຍໃຊ້ໂດຍພາກທຸລະກິດ, ລັດຕ້ອງປະຕິບັດມາດຕະການທີ່ເໝາະສົມເພື່ອ “ສະກັດກັ້ນ, ສອບສວນ, ລົງໂທດ ແລະ ແກ້ໄຂການສ່ວຍໃຊ້ດັ່ງກ່າວ ຜ່ານນະໂຍບາຍ, ນິຕິກຳ, ລະບຽບການ ແລະ ຄຳສັ່ງທີ່ມີປະສິດທິຜົນ.” ສິ່ງນີ້ກຳນົດໃຫ້ລັດຕ້ອງ “ລະບຸຈະແຈ້ງວ່າ ທຸກບໍລິສັດທີ່ຕັ້ງຢູ່ໃນດິນແດນຂອງຕົນ ແລະ/ຫຼື ເຂດອຳນາດສານຕົນ ແມ່ນຕ້ອງເຄົາລົບສິດທິມະນຸດໃນທຸກການເຄື່ອນໄຫວຂອງຕົນ.”

ລັດຖະບານໄທຍັງໄດ້ຮັບຮູ້ຢ່າງຈະແຈ້ງຕໍ່ຜົນທະຊອງຕົນໃນການປົກປ້ອງສິດທິມະນຸດທີ່ຖືກລະເມີດໂດຍພາກສ່ວນທຸລະກິດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັນກັບບໍລິສັດຂອງໄທທີ່ດຳເນີນທຸລະກິດຢູ່ຕ່າງປະເທດຢູ່ໃນມັດຕິຂອງສຳນັກງານນາຍຍົກລັດທະມົນຕີໃນປີ 2016 ແລະ 2017. ນອກຈາກນັ້ນ ໃນປີ 2018 ລັດຖະບານໄທຍັງໄດ້ອອກຄຳສັ່ງແນະນຳໃຫ້ລັດວິສາຫະກິດຂອງຕົນ ຈຳນວນ 55 ແຫ່ງ ໃຫ້ສະແດງຄວາມເປັນເຈົ້າການຢູ່ໃນການປະຕິບັດວິທີດຳເນີນທຸລະກິດຂອງຕົນໄດ້ສອດຄ່ອງກັບຫຼັກການຊື່ນຳຂອງອົງການສະຫະປະຊາຊາດວ່າດ້ວຍສິດທິດ້ານທຸລະກິດແລະມະນຸດ.⁹² ຮ່າງແຜນປະຕິບັດງານແຫ່ງຊາດຂອງປະເທດໄທວ່າດ້ວຍດ້ານສິດທິມະນຸດໄດ້ກຳນົດໃຫ້ “ການລົງທຶນລະຫວ່າງປະເທດ ແລະ ວິສາຫະກິດນາໆປະເທດ” ເປັນໜຶ່ງໃນ 4 ຂົງເຂດບຸລິມະສິດຂອງຕົນ.⁹³

ຜູ້ພັດທະນາເຂື່ອນ ແລະ ຜູ້ລົງທຶນແມ່ນໄດ້ຮັບການຂຶ້ນທະບຽນຢູ່ເກົາຫຼີແລະ ໄທ ແລະ ໄດ້ນອນຢູ່ໃນເຂດສິດອຳນາດຂອງລັດຖະບານເຫຼົ່ານັ້ນ. ດັ່ງນັ້ນລັດຖະບານເຫຼົ່ານັ້ນຈຶ່ງມີໜ້າທີ່ໃນການຄຸ້ມຄອງການເຄື່ອນໄຫວຂອງບັນດາບໍລິສັດເຫຼົ່ານີ້ຢູ່ປະເທດລາວ ແລະ ຢູ່ບ່ອນອື່ນເພື່ອສະກັດກັ້ນການແກ້ໄຂແລະລະເມີດສິດທິມະນຸດທີ່ບັນດາບໍລິສັດເຫຼົ່ານີ້ມີສ່ວນໂດຍຜ່ານການດຳເນີນທຸລະກິດຂອງຕົນ.

ຜູ້ພັດທະນາເຂື່ອນ ແມ່ນມີຄວາມຮັບຜິດຊອບເຄົາລົບສິດທິມະນຸດ. ຫຼັກການຊື່ນຳຂອງອົງການສະຫະປະຊາຊາດວ່າດ້ວຍສິດທິດ້ານທຸລະກິດ ແລະ ມະນຸດໄດ້ຢັ້ງຢືນວ່າໃນຂະນະທີ່ລັດມີຜົນທະຕົ້ນຕໍພາຍໃຕ້ກົດໝາຍສິດທິມະນຸດສາກົນ, ສິ່ງດັ່ງກ່າວ ແມ່ນບໍ່ໄດ້ຢັ້ງຢືນຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງບັນດາວິສາຫະກິດທຸລະກິດເອງ.⁹⁴ ຄວາມຮັບຜິດຊອບດັ່ງກ່າວແມ່ນກຳນົດວ່າບັນດາວິສາຫະກິດທຸລະກິດຕ້ອງຫຼີກລ້ຽງການກໍ່ໃຫ້ເກີດຫຼືປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນການສ້າງຜົນກະທົບດ້ານລົບຕໍ່ສິດທິມະນຸດຜ່ານການເຄື່ອນໄຫວດ້ານທຸລະກິດຂອງຕົນ ແລະ ຕ້ອງແກ້ໄຂຜົນກະທົບດັ່ງກ່າວເມື່ອເກີດຂຶ້ນ.⁹⁵

ບໍລິສັດ SK Engineering & Construction ເປັນຜູ້ຮັບເໝົາໂຄງການຊຶ່ງໝາຍຄວາມວ່າ ຜູ້ກ່ຽວໄດ້ຮັບຜິດຊອບໃນການອອກແບບແລະກໍ່ສ້າງເຂື່ອນ. ຖ້າລາຍງານກ່ຽວກັບຄວາມຜິດໃນການອອກແບບ ແລະ ການຕັດຕົ້ນທຶນຫາກຖືກຕ້ອງບໍລິສັດດັ່ງກ່າວແມ່ນໄດ້ສ້າງຜົນກະທົບດ້ານລົບຕໍ່ສິດທິມະນຸດ ແລະ ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຕົ້ນຕໍໃນການແກ້ໄຂຜົນກະທົບດັ່ງກ່າວ. ຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງບໍລິສັດດັ່ງກ່າວຍັງຖືກເນັ້ນຢູ່ໃນການຖືຮຸ້ນຂອງຕົນນຳນວນ 26%ຢູ່ໃນບໍລິສັດເຊປຽນເຊນ້ຳນ້ອຍ, ເນື່ອງຈາກຜູ້ກ່ຽວໄດ້ປະກອບສ່ວນດ້ານການເງິນສ່ວນສຳຄັນເຂົ້າໃນໂຄງການ.

⁹² United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), Working Group on Business and Human Rights (2018). ‘Statement at the end of visit to Thailand by the United Nations Working Group on Business and Human Rights.’ OHCHR Available at: <<http://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=22915&LangID=>>

⁹³ Thai Ministry of Justice, Right and Liberties Protection Department, Final Draft of the National Action Plan on Business and Human Rights, March 2019. <http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/rlpd_11/NAP-14-02-62_Online.pdf>

⁹⁴ UN Guiding Principles on Business and Human Rights, Principle 11.

⁹⁵ Ibid, Principle 13. In order to identify, prevent, mitigate and account for how they address their adverse human rights impacts, business enterprises should carry out human rights due diligence: Principle 17.

ບໍລິສັດ **Ratchaburi Electricity Generating Holding Public Company** ຊຶ່ງຖືຮຸ້ນ 25% ຢູ່ໃນບໍລິສັດ ຮ່ວມທຶນແມ່ນຜູ້ຕິດຕາມການກວດກາການກໍ່ສ້າງໂຄງການຊຶ່ງເຮັດໃຫ້ຜູ້ກ່ຽວເປັນຜູ້ຕິດຕາມກວດກາວຽກງານຂອງ ບໍລິສັດ **SK Engineering & Construction**. ດັ່ງນັ້ນບໍລິສັດດັ່ງກ່າວມີຄວາມຮັບຜິດຊອບໃນການສືບສວນ ສອບສວນ ແລະ ຕິດຕາມກວດກາໃນທຸກດ້ານທີ່ສໍາຄັນຂອງໂຄງການລວມທັງບັນຫາຄວາມປອດໄພທີ່ເກີດຈາກທີ່ ຕັ້ງຂອງເຂື່ອນ ແລະ ບັນດາຈຸດອ່ອນຂໍ້ຜິດພາດຂອງການອອກແບບດ້ານວິສະວະກອນ. ຜູ້ກ່ຽວແມ່ນມີຄວາມ ຮັບຜິດຊອບດ້ານສິດທິມະນຸດໃນການປະເມີນຄວາມສ່ຽງດ້ານສິດທິມະນຸດທີ່ອາດຈະເກີດຂຶ້ນແລະ ຮັບປະກັນວ່າ ບັນດາຜົນກະທົບດ້ານລົບແມ່ນໄດ້ຮັບການສະກັດກັ້ນ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງ. ການທີ່ຜູ້ກ່ຽວລົ້ມເຫຼວໃນການ ກຳນົດ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງດັ່ງກ່າວເມື່ອຕົນເປັນຜູ້ດຽວທີ່ສາມາດດຳເນີນການດັ່ງກ່າວໄດ້, ນັ້ນຄວນຈະໝາຍ ຄວາມວ່າບໍລິສັດຮາດຊະບູຣີຜ້ອມກັນກັບບໍລິສັດ **SK Engineering & Construction** ແມ່ນໄດ້ສ້າງຜົນກະທົບ ດ້ານລົບຕໍ່ສິດທິມະນຸດ ແລະ ຢ່າງໜ້ອຍໄດ້ປະກອບສ່ວນສໍາຄັນຕໍ່ກັບຜົນກະທົບດັ່ງກ່າວ.

ບໍລິສັດ **Korea Western Electric Power Co** ຊຶ່ງເປັນຜູ້ຮັບເໝົາໃນການດຳເນີນການບູລະນະຂອງໂຄງການ ເຂື່ອນເມື່ອສໍາເລັດແລະ ພ້ອມພະລິດ. ດັ່ງນັ້ນບໍລິສັດດັ່ງກ່າວບໍ່ໄດ້ເປັນຜູ້ສ້າງຄວາມເສຍຫາຍໂດຍກົງອັນພາໃຫ້ມີຜົນ ກະທົບດ້ານລົບດ້ານສິດທິມະນຸດ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມໃນຖານະຄູ່ຮ່ວມລົງທຶນ ແລະ ເປັນຜູ້ຖືຮຸ້ນລາຍໃຫຍ່ບໍລິສັດ ພະລັງງານເຊປຽນເຊນ້ານ້ອຍ, ບໍລິສັດດັ່ງກ່າວແມ່ນມີຄວາມຮັບຜິດຊອບໃນການດຳເນີນການກວດສອບດ້ານສິດທິ ມະນຸດຂອງໂຄງການກ່ອນການລົງທຶນ ແລະ ຕ້ອງດຳເນີນຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ.⁹⁶ ການທີ່ບໍ່ໄດ້ດຳເນີນການດັ່ງກ່າວພ້ອມທັງ ການລົ້ມເຫຼວໃນການຊ່ວຍສ້າງມາດຕະການທີ່ເຂັ້ມງວດໃນການປົກປ້ອງສິດທິມະນຸດ ແລະ ຄວາມປອດໄພທີ່ກໍ່ ກຳນົດຢູ່ໃນສັນຍາລົງທຶນສໍາລັບໂຄງການຊຶ່ງບໍ່ໄດ້ຮັບການເປີດເຜີຍຕໍ່ສາທາລະນະຊົນ ໜ້າຈະໝາຍຄວາມວ່າບໍລິສັດ ດັ່ງກ່າວຢ່າງໜ້ອຍແມ່ນມີສ່ວນກ່ຽວພັນກັບຜົນກະທົບດ້ານລົບຕໍ່ສິດທິມະນຸດອັນເນື່ອງຈາກສາຍພົວພັນທາງທຸລະ ກິດຂອງຕົນ ແລະ ອາດຖືໄດ້ວ່າມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ເປັນຜູ້ສື່ມຮູ້ຮ່ວມຄົດຢູ່ໃນການສ້າງຜົນກະທົບຢູ່ໃນດ້ານລົບ ດັ່ງກ່າວ. **ລັດວິສາຫະກິດຖືຮຸ້ນລາວ** ຊຶ່ງຖືຮຸ້ນ 24% ຢູ່ໃນໂຄງການແລະ ເປັນຜູ້ຕິດຕາມກວດກາດ້ານບໍລິຫານເຂື່ອນ ແມ່ນມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຄ້າຍຄືກັນ. ນອກຈາກນັ້ນບັນດາລັດວິສາຫະກິດບໍລິສັດພະລັງງານເກົາຫຼີຕາເວັນຕົກ ແລະ ວິສາຫະກິດຖືຮຸ້ນລາວແມ່ນຈະຕ້ອງໄດ້ປະຕິບັດມາດຕະຖານສູງສຸດໃນການດຳເນີນທຸລະກິດຢ່າງມີຄວາມ ຮັບຜິດຊອບລວມທັງການດຳເນີນການກວດສອບດ້ານສິດທິມະນຸດ.⁹⁷

ບັນດາທະນາຄານທີ່ໃຫ້ທຶນແກ່ໂຄງການ ແລະ ບັນດາບໍລິສັດປະກັນໄພທີ່ໄດ້ໃຫ້ການປະກັນໄພໂດຍກົງໄດ້ຊ່ວຍໃຫ້ ມີການພັດທະນາໂຄງການເຂື່ອນດັ່ງກ່າວ. ທະນາຄານໄທ 4 ແຫ່ງຄື : **ທະນາຄານກຸງໄທ, ທະນາຄານກຸງສີ ທະນາ ຄານທະນາຊາດ ແລະ ທະນາຄານນໍາເຂົ້າສົ່ງອອກແຫ່ງປະເທດໄທ** ແມ່ນໄດ້ສະໜອງ 70% ຂອງມູນຄ່າການກໍ່ສ້າງ ຂອງໂຄງການ. ບໍລິສັດ **AON Thailand, AIG, Korean Re, Samsung Fire & Marine** ແລະ ບໍລິສັດ **Asia Capital Re** ທັງໝົດ ແມ່ນໄດ້ໃຫ້ຄໍາປຶກສາຫາລືໄດ້ໃຫ້ການປະກັນໄພຕໍ່ກັບຜູ້ພັດທະນາຊຶ່ງເປັນສິ່ງສໍາ ຄັນ ໃຫ້ແກ່ຄວາມຄືບໜ້າຂອງໂຄງການ. ເວັ້ນແຕ່ວ່າບັນດາທະນາຄານ ແລະ ຜູ້ປະກັນໄພເຫຼົ່ານີ້ໄດ້ຍືນຍັນບົນເງື່ອນໄຂ ໃນການສະກັດກັ້ນ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບດ້ານສິດທິມະນຸດນັ້ນລວມທັງມາດຕະການການປອດໄພດ້ານເຂື່ອນຢູ່ ໃນສັນຍາທາງກົດໝາຍຂອງເຂົາເຈົ້າກັບຜູ້ພັດທະນາ, ຜູ້ພັດທະນາເຂົາເຈົ້າກໍຍັງເປັນຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມຕໍ່ກັບການສ້າງ ຜົນກະທົບດ້ານລົບຕໍ່ກັບດ້ານສິດທິມະນຸດດ້ວຍການພາໃຫ້ເກີດໂຄງການທີ່ມີຄວາມສ່ຽງສູງໂດຍກົງ. ລະດັບຂອງ

⁹⁶ Ibid, Principle 17.
⁹⁷ Ibid, Principle 4.

ການປະກອບສ່ວນແມ່ນສູງກວ່າສໍາລັບຜູ້ປະກັນໄພເນື່ອງຈາກວ່າ ແມ່ນຜູ້ທີ່ປະເມີນຄວາມສ່ຽງລວມທັງຄວາມສ່ຽງຕໍ່ກັບຊີວິດຂອງມະນຸດ ແລະ ຊັບສິນ, ຜູ້ປະກັນໄພແມ່ນມີຄວາມຮັບຜິດຊອບໃນການປະເມີນກວມເອົາຄວາມສ່ຽງດ້ານສິດທິມະນຸດດັ່ງເປັນສ່ວນໜຶ່ງໃນໜ້າທີ່ຂອງເຂົາເຈົ້າໃນການກວດສອບດ້ານສິດທິມະນຸດ.

ຖ້າທະນາຄານແລະບໍລິສັດປະກັນໄພຖ້າຫາກໄດ້ຮັບປະກັນວ່າໄດ້ມີເງື່ອນໄຂທີ່ເຂັ້ມງວດຢູ່ໃນສັນຍາຂອງຕົນໃນການປົກປ້ອງຜົນກະທົບດ້ານສິດທິມະນຸດແຕ່ໄດ້ຖືກລະເມີດໂດຍຜູ້ຜັດທະນາ, ທະນາຄານແລະຜູ້ປະກັນໄພອາດບໍ່ເປັນຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມຢູ່ໃນຜົນກະທົບດັ່ງກ່າວ. ແຕ່ເຖິງຢ່າງນັ້ນກໍຕາມເຂົາເຈົ້າກໍຍັງມີສ່ວນກ່ຽວພັນໂດຍກົງຕໍ່ກັບຜົນກະທົບໂດຍຜ່ານສາຍພົວພັນທາງທຸລະກິດໂດຍສະເພາະການສະໜອງສິນເສື້ອແລະ ການປະກັນໄພທີ່ສະໜອງໃຫ້ກັບຜູ້ຜັດທະນາໂຄງການດັ່ງກ່າວ.⁹⁸

ໃຜຮັບຜິດຊອບໃນການຮັບປະກັນເຂົ້າເຖິງມາດຕະການແກ້ໄຂ?

ຫຼັກການພື້ນຖານອັນໜຶ່ງຂອງກົດໝາຍວ່າດ້ວຍສິດທິມະນຸດສາກົນແມ່ນວ່າຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບເຄາະຮ້າຍຕ້ອງມີສິດເຂົ້າເຖິງການແກ້ໄຂຫຼືການຢຽວຢາຢ່າງມີປະສິດທິຜົນເມື່ອສິດຂອງເຂົາເຈົ້າຖືກລະເມີດ. ພັນທະຂອງລັດໃນການປົກປ້ອງສິດທິມະນຸດພາຍໃນດິນແດນຂອງຕົນແລະຫຼີໃນເຂດຂອງຕົນລວມເອົາທັງໝົດທີ່ໃນການຮັບປະກັນການແກ້ໄຂຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ. ບັນດາລັດ ສາມາດຖືວ່າໄດ້ລະເມີດພັນທະຂອງຕົນເມື່ອບໍ່ສາມາດນໍາໃຊ້ມາດຕະການທີ່ເໝາະສົມເພື່ອສະກັດກັ້ນ, ສືບສວນສອບສວນ ແລະ ແກ້ໄຂລະເມີດສິດທິມະນຸດທີ່ລະເມີດໂດຍພາກເອກະຊົນກົນໄກດ້ານຕຸລາການທີ່ມີປະສິດທິຜົນແມ່ນໝາກຫົວໃຈຂອງການຮັບປະກັນການເຂົ້າເຖິງການແກ້ໄຂ.⁹⁹

ໜ້າທີ່ຂອງລັດໃນການໃຫ້ສາມາດເຂົ້າເຖິງການແກ້ໄຂປະກອບມີການນໍາໃຊ້ຂັ້ນຕອນທີ່ເໝາະສົມເພື່ອຮັບປະກັນວ່າສານພາຍໃນປະເທດແມ່ນໄດ້ມີສິດໃນການແກ້ໄຂການສ່ວຍໃຊ້ສິດທິມະນຸດທີ່ຕິດພັນກັນກັບທຸລະກິດ. ນັ້ນໝາຍຄວາມວ່າການດໍາເນີນຂັ້ນຕອນເພື່ອກໍາຈັດອຸປະສັກທາງດ້ານກົດໝາຍ, ດ້ານພາກປະຕິບັດຫຼືດ້ານອື່ນໆຊຶ່ງກົດກັນຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍຈາກການນໍາສະເໜີກໍລະນີຂອງຕົນ ແລະ ນໍາໃຊ້ຕໍ່ກັບກົນໄກຂອງຕຸລາການຢູ່ໃນບັນດາລັດທີ່ມີການສ່ວຍໃຊ້ສິດທິມະນຸດ ແລະ ຢູ່ໃນລັດເຈົ້າພາບຂອງລັດວິສາຫະກິດຂອງທຸລະກິດທີ່ມາຈາກ.¹⁰⁰ ລັດຍັງຄວນສະໜອງການແກ້ໄຂຄໍາຮ້ອງທຸກຢູ່ນອກລະບົບຕຸລາການຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ ແລະ ເໝາະສົມຄຽງຄູ່ກັນກັບກົນໄກດ້ານຕຸລາການດັ່ງເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງລະບົບອົງຕາມລັດແບບຮອບດ້ານສໍາລັບການແກ້ໄຂການສ່ວຍໃຊ້ສິດທິມະນຸດໂດຍພາກທຸລະກິດ.¹⁰¹

ຄະນະກຳມະການວ່າດ້ວຍສິດທິມະນຸດຂອງອົງການສະຫະປະຊາຊາດໄດ້ຊຸກຍູ້ໃຫ້ບັນດາລັດໃຫ້ມີການເຂົ້າເຖິງການແກ້ໄຂສໍາລັບປະຊາຊົນຜູ້ຊຶ່ງສິດທິມະນຸດໄດ້ຖືກລະເມີດໂດຍບັນດາບໍລິສັດທີ່ໄດ້ດໍາເນີນທຸລະກິດຢູ່ຕ່າງປະເທດ.¹⁰² ໃນກໍລະນີຂອງຜູ້ໄດ້ຮັບເຄາະຮ້າຍຈາກເຂື່ອນຝັງ, ສິ່ງດັ່ງກ່າວໄດ້ລວມເອົາການເຂົ້າເຖິງສານຂອງເກົາຫຼີ ແລະ ໄທເພື່ອໃຫ້ຜູ້ກ່ຽວມີຄວາມຮັບຜິດຊອບ. ເນື່ອງຈາກມີການຍິ່ງຍືນຊັດເຈນກ່ຽວກັບການຂາດລະບົບຕຸລາການຢ່າງເປັນເອກະລາດຢ່າງມີປະສິດທິຜົນຢູ່ລາວ ແລະກຳປູເຈຍ, ສານຂອງເກົາຫຼີ ແລະ ໄທມີບົດບາດສໍາຄັນໃນການທີ່ຈະສະໜ

⁹⁸ UN Guiding Principles on Business and Human Rights, Principle 13 and Commentary.

⁹⁹ Ibid, Principle 26 and Commentary.

¹⁰⁰ Ibid.

¹⁰¹ Ibid, Principle 27.

¹⁰² Human Rights Committee, Concluding observations on the sixth periodic report of Germany (at para. 16), adopted by the Committee at its 106th session (15 October - 2 November 2012). UN Doc. CCPR/C/DEU/CO/6.

ອງການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸດຕິທຳສຳລັບຜູ້ທີ່ປະຊາກອນສ່ວຍໃຊ້ສິດທິມະນຸດອັນເນື່ອງຈາກໂຄງການເຊບຽນ ເຊນີ້ນ້ອຍ.

ຖ້າວ່າວິສາຫະກິດທຸລະກິດໃດໜຶ່ງຫາກກໍ່ໃຫ້ເກີດຫຼືປະກອບສ່ວນຕໍ່ກັບຜົນກະທົບດ້ານລົບຕໍ່ກັບສິດທິມະນຸດລວມ ທັງຜ່ານສາຍພົວພັນດ້ານທຸລະກິດຂອງຕົນ, ຜູ້ກ່ຽວຄວນດຳເນີນມາດຕະການທັງໝົດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງທັນທີເພື່ອແກ້ໄຂ ບັນດາຜົນກະທົບດັ່ງກ່າວ. ຖ້າວ່າຜົນກະທົບນັ້ນຫາກຍັງສືບຕໍ່, ບໍລິສັດຕ້ອງຍຸກກິດຈະການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງນັ້ນທັນທີ. ຖ້າວ່າການລະເມີດຫາກເກີດຂຶ້ນແລ້ວບໍລິສັດຕ້ອງໃຫ້ຫຼືໃຫ້ການຮ່ວມມືໂດຍການແກ້ໄຂຜ່ານຂະບວນການອັນຊອບ ທຳ.¹⁰³ ຖ້າວ່າຜົນກະທົບຕໍ່ສິດທິມະນຸດໃດໜຶ່ງຫາກກ່ຽວພັນໂດຍກົງກ່ຽວກັບການດຳເນີນງານພະລິດຕະພັນຫຼືການ ບໍລິການຂອງບໍລິສັດໃດໜຶ່ງຜ່ານສາຍພົວພັນທາງທຸລະກິດ, ຜູ້ກ່ຽວຄວນສະກັດກັ້ນຫຼືຫຼຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງເຊັ່ນເຖິງ ແມ່ນວ່າຜູ້ກ່ຽວຈະບໍ່ໄດ້ປະກອບສ່ວນຜົນກະທົບດັ່ງກ່າວກໍ່ຕາມ.¹⁰⁴

ນອກຈາກການເຂົ້າຮ່ວມຂອງກົນໄກການແກ້ໄຂໂດຍອາໄສໃສ່ລັດແລ້ວ, ບັນດາບໍລິສັດກໍ່ຄວນສ້າງຕັ້ງຫຼືເຂົ້າຮ່ວມຢູ່ໃນ ກົນໄກການແກ້ໄຂຄຳຮ້ອງທຸກຢູ່ໃນຂັ້ນດຳເນີນການຢ່າງມີປະສິດທິຜົນສຳລັບຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບດ້ານລົບຈາກ ການດຳເນີນທຸລະກິດ.¹⁰⁵ ເພື່ອໃຫ້ມີປະສິດທິຜົນ, ກົນໄກການຮ້ອງທຸກນອກຕຸລາການຈະຕ້ອງມີຄືບເງື່ອນໄຂຕາມທີ່ ກຳນົດໄວ້ໃນຫຼັກການຊີ້ນຳຂອງອົງການສະຫະປະຊາຊາດວ່າດ້ວຍສິດທິມະນຸດ ແລະ ທຸລະກິດຜູ້ກ່ຽວຜູ້ກ່ຽວຈະຕ້ອງ ມີຄວາມຊອບທຳ, ເຂົ້າເຖິງໄດ້, ຄາດຄະເນໄດ້, ຍຸຕິທຳ, ໂປ່ງໃສ ແລະ ສອດຄ່ອງກັບສິດ.¹⁰⁶ ຂະບວນການແກ້ໄຂ ຕ້ອງເກີດຂຶ້ນໂດຍການປຶກສາຫາລືກັບບັນດາບຸກຄົນທີ່ຖືກກະທົບຫຼືກຸ່ມຄົນດັ່ງກ່າວເພື່ອປະກັນວ່າການແກ້ໄຂແມ່ນ ມີລັກສະນະຮອບດ້ານ ແລະເປັນທຳສຳລັບເຂົາເຈົ້າ.

ບໍລິສັດ SK Engineering & Construction ທີ່ເປັນຜູ້ຮັບໝົກສ້າງໂຄງການແບບ EPC ແລະ **ບໍລິສັດ Ratchaburi Electricity Generating Holding Public Company** ເຊິ່ງເປັນຜູ້ຕິດຕາມກວດກາການ ກໍ່ສ້າງແມ່ນມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຕົ້ນຕໍໃນການແກ້ໄຂບັນດາຄວາມເສຍຫາຍ ແລະ ຜົນກະທົບຕໍ່ສິດທິມະນຸດທີ່ຕົນ ໄດ້ກໍ່ຂຶ້ນຖ້າວ່າບົດລາຍງານກ່ຽວກັບຂໍ້ຜິດພາດດ້ານການກໍ່ສ້າງ ແລະ ຄວາມລົ້ມເລວໃນການຕິດຕາມກວດກາຫາກ ເປັນຂໍ້ມູນທີ່ຖືກຕ້ອງ.

ບັນດາບໍລິສັດທີ່ສະໜອງຂຶ້ນໃຫ້ກັນກັບເຂື່ອນທັງໝົດມີຄວາມຮັບຜິດຊອບໃນການສະໜອງ ຫຼື ໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມື ໃນການແກ້ໄຂສຳລັບຜົນກະທົບດ້ານລົບຕໍ່ສິດທິມະນຸດຕໍ່ທີ່ຕົນໄດ້ມີສ່ວນຮ່ວມກໍ່ຂຶ້ນ. ສິ່ງດັ່ງກ່າວຜ່ອມກັນທັງຜູ້ ລົງທຶນຖືຮຸ່ນທັງໝົດຢູ່ໃນ **ບໍລິສັດພະລັງງານເຊບຽນເຊນີ້ນ້ອຍ** ແລະ ຜູ້ສະໜອງສິນເຊື້ອຄື **ທະນາຄານກຸງໄທ, ທະນາຄານກຸງສີ, ທະນາຄານທະນາຊາດ** ແລະ **ທະນາຄານນຳເຂົ້າສົ່ງອອກແຫ່ງປະເທດໄທ**. ໂດຍຂຶ້ນກັບລະດັບການ ກວດສອບດ້ານສິດທິມະນຸດ ແລະ ມາດຕະການປົກປ້ອງສິດທິມະນຸດຢູ່ໃນສັນຍາທາງກົດໝາຍຂອງຜູ້ກ່ຽວ, ບັນດາ ບໍລິສັດເຫຼົ່ານີ້ສາມາດມີຄວາມຮັບຜິດຊອບໃນການປະກອບສ່ວນ ການແກ້ໄຂບັນຫາ. ຢ່າງໜ້ອຍ, ຜູ້ລົງທຶນ ແລະ ຜູ້ ສະໜອງສິນເຊື້ອທັງໝົດລວມທັງບັນດາຜູ້ຖືຮຸ່ນຢູ່ໃນຜູ້ຜັດທະນາທັງ 4 ແຫ່ງຕ້ອງນຳໃຊ້ຄວາມພະຍາຍາມຂອງຕົນ ຢ່າງສຸດຂີດເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາດັ່ງກ່າວ.

¹⁰³ UN Guiding Principles on Business and Human Rights, Principle 22 and Commentary.
¹⁰⁴ UN Guiding Principles on Business and Human Rights, Principle 19 and Commentary.
¹⁰⁵ Ibid, Principle 29.
¹⁰⁶ Ibid, Principle 31 and Commentary.

ຄ້າຍຄືກັນ, ບໍລິສັດ AON Thailand, AIG, Korean Re, Samsung Fire & Marine ແລະ Asia Capital Re, ເຊິ່ງເປັນຜູ້ໃຫ້ການປະກັນໄພແກ່ຜູ້ພັດທະນາໂຄງການແມ່ນມີຄວາມຮັບຜິດຊອບ ແລະ ມີ ໂອກາດທີ່ຈະຊ່ວຍໃຫ້ການແກ້ໄຂດີຂຶ້ນດ້ວຍການເຮັດວຽກກັບລູກຄ້າຂອງຕົນເພື່ອສ້າງຕັ້ງກົນໄກທີ່ສາມາດອບແທນໄດ້ສໍາລັບຜູ້ປະສົບໄພເພື່ອຮຽກຮ້ອງສິດຂອງຕົນ.

ໝວດທີ່ 9 ບັນດາຄໍາແນະນໍາ:

ຕໍ່ບັນດາລັດຖະບານ:

- **ລັດຖະບານຂອງລາວ ແລະ ກຳປູເຈຍ** ຄວນຮັບປະກັນໃຫ້ບັນດາບຸກຄົນ ແລະ ຊຸມຊົນທຸກຄົນທີ່ຖືກການຜັງຂອງເຂື່ອນທີ່ຖືກລະເມີດສິດທິມະນຸດຂອງເຂົາເຈົ້າແມ່ນສາມາດເຂົ້າເຖິງການແກ້ໄຂທີ່ມີປະສິດທິຜົນລວມທັງຜ່ານກົງໄກຄວາມຮ້ອງທຸກແບບຕຸລາການ ແລະ ນອກຕຸລາການຕາມທີ່ເໝາະສົມ.
- **ລັດຖະບານລາວ** ຄວນຮັບປະກັນໂດຍທັງທີ່ວ່າບັນດາເງື່ອນໄຂຢູ່ໃນບັນດາເງື່ອນໄຂຢູ່ໃນສະຖານທີ່ພັກຊົ່ວຄາວແມ່ນໄດ້ຮັບການປັບປຸງເພື່ອໃຫ້ມາດຕະຖານສິດທະມະນຸດພື້ນຖານໄດ້ຮັບການປະຕິບັດ ແລະ ປະຊາຊົນສາມາດກັບຄືນສູ່ລຳໜອງເດີມ ແລະ ບ້ານຂອງຕົນຜູ້ກ່ຽວມີຈຸດປະສົງທີ່ຈະກັບໄປ.
- **ລັດຖະບານເກົາຫຼີ ແລະ ໄທ** ຄວນຮັບປະກັນຕໍ່ຜູ້ທີ່ຖືກກະທົບສາມາດເຂົ້າເຖິງການແກ້ໄຂປະສິດທິຜົນລວມທັງການແກ້ໄຂ ດ້ານຕຸລາການ ແລະ ຮັບປະກັນຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງບັນດາບຸກຄົນ ແລະ ບໍລິສັດທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມເຊິ່ງມີທີ່ຕັ້ງຢູ່ໃນເຂດດິນແດນຂອງຕົນ.

ຕໍ່ກັບບັນດາຜູ້ລົງທຶນ:

- **ບໍລິສັດ SK Engineering & Construction** ໃນນາມຜູ້ຮັບເໝົາໂຄງການ ແລະ **ບໍລິສັດ Ratchaburi Electricity Generating Holding** ຄວນສ້າງຕັ້ງກອງທຶນ ແລະ ຂະບວນການສິດທິສາມາດເຂົ້າເຖິງໄດ້ຂະບວນການທີ່ຖືກກະທົບປະຊາຊົນສາມາດເຂົ້າເຖິງໄດ້ ແລະ ໄດ້ຮັບຄ່າຊົດເຊີຍຈະຕ້ອງມີຄວາມເໝາະສົມເພື່ອໃຫ້ສາມາດກວມເອົາການສູນເສຍທັງໝົດທີ່ປະສົບອັນເນື່ອງຈາກໂຄງການເຊປຽນ-ເຊນ້ານ້ອຍ ແລະ ລ່ວມເອົາຂະບວນການໃນການຝຶ້ນຜູ້ຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງບັນດາຊຸມຊົນ.
- **ບໍລິສັດຜະລັງງານເຊປຽນ-ເຊນ້ານ້ອຍ** ແລະ ຜູ້ສະໜອງສິນເຊື້ອ **ທະນາຄານກຸງໄທ, ທະນາຄານກຸງສີ, ທະນາຄານທະນະຊາດ ແລະ ທະນາຄານນໍາເຂົ້າສິ່ງອອກແຫ່ງປະເທດໄທ** ຄວນປະກອບສ່ວນຢູ່ໃນກອງທຶນ ແລະ ການສ້າງຕັ້ງກົນໄກການຮຽກຮ້ອງສິດ. ສ່ວນວົງເງິນຜູ້ທີ່ຍັງເຫຼືອຖ້າຍັງມີຄວນເງິນຖືກຖອນຄືນຈາກໂຄງການຈົນກວ່າບັນດາຊຸມຊົນທີ່ຖືກຍົກຍ້າຍ ແລະ ທີ່ຖືກກະທົບຈາກການຜັງຂອງເຂື່ອນ ແລະ ຜູ້ທີ່ຢູ່ໃນສະຖານທີ່ຈັດສັນລວມໄດ້ຮັບການຊົດເຊີຍ ແລະ ໄດ້ຮັບການກອບກູ້ກຽດສັກສີ ແລະ ມີຊີວິດການເປັນຢູ່ທີ່ດີຂຶ້ນ.

- **ບໍລິສັດ AON Thailand, AIG, Korean Re, Samsung Fire & Marine ແລະ Asia Capital Re** ຄວນໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມືກັບລູກຄ້າຂອງຕົນ, ຜູ້ພັດທະນາໂຄງການເຊປຽນ-ເຊນໍ້ານ້ອຍ ເພື່ອສ້າງຂະບວນການຮຽກຮ້ອງສິດດ້ວຍການສະໜອງວົງເງິນປະກັນໄພ 50 ລ້ານໂດລາໃຫ້ກັນກັບຜູ້ຮຽກຮ້ອງສິດ.
- **ບັນດາຜູ້ຖືຮຸ້ນທັງໝົດຂອງຜູ້ພັດທະນາໂຄງການເຊປຽນ-ເຊນໍ້ານ້ອຍ** ຄວນນໍາໃຊ້ຄວາມພະຍາຍາມຂອງຕົນຮ່ວມກັນກັບບັນດາບໍລິສັດເພື່ອຮັບປະກັນການແກ້ໄຂຢ່າງເຕັມສ່ວນ ແລະ ມີປະສິດທິຜົນ.

ຕໍ່ກັບຜູ້ພັດທະນາໂຄງການ:

- **ບໍລິສັດພະລັງງານເຊປຽນ-ເຊນໍ້ານ້ອຍ** ຄວນໂຈະການຕື່ມນໍ້າໃນອາງຂອງເຂື່ອນຈົນກວ່າ:
  - ປະຊາຊົນທັງໝົດຖືກຍົກຍ້າຍເນື່ອງຈາກການຝັງຂອງເຂື່ອນແມ່ນໄດ້ຮັບການຊ່ວຍເຫຼືອເພື່ອອານາໄມເນື້ອທີ່ດິນເດີມຂອງເຂົາເຈົ້າ ແລະ ສ້ອມແປງເຮືອນຊານບ້ານຊ່ອງ ຫຼື ໄດ້ຮັບເຮືອນຫຼັງໃໝ່ທີ່ດິນຕອນໃໝ່ທີ່ຄ້າຍຄືກັນກັບທີ່ເຂົາເຈົ້າໄດ້ສູນເສຍໄປ.
  - ການຈັດສັນທີ່ດິນເພື່ອການປູກຝັງແມ່ນໄດ້ສະໜອງກັນກັບໃຫ້ປະຊາຊົນຢູ່ໃນເຂດຈັດສັນລວມ, ບ້ານນໍ້າ, ສຸຂານະໄມ, ສະບໍລິການສາທາລະນະສຸກ ແລະ ການສຶກສາ.
  - ກົນໄກການແກ້ໄຂຄໍາຮ້ອງທຸກທີ່ມີປະສິດທິຜົນໄດ້ຮັບການສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນເພື່ອເປັນພິທີການແກ້ໄຂທີ່ມີປະສິດທິຜົນ ແລະ ສາມາດເຂົ້າເຖິງໄດ້ແກ່ບັນດາສະມາຊິກຂອງຊຸມຊົນໃນການຍຶດຂໍ້ກໍານົດຂອງຕົນແລະ ໄດ້ຮັບການແກ້ໄຂ ຫຼື ປາສະຈາກຄວາມຍ້ານກົວຕ່າງໆ ແລະ ມີປະສິດທິຜົນໂດຍຜ່ານອົງກອນທີ່ເປັນເອກະລາດ ແລະ ມີການປຶກສາຫາລືກັບອົງການຄົນລະເຮືອນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຢູ່ພາຍໃນປະເທດທີ່ຜູ້ພັດທະນາໂຄງການຕັ້ງຢູ່.
- **ບໍລິສັດພະລັງງານເຊປຽນ-ເຊນໍ້ານ້ອຍ** ຄວນເປີດເຜີຍກະແສການເງິນບັນທຶກທັງໝົດກ່ຽວກັບການຊົດເຊີຍ, ການເບີກຈ່າຍກ່ຽວກັບການຮ້ອງທຸກ ແລະ ການປົວແປງດັ່ງທີ່ກ່າວມາຂ້າງເທິງໂດຍຜ່ານຂໍ້ມູນທີ່ສາທາລະນະຊົນເຂົ້າເຖິງໄດ້ຢູ່ໃນເວບໄຊຂອງບໍລິສັດເອງ.
- **ບໍລິສັດພະລັງງານເຊປຽນ-ເຊນໍ້ານ້ອຍ** ຄວນຍືນຍົດລາຍງານການປະເມີນໂຄງການທີ່ເປີດເຜີຍຕໍ່ສາທາລະນະຊົນໂດຍຜ່ານອົງການທີ່ປຶກສາທີ່ເປັນເອກະລາດເພື່ອຮັບປະກັນວ່າຕົນໄດ້ປະຕິບັດສອດຄອງກັນກັບມາດຕະຖານສາກົນເພື່ອໃຫ້ຄວາມໝັ້ນໃຈວ່າໃນອານາຄົດຈະບໍ່ມີການຝັງຂອງເຂື່ອນອີກ ແລະ ໃນເຂດລຸ່ມຂອງເຂື່ອນແມ່ນຈະໄດ້ຮັບການປະເມີນຢ່າງເປັນປຶກກະຕິເພື່ອໃຫ້ຄວາມໝັ້ນໃຈວ່າສະພາບຂອງລະບົບນິເວດອອ້ມຂ້າງແມ່ນຍັງຄົງຮັກສາໄວ້.

ສໍາລັບທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ແລະ ທະນາຄານພັດທະນາພະຫຸມາຄີອິນ

- **ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ** ຄວນເປີດເຜີຍທັງໝົດບົດບາດຂອງຕົນຢູ່ໃນໂຄງການເຊປຽນ-ເຊນໍ້ານ້ອຍ ແລະ ຄວນນໍາໃຊ້ຄວາມພະຍາຍາມຂອງຕົນຮ່ວມກັບບັນດາບໍລິສັດເພື່ອຮັບປະກັນການແກ້ໄຂທີ່ເຕັມສ່ວນ ແລະ ມີປະສິດທິຜົນ.

- ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ແລະ ທະນາຄານພັດທະນາພະຫຸພາຄີ ຄວນເປີດເຜີຍທັງໝົດບົດບາດຂອງຕົນ ຕໍ່ກັບສະໜັບສະໜູນ ຫຼື ອໍານວຍຄວາມສະດວກບັນດາໂຄງການໄຟຟ້າຢູ່ໃນອານາຄົດຢູ່ໃນປະເທດ ລາວລ່ວມທັງຜ່ານກົນໄກການສະໜອງສິນເຊື້ອ ແລະ ການຮັບປະກັນເງິນກູ້ຂອງໂຄງການ.
- ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ແລະ ທະນາຄານພັດທະນາພະຫຸພາຄີ ຄວນພິຈາລະນາ SK ເອນເຈເນລິງ ແລະ ຄອນສະຕັກເຊິນ, ບໍລິສັດລາດບຸລີ ແລະ ບໍລິສັດພະລັງງານເກົາຫຼີຕາເວັນຕົກຢູ່ໃນບັນຊີດໍາຂອງ ຕົນຈົນກວ່າບັນດາຊຸມຊົນທັງໝົດທີ່ຖືກກະທົບການການພັງຂອງເຂື່ອນໄດ້ຮັບການສະໜອງບ້ານ ເຮືອນ, ທີ່ດິນ ແລະ ໂຄງຮ່າງພື້ນຖືກເຜື້ອພື້ນຜູ້ຊີວິດການເປັນຢູ່ຢ່າງໃຫ້ກຽດຂອງເຂົາເຈົ້າ ແລະ ສາມາດເຂົ້າເຖິງກົນໄກການແກ້ໄຂຄໍາຮ້ອງທຸກທີ່ມີປະສິດທິພົນ.

“ຄວນຄິດຄົ້ນກ່ຽວກັບພະລັງງານໄຟຟ້ານໍ້າຕົກ”: ບັນດາຄຳແນະນຳຈາກບົດລາຍງານຂອງຜູ້ລາຍງານພິເສດວ່າດ້ວຍຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ສິດທິມະນຸດໃນເວລາຜູ້ກ່ຽວມາຍ້ຽມຢາມປະເທດລາວ

“ລັດຖະບານຄວນທົບທວນສະພາບຂອງບັນດາຜູ້ທີ່ຖືກກະທົບອັນເນື່ອງຈາກການຝັງຂອງເຂື່ອນເຊປຽນ ເຊນຳນ້ອຍລວມທັງປະຊາຊົນຜູ້ທີ່ຖືກເຄື່ອນຍ້າຍໄດ້ຍັງຄົງຢູ່ສະຖານທີ່ຝັກພຽງຊົ່ວຄາວ ແລະຜູ້ທີ່ມີການລາຍງານວ່າໄດ້ຖືກເຍື່ອນໃນການໄດ້ຮັບເງິນໄດ້ຮັບການຊ່ວຍເຫຼືອດ້ານການເງິນ. ... ປະຊາຊົນຄວນໄດ້ຮັບການຊົດເຊີຍຢ່າງທັນການສຳຫຼັບການສູນເສຍທີ່ດິນປູກຝັງແລະຊັບສິນຂອງເຂົາເຈົ້າເຖິງວ່າລັດຖະບານໄດ້ຊີແຈ້ງວ່າຕົນໄດ້ປະສົງທີ່ຈະໄດ້ຂໍ້ມູນແກ່ປະຊາຊົນກ່ຽວກັບໄລຍະເວລາຂອງການໃຊ້ມາດຕະການແກ້ໄຂ ແລະ ໃນປຶກສາຫາລືຢ່າງມີໝາກຜົນກັບປະຊາຊົນກ່ຽວກັບແຜນການປະຕິບັດ, ຫຼາຍພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໄດ້ລາຍງານວ່າເຂົາເຈົ້າມີຂໍ້ມູນພຽງເລັກນ້ອຍ ແລະ ບໍ່ໄດ້ຮັບການປຶກສາຫາລື. ລັດຖະບານຍັງຄວນໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອທາງດ້ານຈິດຕະວິທະຍາໂດຍສະເພາະ ຕໍ່ກັບແມ່ຍິງ.”

“ຄືດັ່ງທາງນາຍົກລັດຖະມົນຕີໄດ້ຮັບຮູ້ຢ່າງຖືກຕ້ອງພາຍຫຼັງທີ່ມີໄພພິບັດຂອງເຂື່ອນເຊປຽນ-ເຊນຳນ້ອຍໃນປີ 2018, ມັນເຖິງເວລາແລ້ວທີ່ຈະຕ້ອງໄດ້ມີການທົບທວນລະດັບຊາດກ່ຽວກັບໂຄງການພະລັງງານໄຟຟ້ານໍ້າຕົກ. ລັດຖະບານຄວນໄດ້ຮັບການຊົມເຊີຍໃນການເປີດຜິທິສິນທະນາກ່ຽວກັບອານາຄົດຂອງພະລັງງານໄຟຟ້ານໍ້າຕົກໃນບົດບາດຂອງ ສປປ ລາວໃນຖານະຜູ້ສົ່ງອອກພະລັງງານ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ມາດຕະການ ການໂຈະທີ່ນຳໃຊ້ພາຍຫຼັງການຝັງຂອງເຂື່ອນເຖິງແມ່ນຍັງບໍ່ທັນຈະແຈ້ງ ແລະ ປະກົດວ່າຍັງບໍ່ໄດ້ນຳໃຊ້ຕໍ່ຫຼາຍເຂື່ອນທີ່ຢູ່ໃນແຜນແລ້ວ. ຂອບເຂດຂອງການທົບທວນປັດຈຸບັນກໍຍັງຮູ້ຍັງເຫັນວ່າແຄບເກີນໄປ: ທະນາຄານໂລກໄດ້ເປັນຜູ້ນຳພາຜ່ານຂະບວນການເຊິ່ງພິຈາລະນາພຽງແຕ່ຄວາມປອດໄພຂອງເຂື່ອນເທົ່ານັ້ນແທນທີ່ຈະເບິ່ງທາງຜົນກະທົບທັງໝົດຂອງບັນດາເຂື່ອນພະລັງງານໄຟຟ້າທີ່ມີຢູ່ປະຈຸບັນ ແລະ ທີ່ມີຢູ່ໃນແຜນ. ການທົບທວນແບບເປັນແຕ່ລະຫຼາຍເຂື່ອນເຫັນວ່າຍັງບໍ່ທັນເໝາະສົມ

“...ລັດຖະບານຄວນດຳເນີນການທົບທວນຢ່າງຮອບດ້ານຕໍ່ກັບບົດບາດ ແລະ ອານາຄົດຂອງຂະແໜງການພະລັງງານໄຟຟ້ານໍ້າຕົກໂດຍເບິ່ງຜົນກະທົບໃນປະຈຸບັນ ແລະ ໃນອານາຄົດຂອງບັນດາເຂື່ອນທີ່ມີຢູ່ ແລະ ບັນດາເຂື່ອນທີ່ຢູ່ໃນແຜນວ່າມີຈັກໂຄງການ ແລະ ມີໂຄງການໃດທີ່ຄວນສືບຕໍ່ ແລະ ການກໍ່ສ້າງ ແລະການດຳເນີນການຄວນມີການດັດປັບຄືແນວໃດເພື່ອອີງໃສ່ຄວາມສ່ຽງທາງດ້ານສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ.”¹⁰⁷

¹⁰⁷ Philip Alston, Report of the Special Rapporteur on Extreme Poverty and Human Rights: Visit to the Lao People’s Democratic Republic. United Nations Human Rights Council, 24 May 2019, A/HRC/41/39/Add.2, para. 39-42.